

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ČESKO-NĚMECKÝCH AREÁLOVÝCH STUDIÍ A
GERMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

OBRAZ BLÍZKOVÝCHODNÍHO DĚNÍ V LETECH 2012–2015
NA STRÁNKÁCH NĚMECKÉHO TISKU

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Miroslav Novotný, CSc.

Autor práce: Tereza Lýdie Pecková

Studijní obor: Evropská teritoriální studia – ČR a německy mluvící země

Ročník: 3.

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 9. května 2016

.....

Na tomto místě bych chtěla poděkovat především vedoucímu mé bakalářské práce Doc. PhDr. Miroslavu Novotnému, CSc. za odborné konzultace, trpělivost a hlavně také za čas, který mi pan docent věnoval. Díky patří také mé rodině, která mě velice podporovala.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá vývojem na Blízkém východě v letech 2012–2014. Dále se věnuje migrační a integrační situaci v Německu. Cílem práce jednak byla snaha přiblížit dlouhodobou německou politiku multikulturalismu v případě integrace migrantů zejména z blízkovýchodních muslimských zemí, a jednak prostřednictvím rešerše a analýzy příspěvků ve dvou politicky odlišných německých listech, Die Zeit a Frankfurter Allgemeine Zeitung, ukázat dopady současného blízkovýchodního dění na situaci v Německu v této otázce. První část bakalářské práce, tedy situace v Německu, byla vytvořena na základě studia především odborné literatury – české i německé. Druhá část práce je založena na rešerši obou německých novin, tedy Die Zeit a Frankfurter Allgemeine Zeitung z let 2012–2014.

Klíčová slova:

2012–2014; Německo; Blízký východ; migrace; multikulturalismus; integrace; muslimové v Německu; Die Zeit; Frankfurter Allgemeine Zeitung.

Abstract

This thesis deals with the situation in the Middle East in 2012-2015. Furthermore, it deals with migration and integration situation in Germany. The aim was to outline the situation in Germany, then to show the picture of Middle Eastern affairs in the German newspaper Die Zeit and FAZ. The first part of this thesis was created by studying of literature – Czech and German. Another part of this thesis is the research of the the German press Die Zeit and FAZ for the year 2012-2015. This thesis was created to unify and organize an enormous deal of information that flows through the world of mass media. The attitude of the federal German governments towards events in the Middle East has never been described before.

Key words:

2012-2014; Germany; Middle East; migration; multiculturalism; integration; Muslims in Germany; Die Zeit; Frankfurter Allgemeine Zeitung.

Obsah

Výběr tématu, prameny, literatura	8
1. Islám, Evropa a Německo.....	11
1. 1. Vymezení pojmů islám, islamizace a džihád.....	11
1. 2. Trvající potýkání křesťanství a islámu.....	13
1. 3. Autoritativní režimy v arabském světě.....	15
1. 4. Vývoj v devadesátých letech 20. století.....	17
1. 5. Arabské jaro.....	19
1. 6. Kritika islámu, posílení islamistických tendencí.....	21
1. 7. Islámské organizace v Německu.....	26
1. 8. Německo a přistěhovalci.....	29
1. 9. Multikulturalismus.....	34
1. 10. Poslední imigrační vlna.....	37
2. Frankfurter Allgemeine Zeitung.....	40
3. Dění na Blízkém východě v letech 2012–2014 očima zpravodajů a komentátorů listu Frankfurter Allgemeine Zeitung.....	43
3. 1. Rok 2012	43
3. 2. Rok 2013.....	50
3. 2. Rok 2014.....	55
4. Die Zeit.....	60
5. Dění na Blízkém východě v letech 2012–2014 očima zpravodajů a komentátorů listu Die Zeit.....	61
5. 1. Rok 2012.....	61
5. 2. Rok 2013.....	67
5. 3. Rok 2014.....	73
Závěr.....	79
Seznam použité literatury a zdrojů.....	82
Seznam příloh.....	85

Seznam zkratek

EU – Evropská unie

DITIB – Diyanet İşleri Türk İslam Birliği (Turecko-islámská unie pro náboženské záležitosti)

GmbH. – Gesellschaft mit beschränkter Haftung (společnost s ručením omezením)

FAZ – Frankfurter Allgemeine Zeitung

IGMG – Islamischen Gemeinschaft Milli Görüs (Islámská organizace Millî Görüş)

ISAF – International Security Assistance Force (Mezinárodní bezpečnostní podpůrné síly)

ISIS – Islámský stát v Iráku a Sýrii

IS – Islámský stát

NATO – North Atlantic Treaty Organization (Severoatlantická aliance)

OSN – Organizace spojených národů

PEGIDA – Patriotische Europäer gegen die Islamisierung des Abendlandes (Vlastenečtí Evropané proti islamizaci Západu)

UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu)

UNSCOM – United Nations Special Commission (Zvláštní komise Organizace Spojených národů)

USA – United States of America (Spojené státy americké)

VIKZ – Der Verband der Islamischen Kulturzentren (Spolek islámských kulturních center)

Výběr tématu, prameny, literatura

Masová média zaplavila v posledních několika letech svět mnoha informacemi, které se věnovaly imigraci, dění na Blízkém východě a také hrozbě teroristických organizací. Na diskusních fórech internetu jsem četla mnoho příspěvků, které hodnotily a analyzovaly zprávy z výše uvedených témat. V této době jsem měla jen velice špatnou představu o tom, jaké důvody vedly média ke zvýšení zájmu o dění na Blízkém východě a v této souvislosti také o imigraci a přistěhovalectví. Čím více zpráv s touto tematikou jsem četla, tím více rostl můj zájem o seznámení se s blízkovýchodními realitami. K výběru tohoto tématu mě přivedla také nevědomost, nejen moje samotná, ale také mnoha lidí, kteří se k těmto tématům vyjadřovali v internetových diskusích. Německé noviny Die Zeit a Frankfurter Allgemeine Zeitung jsou velice kvalitní seriózní listy – v prvním případě se jedná o spíše liberálně orientovaný levostředový týdeník a ve druhém případě o liberálně-konzervativní, spíše tedy pravostředový deník (mimořadně: v české publicistice jen těžko najdeme obdobná kvalitní a seriózní periodika). Z tohoto důvodu jsem si vybrala právě tyto tiskoviny pro svojí bakalářskou práci. Postoj spolkové vlády Německa k problematice utečenců a jejich integrace do většinové společnosti i k dění na Blízkém východě nebyl u nás doposud seriózně zmapován a popsán, a proto jsem se jej pokusila v této práci přiblížit prostřednictvím rešerše a analýzy příspěvků v obou uvedených německých listech.

Informace o historii Blízkého východu jsem čerpala především z díla Luboše Kropáčka¹, dále také z knihy britského odborníka na Blízký východ Alberta Houraniho² a francouzského autora Jean-Paula Rouxe³. Situaci v přímo v Německu mi přiblížila práce německého badatele Tilmana Seidenstickera⁴. Další informace o stavu multikulturalismu jsem čerpala hlavně z internetových zdrojů zahraničních novin⁵.

Rozporuplné články v německém tisku informujících o integraci přistěhovalců v Německu a o dění na Blízkém východě mě přesvědčily o tom, že toto téma je velmi citlivé a nikdo s úplnou přesností nedokáže popsat a vyhodnotit celou situaci. Udělat si přesný obrázek o tom, jaká situace ve skutečnosti je, je bez hlubšího zkoumání téměř

¹ KROPÁČEK, Luboš. *Blízký východ na přelomu tisíciletí: dynamika přeměn v muslimském sousedství Evropy*. Praha: Vyšehrad, 1999. Moderní dějiny (Vyšehrad).

² Hourani, A.: *Dějiny arabského světa. Od 7. století po současnost*, Praha 2010.

³ Roux, J.-P.: *Střet náboženství. Dlouhá válka mezi islámem a křesťanstvím (7. až 21. století)*, Praha 2015.

⁴ Seidensticker, T.: *Islamismus: Geschichte, Vordenker, Organisationen*, München 2014.

⁵ <http://www.bbc.com/>, <http://www.euractiv.com/>.

nemožné. Na člověka působí velký mediální tlak, jsme zahlceni zprávami, které o situaci informují, ale ve většině případů jsou tyto zprávy ovlivněny politicky, ideologicky, emotivně nebo jinými vnějšími vlivy. Jak si tedy má člověk udělat skutečný obrázek o celé situaci v době, kdy internetem a médii proudí nespočet (mnohdy klamavých či záměrně matoucích a vylhaných) informací a zpráv?

Měla jsem to štěstí nahlédnout do celé situace osobně, to mi pomohlo si udělat vlastní představu o celé situaci, nezatíženou médii. Během svého pobytu v Německu v roce 2015 mi byla také poskytnuta možnost zúčastnit se integračních kurzů, setkat se osobně s imigranty a poslechnout si celou situaci z jejich pohledu. Většina lidí má strach jakkoli kritizovat migranty nebo se vyjadřovat k otázkám přistěhovalectví. V době kdy je každý, kdo hanlivě označí člena jiné etnické skupiny, označován jako rasista, se najde jen málo lidí, kteří mají odvahu vystoupit z davu a vyslovit kritiku. Jsme vychováni jako mírumilovný národ, respektující národy jiné. Evropská společnost vyznává hodnoty multikulturalismu, hodnoty, které odmítají jakoukoli formu rasismu. Předmětem mé bakalářské práce není hodnotit hranice, kdy se o rasismus jedná a kdy ne, jde pouze o sjednocení a objasnění informací, které denně slyšíme v médiích.

Mým cílem bylo tedy nejprve zmapovat a popsat situaci v Německu. Dále také objasnit některá historická fakta Blízkého východu, bez kterých nelze dnešní situaci pochopit. Zásluhou takto získaných informací jsem mohla snáze provést rešerši dvou významných německých listů, *Die Zeit* a *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. Na základě této rešerše poté sleduji proměny německé diskuze o problematice Blízkého východu. Při práci s tiskem jsem se řídila zásadami, které jsou při práci s těmito prameny nezbytné.⁶ Tisk a časopisy, ale i rozhlas, televize a další moderní media a sociální sítě, představují významný pramen pro studium moderních a soudobých dějin, tj. pro 19.–21. století. Je však nutné podrobit získané informace nezbytné kritice. I v novinovém zpravodajství se projevují dobové politické, společenské, náboženské či osobní preference majitelů novin, vydavatelů, redaktorů, stejně jako dobová cenzura či vliv veřejného mínění. Při analýze obou významných německých periodik jsem se pokusila nejen o celkovou charakteristiku obou listů, ale snažila jsem se získat alespoň základní

⁶ Potřebné informace a zásady pro práci jsem čerpala především z rozsáhlé studie Pavla HORÁKA, ČECHUROVÁ, Jana a Jan RANDÁK. *Základní problémy studia moderních a soudobých dějin*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2014. České dějiny (NLN, Nakladatelství Lidové noviny: Ústav českých dějin Univerzity Karlovy), s. 343–359.

informace o novinářích, redaktorech i komentátorech, kteří v uvedených letech byli nejčastějšími zpravodaji z oblasti Blízkého východu nebo psali zásadní komentáře k dění v této oblasti či k vnitroněmecké diskusi na téma uprchlíků a jejich integrace do německé společnosti. Sledovala jsem rovněž to, na jakém místě byly dané informace v novinách zařazeny, neboť tyto skutečnosti odrážejí závažnost dané zprávy či komentáře z hlediska daného listu.

Mým prvním úkolem tedy bylo seznámení se s integrační situací v Německu. V této souvislosti jsem brala také v úvahu historická fakta, která jsou při analyzování dnešní situace neopomenutelná. Dále jsem pracovala s německými listy Die Zeit a Frankfurter Allgemeine Zeitung. Při práci s novinami rozlišuji komentáře listů a samotné zpravodajství. Pro mapování situace jsem si vybrala roky 2012, 2013 a 2014. Tyto roky jsem si vybrala záměrně. V roce 2012 jsme mohli ještě sledovat nadšení po událostech arabského jara, ale už se také prohlubovaly konflikty, se kterými se region potýká dodnes. V roce 2013 některé konflikty eskalovaly. V obou listech můžeme vidět snahu nalézt řešení a východiska. V roce 2014 můžeme sledovat některé změny, které nastaly od roku 2013 a které proměnily nejen celou blízkovýchodní oblast, ale též i mezinárodní politiku a dosavadní pojetí politiky multikulturalismu.

Za tyto 3 roky jsem chtěla nastínit vývoj situace a postoj spolkové vlády interpretovaný výše uvedenými listy. Za každým z těchto let jsem pak krátce shrnula informace, které v jednotlivých letech převládaly. V jednotlivých souhrnech můžeme také sledovat vývoj konfliktů, které na Blízkém východě převládaly. S rokem 2015 eskaluje imigrační krize a celá blízkovýchodní situace se stala velice nepřehlednou. Především zásluhou bezpočtu informací, jimiž jsou média v současnosti zahlcena v případě dané problematiky, jsem se rozhodla svou práci ukončit rokem 2014. Západ se potýká s velkými vlnami přistěhovaleckých vln a situace se mění téměř každý měsíc. Malý náhled do poslední imigrační vlny jsem nastínila ve stejnojmenné kapitole. Hluběji analyzovat rok 2015 by bylo podle mého názoru vhodné až s odstupem jednoho nebo dvou let, kdy se informační bouře trochu zklidní a hledání řešení a kompromisů převládne nad zpravodajskou aktivitou.

1. Islám, Evropa a Německo

1. 1. Vymezení pojmů islám, islamismus, islamizace a džihád

Je důležité rozlišovat několik pojmů, které především média často špatně interpretují široké veřejnosti. Čteme o nich téměř denně v tiskovinách, slyšíme v masových médiích, ale i přesto mnoho lidí nezná jejich správný význam. Islám, islamismus, islamizace a s tím související a v dnešní době tak aktuální džihád. Jako první objasním význam slova islamizace. **Islamizací** se rozumí proces hromadné konverze společnosti k islámu. Tento proces probíhá, pokud roste počet příznivců islámu, nebo pokud dojde k velkému příchodu muslimů do dané společnosti. To se může dít dvěma způsoby, mírumilovnou, nebo násilnou cestou. S termínem islamizace souvisí i slovo islám. Mnoho lidí tyto dva termíny zaměňuje a považuje je za totéž. To je však velký omyl. **Islám** je náboženství založené na učení proroka Mohameda, který je považován za politického i náboženského vůdce. Vyznavači tohoto náboženství se nazývají muslimové. Za prameny se považuje Korán a Mohamedovy slova a činy, tzv. sunna. Šíité a sunnité tvoří dvě základní větve islámu. Toto rozdělení vzniklo v 7. století a příčinou byla Mohamedova smrt a otázka jeho nástupnictví. Islám se pyšní titulem druhého nejpočetnějšího náboženství světa, počet vyznavačů dosahuje až 1,65 miliardy⁷.

Pojem **islamismus** se hojně používá mimo jiné v masových médiích, kde je často používán dle vlastních zájmů a omezení daného autora. Kromě toho autorův pohled na svět často ovlivňuje i to, v jakém smyslu a s jakým záměrem slovo islamismus používá. Uvedu definici islamismu, kterou formuloval ve své knize *Islamismus - Geschichte, Vordenker, Organisationen*, Ilman Seidensticker: „*Islamismus je snaha o transformaci společnosti, kultury, státní správy či politiky založené na hodnotách a normách, které jsou považovány za islámské*“⁸. Slovo snaha je zde uvedeno z toho důvodu, že se pod ním skrývá mnoho různých aktivit. Počínaje misionářskými aktivitami přes angažmá v politických stranách až k revolučním násilným plánům. Úsilí o změny ve čtyřech oblastech, tj. ve společnosti, kultuře, vládě a politice, existují ve všech islámských hnutích a zemích, ale v každé z nich se zcela odlišným důrazem. Ty určují samozřejmě také prostředky k dosažení těchto cílů. Z toho vyplývá, že islámské hodnoty a normy

⁷ Podle výzkumu provedeného v roce 2012 americkou výzkumnou společností Pew Research Center, křesťané tvoří nejpočetnější náboženskou skupinu, ke které se hlásí 2,2 miliardy lidí.

⁸ Tilman SEIDENSTICKER. *Islamismus Geschichte, Vordenker, Organisationen*. 1., München: C. H. Beck, 2014, str. 9.

nejsou nic jiného než subjektivním výběrem interpretace z široké náboženské, kulturní a politické islámské tradice. Lze říci, že ani v Koránu, ani v prohlášení Proroka nenajdeme konkrétní způsob výkonu těchto hodnot a tradic. Posledním termínem, který v dnešní době děsí nejen Německo, ale celou Evropu, je **džihád**. I když si lidé tento výraz vykládají většinou negativně, mnoho z nich přesně neví, co znamená. Výklad tohoto slova se liší podle časového hlediska. Starší verše Koránu vykládají význam tohoto slova jako osobní rozvoj, další jeho možný výklad a zároveň funkce je šíření víry. Korán však neudává přesný postup při výkonu této funkce, existuje několik výkladů, které určují způsoby realizace. Ty nejextremnější vyzývají k ozbrojenému boji proti jinověrcům či bezvěrcům.

1. 2. Trvající potýkání křesťanství a islámu

Z informací, které masová média rozšiřují do světa, se může zdát, že Západ je pouze cílová stanice těch, kteří prchají ze své země před neustálými vojenskými konflikty. Evropské státy přijímají tyto uprchlíky do svých zemí, vynakládají nemalé peníze do zdravotní a sociální péče. Evropa se snaží integrovat muslimy do evropské společnosti, mnoho lidí si však neuvědomuje, že právě Západ je s islámem již čtrnáct století ve válečném stavu. V minulosti se dalo hovořit spíše o konfliktech mezi křesťanstvím a islámem.

Mučení, pronásledování jinověrců, teroristické útoky páchané ve jménu Boha. To je jen velice úzký výčet aktivit, které radikální muslimové ve jménu své víry konají v posledních několika desetiletích. Vojenská intervence Západu do konfliktů na Blízkém východě, finanční a humanitární pomoc státům bojujícím proti organizaci Islámský stát a jiným extremistickým skupinám a v neposlední řadě boj samotných Evropanů proti rozšiřování islámu v Evropě, to vše představuje druhou stranu téže mince.⁹ Aktivita na obou stranách konfliktu jsou však v posledních několika letech prováděny ze zcela jiného důvodu, než tomu bylo v minulosti. Jestliže jsme dříve hovořili o nábožensky motivovaném sporu mezi Západem a státy Blízkého východu, tedy křesťanství proti islámu, dnes to nejsou nábožensky motivované aktivity, které pohánějí západní země k těmto činům. I když na Blízkém východě náboženský motiv přetrvává, Západ své aktivity přesunul spíše do politické sféry. Události, se kterými se potýká dnešní svět, jako je vojenská intervence v Afghánistánu, Iráku, Sýrii či Libyi, série atentátů v Paříži atd., jsou jen dalšími událostmi v dlouhé historii konfliktu mezi Západem a islámem. Dramatické střety mají své kořeny hluboko v minulosti.

Podotkla jsem, že dříve to byly náboženské motivy, které hnaly křesťany do křížáckých výprav a válek, zde ale dochází k paradoxu, který nemohu opominout. Dnešní křesťanství hlásá, že k šíření náboženství musí docházet mírumilovnou cestou, tedy slovem. V minulosti tomu tak však vždy nebylo a docházelo tedy spíše k odcizení se vlastnímu náboženství násilnostmi páchajícími křesťany. U islámu je však situace zcela jiná. Některé interpretace islámu hlásají povinnost bojovat proti jinověrcům i za cenu ztráty svého života. V Koránu také najdeme verše, které oslavují tzv. svatou válku.

⁹ V řadě zemí Evropy se vytvořilo mnoho skupin bojujících proti přijímání muslimských uprchlíků. Svůj nesouhlas rozšiřují pomocí internetu a především sociálních sítí. V České republice je to například sdružení Islám v ČR nechceme nebo spolek Blok proti islámu.

Muslimové se po celou dobu historie drželi toho, čemu věřili. Neodchýlili se od toho, co hlásá víra a boje byly vedené vždy ve jménu Boha.

1. 3. Autoritativní režimy v arabském světě

Vznik většiny států na Blízkém východě se datuje do minulého století. Tyto státy vznikly rozpadem Osmanské říše po první světové válce. V těchto zemích fungoval většinou autoritářský způsob vlády. V historii se objevilo několik islámských středověkých filosofů či pozdějších politologů, kteří se věnovali typologií států a jejich vládě. Jedním z nich byl Ibn Chaldún¹⁰. V této typologii vymezil chalífát jako vládu, která je podrobena právu šaría. Evropské pojetí státu se od toho islámského velice liší, neboť v evropském pojetí je to stát, který představuje ztělesnění zákona. Musím však zdůraznit, že muslimští panovníci vládli a usilovali o moc spíše podle evropského pojetí získání a udržení moci.

V 19. století se začal zvětšovat vliv Západu a jednotlivé státy Blízkého východu si začaly více uvědomovat svojí vlastní identitu (arabskou, perskou a tureckou). Tyto nacionalistické tendence vyvrcholily po 2. světové válce rozkladem koloniální nadvlády a vznikem malých států, které se však potýkaly se zpochybňováním své existence, mj. i proto, že mnohé z nich, inspirovány Sovětským svazem a jeho satelity, přejaly sekulární, socialistickou ideologii. Kritika byla směřována především na jejich neislámský charakter, kde socialismus převládá nad islámem. Pro schválení legitimacy státu zavedli islámští politologové výraz výhradní svrchovanost Boží. V procesu uznání státu jsou pro muslimy důležité dva základní faktory, tj. mezinárodní uznání a tzv. arabské uznání. Nevole některých arabských sousedů k uznání jiného státu byla důsledkem hraničních sporů, které na Blízkém východě trvají dodnes. Vzhledem k multietnickému a multináboženskému charakteru většiny arabských států představuje důležitý prvek uznání státu vztah samotných obyvatel daného území ke státu. Nejvíce pozornosti dodnes v tomto směru přitahují Kurdové. Kurdové jsou národem rozšířeným v několika státech, a to především v Sýrii, Turecku, Iráku a Íránu. Většina států řeší tuto problematiku vojenskými zásahy a Evropa se tak v dnešní době potýká s početnými vlnami kurdských uprchlíků.

Socialistická forma vlády blízkovýchodních zemí však postupně přecházela v různé formy autoritativních vlád. Mezi hlavní důvody, kterými západní politologové vysvětlili neschopnost udržet demokratické principy v těchto zemích, patří nedostatečně

¹⁰Ibn Chaldún, 27. května 1332, Tunis – 17. března 1406, Káhira. Arabský historik, filosof dějin, sociolog a muslimský teolog. Jeho nejdůležitějším dílem je *Kniha příkladů*. Kniha je historiografické dílo, rozdělené na 7 dílů. Nejcenější je jeho úvod, tzv. *Mukaddima*, kde Ibn Chaldún představuje svá teoretická a metodologická východiska o společnosti, kultuře a civilizaci.

vyspělý průmysl, nedostatečná informovanost a komunikace, slabá střední třída, chudoba a vysoká nezaměstnanost, zejména mezi stále rostoucí skupinou lidí do třiceti let. Demokracie potřebuje čas na pevné ukotvení, v takto rychlé politické změně se nemohla demokracie tedy dlouho udržet. Blízkovýchodní politologové však zaujali jiné stanovisko, podle kterého největší překážkou udržení demokracie byla neustálá vojenská aktivita v této oblasti a neustupující válečné ohrožení, především v souvislosti s arabsko-izrealskými konflikty¹¹. Za neodmyslitelný faktor považovali také nerespektování státu a jeho suverenity vlastními obyvateli, ale oddanost náboženské komunitě nebo klanu.

¹¹Termínem arabsko-izrealské války označujeme pět ozbrojených konfliktů mezi Izraelem a jeho arabskými sousedy v letech 1948–1973.

1. 4. Vývoj v devadesátých letech 20. století

Vývoj a transformace blízkovýchodních zemí byl v devadesátých letech minulého století poznamenán několika událostmi. Jednou z nich byl rozpad sovětského bloku.¹² Rozpadem Sovětského svazu se otevřely cesty k vlastním mocenským záměrům jednotlivých zemí v oblasti.¹³ Válka v Perském zálivu byla další událostí, která ovlivnila procesy transformace zemí na Blízkém východě. Zpočátku regionální charakter toho konfliktu přerostl v globální. Jeho dopady vyvolaly dodnes trvající krizi v arabských zemích. Konflikt se netýkal pouze politické sféry, ale zasáhl především rovinu sociální¹⁴. Připojení Sýrie a Libanonu do koalice Spojených států proti okupaci Kuvajtu, přispělo ke zlepšení vztahů těchto zemí se Západem a k dosažení mezinárodního respektu. Za nejvýraznější pozitivní výsledek, který konflikt přinesl je považováno otevření cest k mírovému řešení arabsko-izraelského konfliktu¹⁵. Izrael rovněž uvolnil cesty k urovnání vztahů s ostatními arabskými státy, otevřel společné hranice s Jordánskem a zpřístupnil vztahy s Tuniskem, Ománem a ostatními blízkovýchodními zeměmi.

USA a Británie uvažovaly v roce 1997 o vojenské intervenci v Iráku motivované strachem z vojenského úsilí Saddáma Husajna. Intervence však byla odvolána, když se irácký prezident zavázal spolupracovat s organizací UNSCOM¹⁶, resp. komisí která byla určena pro kontrolu nad zbrojním průmyslem Iráku po událostech v Zálivu.

V roce 1998 byl plánovaný úder proti Iráku proveden americkými a britskými vojenskými silami, odůvodněný jako prevence proti válečnému úsilí Saddáma Husajna. Vojenská aktivita cizích vojsk, která měla též přispět k ochraně šíitského obyvatelstva na jihu Iráku a Kurdů v severovýchodní části země, však nepřinesla valné úspěchy, když Saddám Husajn vznesl další výhrůžky vojenských útoků na sousední arabské země a zcela odmítl spolupráci s již zmiňovanou organizací UNSCOM. Celá situace pak eskalovala po 11. září 2001, koalice vedená Američany vojensky obsadila Irák a svrhla

¹² Sovětský svaz stál na arabské straně ve válkách v letech 1956, 1967, 1973. Podpora Sovětského svazu byla strategická, finanční a diplomatická. Její hlavní náplní bylo vyzbrojování a cvičení vojsk radikálních arabských režimů, především Sýrie a Egypta.

¹³ Sjednocení dvou jemenských států (1990), vytvoření podmínek pro urovnání arabsko-izraelského konfliktu a, podepsání smluv v Oslu (Oslo I a Oslo II), na jejichž základě byla ustavena palestinská autonomie na západním břehu Jordánu.

¹⁴ Vypovězení Jemenců ze Saudské Arábie, Palestinců a Jordánců z Kuvajtu.

¹⁵ Arabsko-izraelské války se charakterizují jako soubor pěti ozbrojených konfliktů mezi Izraelem a jeho arabskými sousedy. 13. září 1993 došlo k uzavření izraelsko-palestinské dohody o ukončení krvavých sporů.

¹⁶ United Nations Special Commission, zvláštní komise vytvořená Organizací spojených národů, aby dohlížela na iráckou výrobu a používání zbraní hromadného ničení po válce v Zálivu v letech 1991 a 1997.

Saddáma Husajna. Ke zklidnění jak v Iráku, tak i v celém regionu to však dodnes nepomohlo, naopak.

Vojenské aktivity ze strany Iráku měly velký vliv na Kurdy. V roce 1991 OSN provedla operaci proti Iráku na jejich ochranu, dodnes však zůstává otázka kurdské samostatnosti v Iráku nedořešena a Evropa se v posledních desetiletí potýká s přílivem kurdských uprchlíků nejen z Iráku, ale také z Turecka, které kurdskou menšinu na svém území dále diskriminuje.

Z neustálých konfliktů však těžily extremistické skupiny, které se v různě velkém měřítku začaly vměšovat do politického dění.¹⁷ Jistý vzestup zaznamenala islámská hnutí po okupaci Kuvajtu Irákem. Většina z islamistických hnutí bojovala proti všem prozápadním změnám, které se v arabských zemích začaly objevovat v devadesátých letech. Byla zde snaha o destabilizaci politické sféry a ukončení všech mírových procesů. Extremistické skupiny především kritizovaly přílišnou spolupráci se Spojenými státy a evropskými zeměmi a odklon od islámských hodnot.

I přes snahu extremistických skupin se podařilo nejen v arabských státech prosadit jisté demokratické prvky. Demokracii v tomto smyslu však nemůžeme srovnávat s pojetím demokracie evropské. Jako příklad je možno v devadesátých letech uvést zejména Turecko a Jordánsko, kde probíhají řádné pluralitní volby. Ostatní státy jako Libanon, Sýrie, Kuvajt a Írán, sice zavedly rovněž pluralitní volby, ale vládnoucí skupiny (v Íránu duchovní a Revoluční gardy) si pevně drží své pozice a potencionální ohrožení ze strany opozic je potíráno úzkými limity pro účast ve volbách apod.

¹⁷V Saudské Arábii vzrostla islámská opozice proti režimu obviňovanému z korupce a z odklonu od islámských hodnot. V Palestině se o narušení mírového procesu teroristickými činy postaraly organizace Hamás a Islámský džihád. Odpor proti vládě se setkal, především u nižších tříd obyvatelstva, s podporou pramenící z nedůvěry k tehdejší vládě vyřešit palčivý problém chudoby a nedostatku potravin. Egypt se v roce 1997 potýkal se sérií atentátů zaměřených proti režimu a jeho destabilizaci.

1. 5. Arabské jaro

Další vývoj v arabských zemích se nesl ve znamení tzv. arabského jara. Bezvýchodná životní situace zapříčinila vlnu protestů, která se postupně přenesla do téměř všech blízkovýchodních zemí. Započala v Tunisku v roce 2011 upálením mladého obchodníka¹⁸ na protest proti tíživé životní situaci a nezaměstnanosti v zemi. Protest byl mířen proti autoritářskému režimu tehdejšího prezidenta Zína Abidína bin Alího. Jeho smrt vyvolala celonárodní protesty a způsobila abdikaci prezidenta. Úspěch v Tunisku inspiroval k revolučnímu úsilí i v dalších arabských zemích. Revolucionáři bojovali za stabilnější ekonomiku, lepší životní podmínky a svržení autoritářských režimů. Protesty proběhly hlavně v Alžírsku, Egyptě, Jordánsku, Sýrii, Bahrajnu, Libyi a Jemenu.¹⁹ Výsledky revolučních snah se liší v každé zemi.

Rozsáhlé protesty v Libyi proti režimu Muammara Kaddáfího vedly k libyjské občanské válce. Režim byl s pomocí NATO na podzim 2011 svržen. Nová vláda ustavená ve volbách roku 2012 však neudržela kontrolu a země se propadla do chaosu. Přes počáteční pozitivní přínosy protestů²⁰ trvají dodnes na mnoha místech Libye dílčí spory vzájemně znesvářených ozbrojených skupin, které dále umocňují aktivity teroristických skupin, zejména tzv. Islámského státu.

Události v Sýrii po roce 2011 měly velký vliv na dnešní politickou situaci v arabském světě a také na vztahy se státy Západu. Arabské jaro v Sýrii se neslo od začátku konfliktu v duchu krvavých protestů proti režimu prezidenta Bašára al-Assada. Prezident sice slíbil reformy a podnikl první vstřícné kroky, pak přesto poslal na demonstranty armádu. Výsledkem byla rezignace syrské vlády, s tím se však demonstranti nespokojili, protože prezident má i přesto hlavní podíl na moci. Žádné další vstřícné kroky uskutečněny nebyly.²¹ I přes následné ústupky²² z Assadovy strany vypukla v zemi občanská válka. Mnoho Syřanů uprchlo za hranice. Do války se později přidaly na stranu režimu Bašára Assada i militantní zahraniční skupiny, zejm. organizace Hizballáh podporovaná Íránem a nejnověji od roku 2014

¹⁸ 17. prosince 2010 - upálení Muhammada Buazízího (26 let) před úřadem vlády.

¹⁹ K protestům došlo také v dalších muslimských – nejen arabských – státech (Kuvajtu, Libanonu, Mauritánii, Kataru, Súdánu, Iráku, Íránu, Spojených arabských emirátech), ale neměly větší politický význam..

²⁰ Vznik nezávislých médií, svoboda shromažďování a projevu, uspořádání voleb.

²¹ Požadavkem bylo především zrušení výjimečného stavu a propuštění politických vězňů.

²² Po neustávajících demonstracích byl prezident Asad donucen zrušit výjimečný stav a přislíbil zákony povolující větší počet nezávislých politických stran.

i Rusko. Strana odpůrců získala také podporu, a to zejména od zahraničních islamistických bojovníků, včetně od teroristické organizace Al-Káida. Finanční podporu získala také z Kataru, Saúdské Arábie, Turecka a USA. Podle statistik si ozbrojené povstání v Sýrii od roku 2011 do roku 2015 vyžádalo již 240 000 obětí²³. Tato čísla však nejsou úplně přesná, mj. nelze do nich započítat osoby, které drží Assadův režim v zajetí. Počet pohřešovaných osob se počítá také na desetitisíce, ale přesná čísla nejsou známa. Tento konflikt rozpoutal také ohromné uprchlické vlny, jejich počet se odhaduje na několik milionů. Do dnešního dne na části syrského území bojuje syrská armáda proti povstalcům, kteří stále usilují o svržení prezidenta Bašara Assada.

Ozbrojených konfliktů a velice nepřehlednou situaci v zemi využila také organizace Islámský stát a obsadila severní a střední část území Sýrie a velkou část Iráku. Proti tomu se postavily jak Spojené státy, Francie a Velká Británie, tak kurdské oddíly a jednotky syrské protiassadovské opozice spolu s armádami dalších arabských zemí (Saúdská Arábie, Jordánsko).

²³Statistiky syrské organizace pro lidská práva sídlící v Londýně.

1. 6. Kritika islámu, posílení islamistických tendencí

V mnoha evropských zemích se stal islám významným náboženstvím. V Evropě zůstává důležitou otázkou, jakým způsobem lze dosáhnout toho, aby islám mohl podle evropských měřítek koexistovat s evropskými standardy.

Dá se říci, že západní svět si utvořil v islámu nového nepřítele. Toto tvrzení můžu podložit výroky některých politiků v Evropě. Politickou osobou, která však byla za své výroky i soudně stíhána, je nizozemský politik Geert Wilders²⁴. Proslavil se především díky svému přirovnání islámu k nacismu a Koránu k Hitlerově knize *Mein Kampf*²⁵. Svůj protiislámský postoj však završil dokumentárním filmem s názvem *Fitna*²⁶, který poukazuje na ty pasáže Koránu, které podněcují k terorismu a k šíření islámu na celém světě. I když se Geert Wilders stal terčem velké kritiky samotné nizozemské vlády, svými výroky jistě nasýtil strach, který mnoho lidí z islámu má.

Dalším příkladem vytváření nepřítele z islámu představuje švédská strana Švédští demokraté (SD). Obliba této politické strany ve Švédsku prudce stoupá. Podle průzkumu švédské agentury Yougov²⁷, je strana nejoblíbenější v zemi, což jen potvrzuje její výsledky ve volbách. Tato nacionalistická politická strana se staví odmítavě k otázkám imigrace. Její ideologií je švédský nacionalismus, sociální konzervatismus a euroskepticismus. S rostoucími obavami domácích obyvatel a přistěhovaleckými vlnami roste i popularita této strany.

Sílicí strach z islámu však na druhé straně vede k propadu oblíbenosti těch politiků, kteří naopak usilují o vstřícná gesta vůči muslimským imigrantům, jako např. kancléřka Angela Merkelová nebo bývalý německý spolkový prezident Christian Wulff,²⁸ jehož výrok, „*islám patří k Německu*“²⁹ byl hodně medializován a jeho popularita prudce klesla.³⁰

²⁴ Nizozemský politik. Je zakladatelem a předsedou strany Pro svobodu. Je znám pro své protiislámské názory.

²⁵ HITLER, Adolf. *Můj boj: dva svazky v jednom*. Nezkrác. vyd. Praha: Otakar II., 2000.

²⁶ Dokumentární film z roku 2008. Film cituje některé úryvy Koránu, které kombinuje s příklady teroristických útoků, např. z 11. září 2001 v USA, z roku 2004 v Madridu a z roku 2005 v Londýně. Dále ukazuje některé projevy islámských radikálních vůdců.

²⁷ Výsledky výzkumu ze srpna roku 2015 <http://www.metro.se/nyheter/yougov-nu-ar-sd-sveriges-storsta-parti/EVHohs!MfmMZjCjQQzJs/>.

²⁸ 30. června 2010 byl zvolen německým spolkovým prezidentem. Předtím zastával funkci předsedy vlády spolkové země Dolní Sasko. 17. února 2012 z úřadu spolkového prezidenta odstoupil, ale nikoli v souvislosti s těmito výroky.

²⁹ 3. října 2010 při oslavách německého sjednocení.

³⁰ <http://www.zeit.de/2015/09/christian-wulff-angela-merkel-islam-deutschland>.

Nemohu vynechat také Českou republiku, kde se mezi prvními o kritiku islámu postarala Jana Bobošíková, která toto politické téma zdůraznila v podzimních volbách do Senátu v roce 2010 výrokem „*Jsmo kategoricky proti stavbě mešit*“³¹. Neaktivněji si na české politické scéně v protiislámských útocích v současnosti vede parlamentní strana Úsvit – Národní koalice a mimoparlamentní Blok proti islámu – Islám v ČR nechceme spolu s dalšími extremistickými stranami, protiislámské výroky lze však najít i v případě některých politiků a seriózních stran včetně hlavy státu.

Na těchto příkladech můžeme vidět, že nejedna politická strana se pomocí nenávisť k islámu dostala, nebo se snažila dostat, ke svému cíli. Pomocí špatné informovanosti, strachu a nejistoty se z islámu stal “nepřítel“ Evropy. Lidé nechtějí tolerovat islám, když islám netoleruje jiné kultury. Toto tvrzení posiluje tlak médií, která nás zahlcují informacemi o spáchaných činech ve jménu islámu. Stín netolerantnosti však na toto náboženství vrhají pouze extremistické skupiny svými teroristickými činy a zprávy o incidentech mezi evropskou kulturou a kulturou islámskou.

Je však nutné si uvědomit, že islám jako takový netolerantním náboženstvím není. Četní islámští duchovní a liberální muslimové se od teroristických útoků distancují. Na jedné straně tolerantnost islámu, na straně druhé hrůzné činy spáchané ve jménu Alláha. Strach je velice silnou hybnou silou lidstva. I když se povědomí o tomto náboženství více rozšíří, strach bude silnější. Na tomto principu pracují i již zmiňované extremistické skupiny. Jeden jejich spáchaný čin roznesou sdělovací prostředky a sociální sítě po celém světě. Tento čin je rozebírán ve všech světových médiích, vyjadřují se k němu evropští politici, odborníci z oboru, ale i obyčejní lidé v různých diskusních fórech. Takto se i sebemenší čin extremistů dostane do povědomí každého. Extremistické skupiny poté budí dojem velikosti a všemohoucnosti. Reakce místních obyvatel je pak na přistěhovalce logická - co když je to terorista?

Musíme si však uvědomit, že ne každý přistěhovalec, Syřan nebo Turek, musí být zákonitě muslim a terorista. Z osobní zkušenosti mohu říci, že mnoho lidí si snadno tvoří předsudky a zahalený člověk pro ně znamená bezprostřední nebezpečí. Při pobytu v Německu jsem se setkala s přistěhovalci ze Sýrie i Turecka, byli to lidé, kteří v Německu chtějí začít nový život, najít práci a plně fungovat dle evropských měřítek. Tyto “mírumilovné“ muslimy však převálcují ti, kdo se integrovat nechtějí a uchylují se často k brutálním činům ve jménu své víry, a především odstrašující zprávy, které na nás

³¹ http://zpravy.idnes.cz/bobosikova-vytahla-novou-politickou-kartu-boj-proti-mesitam-v-cesku-1j1-domaci.aspx?c=A100920_114040_domaci_kop.

intenzivně vypouštějí média o těchto incidentech. Jak bylo popsáno výše, lidé hledají možné řešení v politických stranách, které se vyjadřují proti islámu v Evropě. Lidé volají po uzavření hranic a zákazu dalšího rozšiřování mešit. Zde se však objevuje problém, který nemohu opominout. Uzavření hranic vyřeší pouze otázku dalších přistěhovaleckých vln do Evropy, neřeší však otázku co s těmi, kteří v Evropě už jsou a integrovat se nechtějí?

Jisté východisko nachází Luboš Kropáček ve své knize *Blízký východ na přelomu tisíciletí*³². Možné řešení vidí v podpoře a rozvoji demokracie se zvýšenou citlivostí k sociálním a kulturním hodnotám dané země. Je ale také potřeba vyzdvihovat i tu skupinu muslimů, kteří zde žijí bez problémů a ochotně se přizpůsobili evropským standardům. O těchto případech se však sdělovací prostředky téměř nezmiňují. Pro zmírnění výše uvedeného strachu z islámu, je zapotřebí hovořit i o pozitivní stránce věci. Světová media a mnozí politici pouze straší, nemůžeme se potom divit, že lidé vnímají celou problematiku pouze negativně.

Západní civilizace pojímá proces modernizace jako úplné převzetí západních hodnot. Vývoj však ukázal, že dochází spíše k opačnému procesu. K uvědomění si vlastní kulturní odlišnosti. Autor knihy *Střet civilizací*, Samuel Phillips Huntington³³ vyzdvihuje nebezpečí převálcování evropské kultury, kterou předstihne celosvětově se zvyšující počet muslimů. Huntington zdůrazňuje, že Evropa by se měla vzdát názoru, že evropské standardy jsou univerzální a příchozí kultury se jednoduše vzdají té své a převezmou tu evropskou. Huntington vidí jako řešení přijetí odlišnosti jiných kultur a hledání možné shody. Toto řešení je však příliš obecné. Překážky, které brání integraci odlišných kultur do té evropské, mají své konkrétní příčiny. Největším problémem se ukazuje, že Západ vnímá islám jako celistvou nádobu. Je třeba vnímat islám a všechny muslimské země jako pestrou hodnotovou strukturu s velkým rozvětvením a podobami. V některých svých podobách je k evropské kultuře loajální. Je tedy třeba hledat řešení a kompromisy s jednotlivými státy islámského typu odděleně a nevnímat islám jako ucelený islámský blok. Toto tvrzení dosvědčuje i fakt, že koncem 19. a ve 20. století většina států Blízkého východu postavila své právní systémy podle západních vzorů. Uplatňování práva šaría zůstalo pouze v několika právních oblastech. A to především v právu rodinném. Jak už bylo popsáno výše, radikální hnutí, která jsou zastánci toho, že právo smí dávat pouze

³²KROPÁČEK, Luboš. *Blízký východ na přelomu tisíciletí: dynamika přeměn v muslimském sousedství Evropy*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 1999.

³³HUNTINGTON, Samuel P. *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu*. Vyd. 1. V Praze: Rybka Publishers, 2001.

Bůh a páchají ve jménu své víry teroristické útoky, ukazují pouze tu stinnou stránku islámu. Liberálové však považují za důležitější duchovní principy náboženství a striktní výklad šarií považují jen za výplod lidského právního myšlení a překrucování skutečného principu islámu. Zde se střetává fundamentalismus a demokracie. Nedochozí ke sporům kultur a hodnot jako takových, ale ke konfliktům mezi odlišnými věcnými zájmy různých islámských hnutí.

V oblasti islámských hnutí se lze velmi těžko zorientovat, díky nespočtu existujících skupin. Jednou z těchto skupin, které můžeme rozlišovat, jsou zastánci súfismu³⁴, kteří se sdružují v bratrstvech. Tato bratrstva, tzv. tariqy, se zaměřují na duchovní způsob života, ale některé z nich se v minulosti podílely i na politickém životě.³⁵ Počátkem 20. století však byly tyto skupiny potírány, svoji oblibu si uchovaly ve Střední Asii, kde významnou roli hraje například uskupení Naqšbandíja³⁶, která nejen v Turecku, ale i v Evropě šíří islámskou osvětu. V Evropě aktivní tariqy můžeme nalézt třeba ve Španělsku (Naqšbandíja), do Francie a Itálie se s africkými muslimy dostalo bratrstvo Murídů.³⁷

Další skupinou jsou Ritualistické skupiny. Zastánci těchto skupin kladou důraz na striktní dodržování tradic³⁸ a povinností³⁹. Ritualistické skupiny se vyhýbají politickému dění a nejsou považovány za násilná hnutí.

Vedle těchto umírněných seskupení existují také skupiny, které představují ohrožení. Tato hnutí⁴⁰ bojují za prosazení své víry proti každému, kdo propadl Džáhilíji.⁴¹ Hnutí si přivlastnila nárok na použití jakýchkoliv prostředků k šíření své ideologie. Aktivita těchto radikálních skupin je velmi různorodá a pro evropské státy představuje hrozbu.

Za jedno z nejvýznamnějších hnutí, která hraje důležitou roli v téměř všech arabských zemích, se považuje organizace Muslimských bratří. Bratrstvo se v Bahrajnu,

³⁴ Cílem následovníků súfismu je pomocí praktik přivést věřícího blíže k Bohu.

³⁵ V Libyi to byla Senúsíja, africké islámské bratrstvo založené kolem roku 1837 Alžířanem Muhammadem Ibn 'Alí as-Sanúsím. V roce 1951 se stal libyjským králem Muhammad Idrís Sanúsí (1890–1983), vnuk zakladatele řádu (byl svržen 1969 revolucí vedenou M. Kaddáfím).

³⁶ Súfijský řád Naqšbandíja je jedním z nejznámějších a nejrozšířenějších.

³⁷ Bratrstvo afrického islámu, které neuznává cizí kulturní vlivy, heslem bratrstva je „*Modli se, jako bys měl zítra zemřít a pracuj, jako bys měl žít věčně.*“

³⁸ Islámské tradice je sunna, tj. soubor výroků a činů Mohameda. Tyto tradice se předávaly ve čtyřech právních školách, poté byly zapsány do knih. Sunnité považují všechny čtyři právní sbírky za závazné.

³⁹ Je to tzv. pět pilířů islámu, šaháda - vyznání víry, salát - rituální modlitba, zakát - almužna, daň, saum - půst v měsíci ramadánu a hadždž - pouť do Mekky.

⁴⁰ Hamás je zkratka pro Hnutí islámského odporu, palestinskou islamistickou (teroristickou) politickou stranu, která vznikla v roce 1987. Džihád je palestinská teroristická skupina, která vznikla v Pásmu Gazy. Mezi cíle této organizace patří osvobození území Palestiny a zničení Státu Izrael.

⁴¹ Předislámská doba chápaná muslimy jako období pohanství.

Súdánu, Kuvajtu a Jemenu aktivně podílí na politickém životě dodnes. Rusko, Egypt, Saudská Arábie a Spojené arabské emiráty považují tuto organizaci za teroristickou a byla postavena mimo zákon. Tato největší islámská organizace se v mnoha ohledech liší od všech ostatních. Aktivně působí v sociální a charitativní oblasti, zároveň stála u zrodu radikálních a teroristických skupin, jako je Hamás nebo Islámský džihád. Muslimské bratrstvo usiluje o sjednocení muslimských národů a vytvoření chalífátu na základě islámského práva. V rámci arabského jara se bratrstvo aktivně podílelo na politice v Libyi, Sýrii a také v Egyptě, kde však bylo roku 2013 postaveno mimo zákon. Počet i vliv bratrstva se zvyšuje i ve Spojených státech a také v Evropě.

Existují však i hnutí, která stojí mimo tradiční seskupení. Těmto skupinám se říká Intelektuální skupiny. Protagonisté těchto hnutí prosazují větší uplatňování islámských hodnot ve veřejném životě, vykládají islámské hodnoty v novém světle, nejsou nositeli extremistických tendencí.⁴² Tento nově interpretovaný islám má vést k demokracii, hospodářské a sociální spravedlnosti a k osvobození od západní nadvlády.

Další, neformální, skupinu představují tzv. Tradiční vůdci⁴³, tedy zástupci duchovenstva, kazatelé nebo šejchové. Tito lidé se snaží o umírnění radikálních nálad a nevytvářejí hnutí jako takové, avšak mají velký vliv a řadu stoupců.

⁴² Např. Adel Hussein (1932–2001), egyptský novinář a opoziční politický aktivista, či Farag Fawda (1946–1992), aktivista a spisovatel, ve svých spisech kritizoval islamismus a vyzval muslimy, aby přehodnotili svůj výklad Islámu.

⁴³ V Egyptě právník M. Abú Zahra, v Saudské Arábii rektor medínské univerzity Abdalláh Ibn Báz.

1. 7. Islámské organizace v Německu

V Německu dnes působí mnoho již zakořeněných islámských organizací. Své centrum má zde například Turecko-islámská unie pro náboženské záležitosti (DITIB)⁴⁴, která je největší islámskou organizací v Německu. Tato organizace zahrnuje více jak 900 jednotlivých spolků v celém Německu. DITIB byla založena v roce 1984 v Kolíně nad Rýnem, jako zastřešující organizace jednotlivých spolků rozšířených po celém Německu. DITIB je v dnešní době nejsilnějším partnerem Spolkové republiky Německo v záležitostech týkajících se migrantů. DITIB zastupuje více jak 70 % muslimů žijících v Německu.

Náplní činnosti jejích náboženských představitelů⁴⁵ je především výklad Koránu a sunny. Organizace se však věnuje i dalším aktivitám v souvislosti s náboženskou výukou základního učení islámu pro všechny věkové kategorie, pořádá semináře, přednášky a besedy s náboženskou tematikou. Organizace se též věnuje také integrační práci.⁴⁶

Další organizací je Islámská rada pro Spolkovou republiku Německo.⁴⁷ Tato organizace byla založena v roce 1986 jako celonárodní koordinační orgán a společný rozhodovací orgán islámských náboženských komunit. Sama sebe chápe jako spojení mezi Německem a islámským světem. Islámská rada vychází rovněž z učení Koránu a sunny. Úkoly Islámské rady jsou zaměřeny především na náboženskou, kulturní a sociální péči v Německu žijících muslimů. S tím souvisí učení islámské víry a ochrana kulturních islámských hodnot. Islámská rada také bojuje za sjednocení islámu v Německu a podporu spolupráce a solidarity mezi muslimy. Rada je pro zavedení vyučování islámského náboženství v německých veřejných školách a zavedení islámského učení jako akademického oboru na vysokých školách. Dalším důležitým úkolem je boj proti neopodstatněným útokům proti islámu, související s ochranou islámské vědy. Podporuje kulturní a náboženské porozumění mezi různými skupinami obyvatelstva a tím přispívá k integraci muslimů do společnosti a k mírovému soužití. Rada reprezentuje 31 členských organizací tureckých, bosenských, arabských a německých muslimů. Celkově organizace

⁴⁴ Zkratka je odvozena od tureckého názvu Diyanet İşleri Türk İslam Birliği.

⁴⁵ Imámové, nejvyšší náboženská autorita v islámských zemích, předřikávací denní muslimské modlitby v mešitě

⁴⁶ Kurzy německého jazyka pro předškolní děti, jiné vzdělávací kurzy, přípravné kurzy pro závěrečné zkoušky.

⁴⁷ Islamrat für die Bundesrepublik Deutschland.

zastřešuje asi 550 mešit. Největším členem Rady je islámské společenství Milli Görüs (IGMG).⁴⁸

Jako další organizaci lze uvést Spolek islámských kulturních center (VIKZ).⁴⁹ K této turecko-islámské organizaci patří kolem 300 mešit v Německu. Sdružení se zaměřuje především na náboženskou výuku mladých a také nabízí řadu kurzů výuky Koránu. Členové sdružení jsou sunnité, mnoho těchto členů praktikuje mystické zaměření islámu.⁵⁰ Sdružení bylo založeno na principech výše jmenovaného súfického hnutí Naqschibandiyya. VIKZ se zavázal k respektování ústavy Spolkové republiky Německo. Jeho práce a cíle jsou v souladu s demokratickými principy. Sdružení podporuje mírové soužití lidí různých náboženských a etnických skupin. Vyzdvihuje potřebu vzájemné úcty, respektu a tolerance. Členem tohoto sdružení se může stát každý bez ohledu na náboženské vyznání.

Sdružení Centrální rada muslimů⁵¹ je považováno za nejmenší islámskou zastřešující organizaci v Německu. Centrální rada zastupuje jak sunnitské, tak šíitské⁵² muslimy. Ve své práci tuto organizaci zmiňují především díky tzv. *Islámské chartě*, kterou sdružení schválilo po útoku 11. září roku 2001. Spolky, které se k Chartě připojily, se přidaly k hlásání demokracie a právního státu.

Islámské organizace jsou výsledkem rozšiřujících se islámských komunit v Německu. Jsou důkazem uvědomění si vlastní odlišnosti. Můžeme si tedy klást otázku, jakou roli hrají tyto organizace v integračních procesech v Německu. Je třeba mít na paměti, že tyto organizace aktivně pracují na udržení islámských hodnot a tradičního náboženského chování. Většina z nich bojuje za propagaci islámu ve školách, o výstavbu nových mešit apod.

Na těchto organizacích můžeme vidět, že muslimské komunity se sdružují ve svých společnostech, kde dochází k utužování dodržování tradičních náboženských

⁴⁸ Zkratka IGMG je odvozena z německého názvu Islamische Gemeinschaft Milli Görüs. Je to největší legální islamistická organizace v Německu. Svých cílů se snaží dosáhnout v rámci daného právního rámce Německa a kategoricky odmítá násilí.

⁴⁹ Zkratka VIKZ je odvozena od německého názvu Verband der Islamischen Kulturzentren.

⁵⁰ Islámský mysticismus nazýván také súfismus.

⁵¹ Zentralrat der Muslime.

⁵² Sunnité uznávají za Mohamedova nástupce Abú Bakra, prvně zvoleného chalífu (hlavu islámu) na rozdíl od šíitů, kteří za Mohamedova nástupce považují Alího, člena rodiny Abú Bakra.

aktivit a chování. Tyto organizace jsou však důležitým pojítkem mezi “my“ a “oni“. I když v jádru dochází k utužování jejich kultury a tradic, ukazují světu islám i z té tolerantnější strany. Nenásilnou metodou praktikují své náboženství vedle toho evropského. Jsou důkazem životaschopnosti islámu a evropských hodnot vedle sebe. Pro Německo to znamená také možnou kontrolu a přehled o dění v islámských společnostech. Mnoho lidí by mohlo říci, že se skrze tyto organizace jedná o silící tendenci rozšiřování islámu v Německu, já se domnívám, že lidé zastřešení v organizaci jsou menší hrozbou a mají větší šanci na bezproblémový život v Německu. Lidé, kteří se chtějí někde sdružovat, hledají pouze místo svého sebeurčení. Místo, kde nebudou pouze menšinou, kde najdou porozumění a místo, kam se mohou kdykoliv obrátit. Z tohoto důvodu je třeba vnímat tyto organizace jako možné řešení kulturních rozdílností islámu a Evropy.

1. 8. Německo a přistěhovalci⁵³

Kořeny dnešních přistěhovaleckých vln do Německa sahají do čtyřicátých a padesátých let minulého století, kdy německé hospodářství zaznamenalo vysoký růst. Důsledkem rychlého ekonomického růstu byl ohromný nedostatek pracovních sil. Tuto situaci řešila vláda Spolkové republiky uzavřením dohody nejprve s Itálií (1955), poté se Španělskem a Řeckem (1960). Během následujících osmi let pak byla stejná možnost nabídnuta také zájemcům z Turecka, Maroka, Portugalska, Tuniska a Jugoslávie. Do země začaly přicházet skupiny dělníků ze zahraničí. Počáteční představa byla taková, že se dělníci maximálně po dvou letech vrátí zpět do své rodné země, postupně se však ukázalo, že uzavření německého pracovního trhu v sedmdesátých letech, způsobilo nechuť k návratu do svého domova. Pracovní trh byl uzavřen v důsledku nárůstu hospodářských problémů a především nezaměstnanosti. Tyto kroky spolkové vlády způsobily druhou fázi migračních vln do Německa. Tato fáze se charakterizuje jako příchod příbuzných, kteří se rozhodli v Německu zůstat natrvalo.

Tyto historické aspekty zapříčinily mnohé integrační problémy, se kterými se Německo dnes potýká. I když přistěhovalectví do Německa trvá již půl století, integrační proces se stal během na dlouhou trať. Za nejpočetnější komunitu v Německu se považuje turecká, její počet se odhaduje na téměř 2,8 milionu lidí, proto se v této kapitole budu věnovat především integraci této skupiny přistěhovalců.

Téma integrace se stalo v současné době hlavní předmětem zájmu nejen německého tisku, politických stran, kritiků i samotných obyvatel. Přistěhovalectví a migrace uprchlíků z Blízkého východu se dotýká všech rovin života obyvatel Německa. Zde se naskytá otázka, proč se integrace nejpočetnější turecké komunity po téměř půl století nedaří tak, jak by si mnoho politických představitelů přálo? Podle statistických údajů berlínského Institutu pro obyvatelstvo a rozvoj⁵⁴, se pouze jeden Turek z dvaceti ožení s příslušníkem jiné komunity. Odlišnosti v těchto dvou kulturách můžeme vidět ve všech rovinách života. "První generaci" v Německu žijících Turků tvořili většinou negramotní dělníci najímaní do Německa jako levná pracovní síla do rozšiřujících se průmyslových center. Turci negramotnost předali i svým již v Německu narozeným dětem. Největším problémem a důvodem neschopnosti nastartovat integraci je přerušit

⁵³Text této kapitoly vychází především z práce Luboše Kropáčka, srov. KROPÁČEK, L.. *Blízký východ na přelomu tisíciletí: dynamika přeměn v muslimském sousedství Evropy*..

⁵⁴Berlin-Institut für Bevölkerung und Entwicklung, založený v roce 2000 v Berlíně, je nezávislý vědecký výzkumný ústav, který se zabývá problematikou regionálních a globálních demografických změn.

tento začarovaný koloběh. Uvědomění si důležitosti integrace přišlo na konci devadesátých let, kdy se těmito tématy začala zabývat vládní koalice stran sociální demokracie a Zelení.

Jedním z největších úskalí úspěšné integrace Turků žijících v Německu je to, že Němci i „třetí generaci“ Turků vnímají spíše jako cizince v jejich domově. Tato „třetí dvojjazyčná generace“ se již cítí v Německu jako doma, jako v místě, kde chtějí žít a vychovávat své děti. Stále v nich však přetrvává jistý vztah ke své vlasti, tato situace vyvolává velký tlak na vnímání vlastní identity. Z jedné strany se cítí být Němci, již plně německy hovoří a mají německé občanství, ale ze strany druhé tu přetrvává sounáležitost s Turky. Příslušníci této generace se dostávají do situace, kdy nejsou už ani Turky, ale zároveň je společnost neuznává ani jako Němce. Navzdory své dokonalé němčině a německému vzdělání jsou stále vnímáni především jako muslimové a německá společnost je vnímá jako cizince v jejich domově.

Nebudu-li však jenom vyjmenovávat proč je integrace neúspěšná, mohu uvést studii Dirka Halma z centra pro turecké studie na univerzitě Essen-Duisburg. Tato studie zdůrazňuje, že asi 43 procent Turků starších šedesáti let žije v segregaci, zatímco pro populaci mladší třiceti let to platí jen v 16 procentech případů. Dirk Halm je však ve výhledu do budoucnosti optimistický, je přesvědčen, že začleňování Turků do německé společnosti se bude zlepšovat a současné integrační problémy postupně zmizí.⁵⁵

Pocit rozpolcenosti tureckého obyvatelstva potvrzuje i fakt, že velký počet tureckých mladých dívek nosících šátek v Německu stoupá. Je to důsledkem výše popsaného pocitu rozpolcenosti, kde jasně můžeme pozorovat hluboko zakořeněné islámské hodnoty a neochotou se plně přizpůsobit evropským standardům. I přes to můžeme říci, že nejmladší generace se integrovala mnohem snáze než jejich starší příbuzní. Mnoho z těch, kteří se v Německu již narodili, se plně zapojili do vzdělávacího systému, a Německo je jejich domovem, kdy do domova svých rodičů nejezdí buď vůbec, nebo jen minimálně za zbylými příbuznými. Jak už jsem psala výše, evropské obyvatelstvo je však zatíženo předsudky, neznalost této kultury a tlak masových médií jen podporuje ono vytváření si často nesprávných představ o této kultuře. Při rozhovorech s několika lidmi na téma Turci jsem si uvědomila, že většina lidí si představí Turecko

⁵⁵Německý politolog a sociolog, narozen roku 1971. Ve svých studiích se zabývá výzkumem: migrace a politické integrace islámu a předkládá analýzy sociální struktury přistěhovaleckých společností. Z jeho nejvýznamnějších děl lze uvést: SAUER, Martina – HALM, Dirk, *Erfolge und Defizite der Integration türkeistämmiger Einwanderer Entwicklung der Lebenssituation 1999 bis 2008*, Wiesbaden 2009 a SAUER, Martina – HALM, Dirk. *Altersvorsorge der türkeistämmigen Bevölkerung in Deutschland: Fakten, Meinungen und Unterschiede zu Deutschstämmigen*. Köln 2010.

pouze jako mnohamilionovou chudou zemi, která vyznává islám, který je nepřátelský k ženám. Musím však poznamenat, že turecká menšina byla do Německa přivezena jako levná pracovní síla po druhé světové válce. V té době však nikdo nevěnoval pozornost tomu, aby se turečtí gastarbeitři⁵⁶ do německé společnosti plně integrovali, což mělo za následek, že se v Německu vytvořily turecké komunity. Po čase se však ukázalo, že tito lidé mají v plánu v Německu zůstat a tyto vzniklé komunity si zachovaly své tradice a zvyky, často aniž by měly zájem se naučit německý jazyk.

Jak již jsem psala výše, majoritní společnost tureckou menšinu nepřijímá pozitivně. To je však důvodem k stále se zvyšující radikalizaci mladých Turků. Tlak a negativní postoje Němců způsobuje jejich obracení se ke své muslimské identitě a tím dochází k utužování jejich kultury, rozšiřování islámských obcí, komunit, šíření islamismu a v neposlední řadě ke stavění mešit. Můžeme být svědky stále většího prohlubování hranic mezi přistěhovalci a místními obyvateli. Strach z “neznámého“ nasycují zprávy o teroristických útocích a hrůzách páchaných ve jménu islámské víry. Internet je také zdrojem velkého množství dezinformací, ovlivňuje smýšlení o celé migrační krizi a nahrává negativním a nenávisným postojům k přistěhovalcům. Internetem i médií kolují většinou negativní informace, málokdy se mluví o úspěšných případech úplného začlenění do majoritní společnosti, o snaze některých přistěhovalců naučit se německý jazyk.

Toto tvrzení potvrzuje i výzkum agentury Bertelsmann-Stiftung⁵⁷, který prokázal, že většina německého obyvatelstva zaujímá negativní postoj k islámu. Tento odmítavý postoj se prudce zvýšil mezi roky 2012–2014. Podle výzkumu pro rok 2014 cítí 57 procent Němců ohrožení ze strany islámu a 61 procent dotázaných si myslí, že islám nepatří do západního světa vůbec. Také musím v této souvislosti zmínit studii německého Institutu pro výzkum veřejného mínění Info GmbH z roku 2012 ze kterého vyplývá, že téměř polovina Turků žijících v Německu si přeje, aby počet muslimů v Německu byl vyšší než počet křesťanů. Dvě třetiny německých Turků schvalují agresivní šíření

⁵⁶ Tento pojem pochází z němčiny a začal se používat začátkem druhé poloviny 20. století, kdy do západního Německa začali přijíždět za prací lidé z Turecka a dalších zemí. Označoval cizince, kteří pracovali v hospodářsky vyspělejší zemi.

⁵⁷ Německá nadace, která řeší aktuální společenské problémy ve všech oblastech života. Založena roku 1997 v Berlíně.

islamizace a o ateistech, židech a křesťanech čtvrtina Turků smýšlí jako o méněcenných. Třetina tureckých muslimů se označuje za ortodoxně věřící muslimy.⁵⁸

Zajímavý náhled na tuto problematiku nabízí kniha Thilo Sarrazina⁵⁹ *Německo páchá sebevraždu*. Tato kniha sklidila velkou kritiku zvláště u těch, kteří věřili integračnímu přístupu k muslimským migrantům. Autor knihy bez jakékoliv (auto)cenzury popisuje nedostatky integrační politiky Německa, týkající se muslimských Turků. Celá kniha popírá možnost úplné integrace, díky velké odlišnosti v postoji ke vzdělání, kultuře a náboženství. Podle této knihy je hlavní příčinou neúspěšné integrace několik faktorů. Jedním z nich je to, že nově příchozí muslimové jsou většinou minimálně nebo vůbec vzdělaní a nemají ochotu si vzdělání doplnit. V souvislosti s tím se zde nachází další faktor, tj. děti těchto nově příchozích. Většina z nich totiž jen stěží dokončí základní školu. To se pak promítá i v neschopnosti najít uplatnění na trhu práce. Když opominu nedostatečné vzdělání, jeden z velkých problémů představuje jazyková bariéra. Jako další faktor lze uvést důraz na kulturní odlišnost a neschopnost respektovat západoevropský systém hodnot. Autor knihy zdůrazňuje, že přistěhovalci pocházejí především z Turecka, Afriky a Blízkého a Středního východu, a jsou z více než 95 % muslimské víry. A to se zdá být největší problém celé integrace. Je prokázáno, že muslimové se jen minimálně podílejí na pracovním procesu, dosažené vzdělání je také podprůměrné a mají velmi vysoký podíl na přijímání sociálních dávek. Hodnoty této kultury se z tohoto pohledu zdají být se západoevropskou zcela neslučitelné. Tyto závěry však nelze aplikovat na všechny muslimy, kteří do Německa přijdou. Jsou případy, kdy integrace probíhá bez problémů a muslim se zcela asimiluje do nové kultury.

Nemůžu však popřít, že velké rozdíly ve způsobu života i v zakořeněných hodnotách představují nemalou překážku úspěšné integrace. Největší kulturní odlišnosti můžeme sledovat například v oblasti společenského a politického života. Islám sice respektuje veškeré vyspělé technologie dnešní doby, ale kritizuje duchovní prostředí euroamerické společnosti. Společenský i politický život islámu je striktně zaměřen proti západním hodnotám. Ortodoxní islámská společnost se snaží veškeré západní vzory tvrdě

⁵⁸Německý institut pro výzkum veřejného mínění. Přístupné na: http://www.infogmbh.de/images/downloads/TiD-Wertewelten%202012_Studie%20in%20Ausgen.pdf. Citace převzata dne 10. 02. 2016.

⁵⁹Německý politik bývalý ministr financí spolkové země Berlín. Je znám především díky svým názorům na problematiku imigrace a sociálního zabezpečení. Proslavil se především díky své knize *Deutschland schafft sich ab*. V českém překladu, *Německo páchá sebevraždu*. Kniha vyšla v německém Mnichově roku 2010.

ničit a neustávající islamizací společnosti proti těmto tendencím bojovat. Další nepřehlédnutelnou odlišností je tradiční způsob oblékání, jak u žen, tak u mužů. Typické pro muže je například příkrývka hlavy a vous. U žen je typické zahalení celého těla, kromě obličeje. Další nepopíratelnou kulturní odlišností jsou lidská práva. V této oblasti musím zmínit tzv. deklaraci lidských práv, kterou vyhlásila v budově UNESCO Islámská evropská rada.⁶⁰ Tato deklarace sice neznamena všeobecně uznávaný právní akt, ale je to velký krok směrem k modernímu liberalismu. Tato deklarace vyznává všechny Evropanům známá práva: právo na život, svobodu, rovnost bez diskriminace, právo na ochranu před mučením atd.. Hlavním problémem však zůstává rovnoprávnost žen a náboženské svobody. Zde můžu uvést příklad, že ve státě, kde je Korán pevně zakotven v ústavě, například v Saudské Arábii nebo Íránu, nemůže nemuslim stanout v čele státu. Postavení žen je asi nejvíce diskutovaným tématem na poli lidských práv. Nerovnoprávné postavení žen se projevuje v mnoha oblastech lidského života, například omezením ve veřejném životě, právem na polygamiu nebo podřízeností v manželství. Rodinné záležitosti patří k nejvíce striktním pravidlům, která jsou v Koránu přesně stanovena. Z pohledu Evropana se tato pravidla zdají být spíše znakem nevyspělé společnosti a zcela neslučitelné se znakem moderní evropské společnosti. Muslimové však ospravedlňují tuto skutečnost udržením pevných rodinných hodnot a západní normy kritizují kvůli slábnutí rodinných pout, vysoké rozvodovosti a požitkářskému způsobu života.

Vzhledem výše uvedeným skutečnostem můžeme pozorovat, že si stále častěji a oprávněně západní společnost klade otázku, zda jsou muslimské minority schopny se vzhledem k tak odlišným hodnotám německé společnosti vůbec přizpůsobit, zda poskytování prostoru na propagaci jejich islámského učení a projev vstřícnosti vůči nim vede ke skutečnému řešení imigrační krize. V posledních letech se v mnoha státech Evropy objevují názory, které zcela odmítají multikulturní model společnosti.

⁶⁰ Organizace pro islámskou spolupráci, založená v roce 1969 a sdružující 57 členských zemí, schválila v roce 1990 znění „deklarace lidských práv v islámu“, které jsou v souladu s právem šaría.

1. 9. Multikulturalismus

Pojem multikulturalismu, tedy společné soužití různých kultur a náboženství v jednom státě, je v posledních letech médií i politiky horlivě skloňován ve všech pádech. Ukázalo se, že řešení problémů, které sebou multikulturalismus přináší, je velice citlivé téma. Jediným řešením je vzájemná tolerance a schopnost porozumění. Zde není zapotřebí úplné přizpůsobení se cizí kultury, jde především o občanské uznání a ochotu naučit se cizí jazyk. V některých evropských státech se ukazuje, že neznalost jazyka a netolerance přispívají ke vzniku ghet. S tím souvisí i zvyšující se kriminalita a růst nenávisli mezi menšinou a majoritní společností. Dochází ke vzniku propasti mezi imigranty a místními, která se postupem času prohlubuje. Násilí ze strany přistěhovalců se objevilo jak v zemích, kde je multikulturalismu postavený na nerozlišování obyvatel podle původu, tak i v zemích, které sociálně i finančně podporují menšiny ve státě.

Multikulturní model společnosti, alespoň v Německu, neuspěl v takové míře, jak bylo očekáváno. Tento fakt dokazují i statistiky Berlin-Institut für Bevölkerung und Entwicklung, podle kterých 30 procent Turků nemá ukončené žádné vzdělání a pouze 14 procent má ukončenou maturitu. Německo si problém imigrace uvědomuje již dlouho, již před deseti lety došlo k reformě imigračního zákona, který byl založen na etnickém původu. Přistěhovalcům a jejich potomkům bylo umožněno získat německé občanství. Německo také zavedlo integrační kurzy, kde se přistěhovalci mají možnost naučit německý jazyk. Jeden takový kurz jsem měla možnost osobně navštívit. Kurz si zájemci musí zaplatit sami, ale intenzita, s jakou se kurz věnuje naučení jazyka, mě překvapila. I když se účastníci kurzu učili jazyk pár měsíců, jejich znalost byla hmatatelná. Sama vyučující mi potvrdila, že pokrok je znát každý měsíc. I když je snaha ze strany Německa intenzivní, na tomto kurzu bylo vidět, že jen málo imigrantů má zájem se jazyk naučit. Na první pohled byla také zarážející absence muslimských žen v kurzu. Muslimové představovali velký počet účastníků těchto kursů, ale pouze mužského pohlaví, nikoli ženy. Na tomto příkladu je vidět, že muslimské ženy se neúčastní společenského života jako Evropanky.

Tato fakta jsou jedním z důvodů, proč většina německých politiků v čele s kancléřkou Angelou Merkelovou přiznává, že proces multikulturalismu není úspěšný.⁶¹ Ve srovnání s jinými evropskými státy, není situace v Německu tak vážná, jak by se

⁶¹Zaznělo na projevu německé kancléřky Angely Merkelové 16. 10. 2010 na nebo zasedání Spolkového sněmu v Postupimi.

mohlo zdát. Například rozdíly v nezaměstnanosti mezi přistěhovalci a domácími obyvateli jsou menší než například ve Francii. Dalším velkým krokem kupředu se stal zákon spolkové vlády, který uznává zahraniční kvalifikace.⁶² Toto opatření zjednodušilo podmínky vstupu na německý trh pro kvalifikované imigranty.

Angela Merkelová je jednou z nejvýznamnějších politických osobností v Německu, její výroky a prohlášení sledují nejen politologové, ale i lidé, kteří se o politické dění zajímají jen okrajově. Jeden z jejích výroků, který zaujal nejen širokou veřejnost, ale dostal se i do evropských médií, potvrzuje selhání multikulturalismu.⁶³ Kancléřka také přiznala, že neúspěšná integrace je spojena s tím, že Německo kladlo na imigranty příliš malé požadavky. Kancléřka sice požadovala od imigrantů, aby se integrovali, ale také žádala, aby Německo přijalo výstavbu mešit a respektovalo islámské tradice. Tento protichůdný postoj vůči imigrantům se stal odrazovým můstkem k počínajícím změnám integrační politiky v Německu. Stejného názoru jako Angela Merkelová je i britský premiér David Cameron, který se také vyjádřil pro změnu strategie v postoji k integraci.⁶⁴ Z vyjádření Camerona vyplývá, že multikulturní přístup jen vedl k většímu rozdělení kultur mezi sebou. David Cameron tak následoval německou kancléřku v pochybnosti stávajícího přístupu k imigraci. Tento postoj můžeme sledovat i v jiných státech Evropy. Převládají názory, že systém multikulturalismu nijak nepomohl přistěhovalcům ke snadnější integraci, ale naopak prohloubil propast mezi nimi a místním obyvatelstvem. Tento koncept přivedl imigranty ke stavu, kdy se nemusejí integrovat, učit se jazyk nebo respektovat hodnoty jiné kultury. Německo posílá miliony eur na podporu imigrantů. Největším problémem však je, že pomoc přijde i beze snahy se integrovat. Problém selhání multikulturalismu se dotýká celé Evropy. V roce 2005 se tehdejší český prezident Václav Klaus ostře vyjádřil proti multikulturalismu. Jako příklad uvedu jeho výrok, že „*Masová migrace vznikla jako falešná ideologie, že je jakýsi nárok, obecné lidské právo potulovat se kdekoliv po světě*“.⁶⁵ Václav Klaus však nebyl jedinou

⁶² Zákon o řízení a omezení přistěhovalectví, o regulaci pobytu a integraci občanů EU a cizinců, který k 1. 1. 2005 vstoupil v účinnost.

⁶³ Dnes již můžeme spolehlivě říci, že dřívější optimistické vyjádření kancléřky Merkelové, že se Turci mají naučit německy a dodržovat německé zákony pro jejich úspěšnou integraci už nejsou hlavním bodem politických debat. Zde je důležité, aby zaznělo přiznání, které kancléřka pronesla na setkání členů Křesťanskodemokratické unie Německa v Postupimi (2010), když projevila nevíru k strategii, která umožnila přistěhovalcům pobyt v Německu, aniž by se úplně integrovali do společnosti. Vyjádřila tím svůj názor na model multikulturní společnosti a na snahu Německa o multikulturalitu. Z vyjádření je jasné, že v Německu tento model nefunguje.

⁶⁴ Prohlášení britského premiéra Davida Camerona v Mnichově 5. února 2011. Přístupné na: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-12371994>.

⁶⁵ Vyjádření Václava Klause v rozhovoru pro deník Mladá fronta Dnes 16. července 2005.

hlavou státu evropské země, která se takto vyjádřila. Kromě německé kancléřky a Davida Camerona, vznesl pochyby o fungování multikulturalismu také bývalý francouzský prezident Nicolas Sarkozy, který prohlásil, že „*Příliš jsme se zabývali identitou jedince, který přicházel, a ne dost identitou země, která ho vítala*“.⁶⁶ Negativní postoje k multikulturalismu byly předzvěstí počínající uprchlické krize, se kterou se Evropa dnes potýká. Jak už bylo zmíněno výše, negativní následky multikulturalismu se projevují nejen v Německu, ale i ve Francii, Velké Británii a dalších zemích (Švédsku, Dánsku a Rakousku). Je tedy zjevné, že na multikulturalismu založená státní politika jen prohloubila konfliktní vztah islámské kultury ke kultuře evropské. Tímto se tak tenká hranice mezi „my“ a „oni“ stává nepopíratelně hmatatelnou a to přispívá k vytváření umělé hranice mezi místními a přistěhovalci. Z těchto faktů vyplývá znepokojující závěr, že koncept multikulturalismu brání skutečnému řešení integračních procesů.

⁶⁶Bývalý francouzský prezident Nicolas Sarkozy 11. února 2011 v televizní debatě s občany. Přístupné na: http://www.liberation.fr/france/2011/02/11/sarkozy-estime-que-le-multiculturalisme-est-un-echec_714298.

1. 10. Poslední imigrační vlna

První vlna migrantů přicházela do Německa především z ekonomických důvodů. Poslední imigrační vlna má však jiný důvod. Lidé, kteří opouštějí své domovy, jsou především Syřané, Kurdové, Iráčané a Afghánci. Vojenská situace na Blízkém východě je velice nepřehledná, vzhledem k tomu, že přibývá stran zapojených do konfliktu. Bojují zde povstalci proti režimu syrského prezidenta Bašára Assada, ti jsou většinou zároveň v konfliktu s bojovníky tzv. Islámského státu⁶⁷ a s teroristickou skupinou An-Nusra. V roce 2014 se do konfliktu přidaly navíc i Spojené státy a koalice některých arabských zemí, které bojují proti tzv. Islámskému státu v Iráku a Sýrii. Tyto konflikty a násilné činy spáchané Islámským státem nutí místní opouštět své domovy. Násilnosti jsou namířeny hlavně proti náboženským menšinám v Iráku a Sýrii, tj. zejména proti Kurdům, jezídům, křesťanům a šiitům. Daleko nejvíce utečenců však přichází z hustě obydlených oblastí pod kontrolou syrské vlády, kde probíhají těžké boje s opozicí.

Migranti si vytvořili dvě trasy, kterými se dopravují do Evropy. První je tzv. Balkánská trasa, která vede z Turecka přes Egejské moře a Balkán. Druhá je tzv. Středomořská trasa vedoucí ze severní Afriky přes Středozemní moře do Itálie. Touto trasou se vydávají uprchlíci z Libye, Súdánu, Eritreje a dalších afrických zemí, zatímco Balkánskou trasou do Evropy přicházejí především Iráčané, Syřané a Afghánci. Nejčastějším cílem imigrantů jsou státy severní a západní Evropy, především Německo. V masových médiích se nejvíce hovoří o uprchlících ze Sýrie, ti také tvoří nejpočetnější skupinu, která do Evropy přichází. Druhým nejpočetnějším příchozím etnikem jsou Afghánci.

V dnešní době probíhá v Afghánistánu konflikt vedený vládou za podpory mezinárodní koalice proti teroristické organizaci Al-Káida a Tálibán. Počátečním důvodem zapojení evropských zemí a Spojených států do konfliktu bylo zatčení Usámy bin Ládina, který v Afghánistánu pobýval a svržení režimu hnutí Tálibán, který bin Ládina chránil. Tálibán byl sice roku 2001 svržen, poté se však přesunul do pákistánského pohraničí, kde s ním afghánská armáda bojuje dodnes. Nekonečné konflikty a spory způsobily, že ze země uprchlo již 2,6 milionu Afghánců. Velký nárůst žadatelů o azyl zaznamenala Evropa v roce 2014. S porovnáním s rokem 2013, kdy se

⁶⁷Dále jen ISIS, Islamic State of Iraq and Syria.

počet žádostí pohyboval kolem 26 000, stoupl počet žádostí téměř o polovinu.⁶⁸ Současná stoupající tendence pokračovala i v roce 2015, kdy se počet žádostí vyhoupl na 90 000. Afgháncům však evropské země odmítají udělovat azyl, argumentují tím, že situace v Afghánistánu není tak vážná, jako v Sýrii. Německo upozorňuje na to, že lidé, kteří jsou nejvíce ohroženi Tálibánem, pochází z oblastí, kde převažuje chudoba, tito lidé na cestu do Evropy nemají dostatek peněz. Do Německa se tedy dostávají Afghánci, kteří pocházejí ze střední vrstvy a nejsou bezprostředně ohroženi na životech. Za zmínku stojí i názor, který se dočítám na internetu v diskusních fórech, kde mnoho lidí nesouhlasí s přijímáním mladých afghánských mužů do Evropy. Převládá názor, že to oni by měli bojovat za svobodu a chránit svou zemi před Tálibánem.

Ozbrojené konflikty se dotkly také obyvatel Iráku. Konflikty si vyžádaly více než čtyři miliony uprchlíků. Největší část uprchlíků se však nevydává do evropských států, mnoho z nich se pohybuje pouze v rámci své země, anebo sousedních arabských států.⁶⁹ Největší počet Iráčanů se nachází na území Sýrie. Životní podmínky v uprchlických táborech, ale i mimo ně, jsou pro Iráčany velice tíživé. Je jim odepírána možnost legálně pracovat, navštěvovat školy a především je jim odepřena bezplatná lékařská péče.

Nepokoje v Sýrii začaly s tzv. arabským jarem, demonstracemi proti režimu prezidenta Bašára Assada a jejich brutálním potlačením. Ke zhoršení situace došlo v posledních několika letech v souvislosti s postupem ozbrojenců ISIS⁷⁰. V roce 2014 zemřelo v Sýrii kolem 76 000 lidí. Sýrie se potýká s největší humanitární krizí dneška. Nejvíce syrských uprchlíků je v Libanonu, s přílivem se potýká také Turecko a Jordánsko. Většina lidí se však díky nesnesitelným životním podmínkám v táborech snaží dostat do Evropy. V posledních několika měsících se v médiích velice často objevují fotky primitivních lodiček přeplněných syrskými uprchlíky. V této souvislosti musím zmínit organizované skupiny, které se na bezvýchodné situaci uprchlíků přiživují. Tyto novodobí pašeráci lidí lákají uprchlíky k nebezpečné cestě do Evropy, to však za cenu všeho co mají. Tyto skupiny získávají převáděním lidí z konfliktních zón miliony dolarů, za svou cestu do Evropy zaplatí migrant mezi 3 000–6 000 dolarů kriminálním

⁶⁸http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Countries_of_origin_of_%28non-EU%29_asylum_seekers_in_the_EU-28_Member_States,_2013_and_2014_YB15_III-de.png

⁶⁹Z celkového počtu 26 milionů Iráčanů se asi dva miliony uchýlili do zahraničí, o něco vyšší počet Iráčanů hledá útočiště na jiných místech v Iráku. Iráčané žádající o azyl v průmyslově vyspělých zemích ovšem představují pouze 1 % z celkového počtu Iráčanů, které konflikt vyhnal z domovů.

⁷⁰ Islámský stát v Iráku a Sýrii.

prostředníkům.⁷¹ Ohromné zisky, které převaděčství přináší, jsou srovnatelné se zisky z nelegálního prodeje drog. Organizované skupiny zasahují ze subsaharské Afriky až do Skandinávie. Převaděčství lidí se v současné době stává celoevropským problémem a pro převaděče výnosným byznysem. Pro řešení migrační krize je velice důležité bojovat i proti těmto skupinám, které se bezohledně přizívují na neúnosné životní situaci lidí z konfliktních oblastí.

Musím se pozastavit i nad otázkou, proč migrační krize nastala a co tomu předcházelo. Je zřejmé, že je krize způsobena více faktory. Mnoho lidí přisuzuje část zodpovědnosti nepřiměřené intervenci Západu a Spojených států do záležitostí Blízkého východu, která byla indikátorem dalších konfliktů na Blízkém východě. Druhým faktorem, kvůli kterému utíkají mnozí obyvatelé ze své země je činnost teroristické organizace ISIS, a také dalších stran angažujících se v syrském konfliktu, ty bojují jak proti vládě Bašára Assada, tak i mezi sebou. Třetím faktorem je také touha migrantů po snadnějším životě ve vyspělých státech Evropy. Migranti mají často zkreslené představy o snadném a bezstarostném životě v Evropě. Otázkou zůstává, zda přistěhovalci chtějí žít a pracovat podle evropských standardů nebo jen využívají vstřícnou sociální politiku některých evropských států. Část uprchlíků tvoří také skupina mladých mužů, kteří prchají před vojenským odvodem. Jedná se zejména o muže ze Sýrie, kteří nechtějí bojovat v Assadově armádě nebo naopak utíkají před nábořem do teroristických organizací jako je ISIS nebo An-Nusra, které probíhají v islamisty dobytých městech.

Tato situace je velice složitá a nemá jednoduché řešení, Evropská unie při hledání účinného řešení tápe. Východiskem může být aplikování několika postupů, vč. restrikcí, jejich přijetí však komplikuje nejednotnost evropských zemí.

Na následujících stránkách své bakalářské práce se budu věnovat interpretaci této problematiky německým deníkem *Frankfurter Allgemeine Zeitung* a týdeníkem *Die Zeit* v letech 2012–2014.

⁷¹<http://www.independent.co.uk/news/world/europe/refugee-crisis-human-traffickers-netted-up-to-4bn-last-year-a6816861.html>.

2. Frankfurter Allgemeine Zeitung für Deutschland⁷²

FAZ je jedním z nejrespektovanějších nadregionálních hospodářských deníků v Německu a ve světě. FAZ klade důraz na nezávislost, novinářskou kvalitu, exkluzivitu zpráv a fundované analýzy. Předkládá svým čtenářům fakta, analýzy, komentáře, vlastní názor a nabízí také prostor k samotné diskuzi. List vydává nadace Fazit ve Frankfurtu nad Mohanem. FAZ vychází od roku 1949, lze ho považovat jako liberální s mírným příklonem ke konzervativním názorům. Noviny vychází šestkrát týdně.⁷³ Deník zaměstnává více než 300 redaktorů. Dále je jeho součástí téměř 90 korespondentů, kteří pracují jak v Německu, tak v zahraničí a tím tvoří síť dopisovatelů, která je jednou z největších na světě.

FAZ je jediný deník v Německu, který nemá šéfredaktora. Noviny jsou vedeny čtyřmi společníky, kteří jsou zároveň editory FAZ. Ti mají za úkol určování politické, hospodářské a kulturní linie deníku. V současné době to jsou Werner D'Inka, Jürgen Kaube, Berthold Kohler a Holger Steltzner. Každý z nich má na starost svůj tzv. resort.

Podstatnou součástí deníku jsou diskusní příspěvky významných osobností publikované v rubrice pod titulem *Fremde Feder (Cizí pera)*, jako jsou přední politikové němečtí i zahraniční, hospodářští činitelé, kulturní pracovníci a jiní.⁷⁴

List se svými články zabývá všemi důležitými oblastmi společnosti, tj. politikou, ekonomikou i financemi. Dále také přináší novinky z oblastí, které čtenáře zajímají nejvíce, tj. sport, společnost, styl, technologie, věda, cestování a trh práce. Všechny publikované články jsou k dispozici také v online podobě.⁷⁵

Významnou součástí každodenního vydání je rubrika nazvána *Feuilleton*. V této části jsou otiskovány nejen vlastní fejetony, ale také recenze knih, operních a činoherních představení a koncertů v Německu i jinde ve světě. Nalezneme zde nejrůznější zprávy ze všech oblastí kulturního života. Jako autoři zde vystupují významní němečtí a světoví spisovatelé. Texty popisují vývoj v kultuře a vědě a přináší veškeré kulturní novinky

⁷² Dále už jen FAZ.

⁷³ Výsledky z roku 2015 ukazují 267 833 průměrně prodaných kusů za den.

⁷⁴ Za všechny jmenujme např. Roberta B. Goldmanna (1. května 1921 v Reinheimu), amerického spisovatele německého původu, mj. autora dvou ceněných prací (*Flucht in die Welt. Ein Lebensweg nach New York*. Fischer Taschenbuch Verlag, Frankfurt a. M. 1996 a *A work experiment: Six Americans in a Swedish plant*. Ford Foundation, New York 1976), či Uwe Schünemann (8. srpna 1964 ve Stadtoldendorfu), německého politika ze strany CDU.

⁷⁵ http://dynamic.faz.net/fem/kommunikation/2015/148_220_4C_FO_K_Alles_ueber_15_Verlag_Onlineversion.pdf.

široké veřejnosti. Nevyhýbají se ani diskusi o budoucnosti společnosti a jiným citlivým otázkám dnešní doby.

Nezbytnou součástí FAZ jsou politická témata. Především v současné době to jsou především debaty o imigrační politice nejen Německa, ale všech členských států Evropské unie. V oblasti politiky nalezneme vlastní názor samotného deníku, ten je oddělen od zpráv a komentářů o vlastních událostech jak z Německa, tak také ze zahraničí. Kromě zpráv jsou zde publikovány také analýzy a reportáže⁷⁶.

FAZ je jedním z nejrespektovanějších hospodářských deníků v Německu. Hospodářská část se zabývá národní i mezinárodní hospodářskou politikou.⁷⁷ Nalezneme zde témata týkající se všech důležitých prvků jak německého, tak světového hospodářství, tj. otázky daní, chudoby, nových i stávajících reforem ovlivňujících hospodářství, dále též dění v Evropské unii související s hospodářstvím jednotlivých členských zemí, atd..

Další pevnou součástí každodenního výtisku FAZ představuje téma financí. V části nazvané *Finanzmarkt* se nacházejí zprávy přibližující finanční obraz Německa, německého obyvatelstva, ale také Evropské unie.⁷⁸

Poslední součástí deníku jsou sportovní zprávy. Ve sportovním oddílu redaktoři přibližují svými zprávami a komentáři veškeré sportovní události v celém světě.⁷⁹

Výše popsaná témata jsou publikována v každodenním výtisku. FAZ se však v určitých dnech v týdnu též věnuje i jiným tématům. V úterý například vychází rubrika nazvaná *Technik und Motor*, kde nalezneme veškeré zajímavosti a novinky ze světa techniky, počítačů, automobilového průmyslu a internetu. Ve středu deník přináší rubriku

⁷⁶ Redaktoři píšící do politické sekce FAZ: Jasper von Altenbockum (11. února 1962 ve Schwäbisch Hall), autor knihy ALTENBOCKUM, Jasper von. *Wilhelm Heinrich Riehl 1823–1897: Sozialwissenschaft zwischen Kulturgeschichte und Ethnographie*. Köln: Böhlau, 1994, Münstersche historische Forschungen; Rainer Achim Blasius (16. května 1952), autor mj. knihy BLASIUS, Rainer A. *Für Grossdeutschland, gegen den grossen Krieg : Staatssekretär Ernst Frhr . von Weizsäcker in den Krisen um die Tschechoslowakei und Polen 1938/39*. Wien: Böhlau, 1981.

⁷⁷ Redaktoři píšící do sekce hospodářství: Jürgen Dunsch (25. srpna 1948 ve Stuttgartu), autor mj. knihy DUNSCH, Jürgen. *An den Schalthelmen der Wirtschaft: 33 Unternehmerfamilien im Portrait*. Stuttgart: Dt. Verl.-Anst., 1996; Walter Hamm (30. listopadu 1922 ve Frankfurtu nad Mohanem), autor knihy HAMM, Walter. *Das Ende der Bequemlichkeit: ein Leitfaden zur Modernisierung von Wirtschaft und Gesellschaft*. 1. Aufl. Frankfurt am Main: Frankfurter Allg. Buch, 2000.

⁷⁸ Redaktoři píšící do sekce financí: Gerald Braunberger (13. ledna 1960 v Bad Homburgu), autor mj. knihy BRAUNBERGER, Gerald. *Keynes für jedermann: die Renaissance des Krisenökonomien*. Lizenzausg. Zürich: Verlag Neue Zürcher Zeitung, 2009; Christian Siedenbiedel (2. ledna 1969 ve Vechtě), autor knihy SIEDENBIEDEL, Christian. *Der Sozialstaat im Gefangenendilemma eine ökonomische Untersuchung der Anwendungsmöglichkeiten spieltheoretischer Modelle auf Fragestellungen der Sozialstaatsdiskussion*. Marburg: Tectum-Verl, 1996.

⁷⁹ Redaktoři píšící do sportovní sekce: Christian Eichler (20. srpna 1959 ve Wanne-Eickelu), autor knihy EICHLER, Christian. *Zuckerpass und Blutgrätsche wahre Geschichten rund um den Fussball*. 1. Aufl. Leipzig: Klett Kinderbuch, 2010; Michael Wittershagen (3. května roku 1981 v dolnosaské obci Stade).

Natur und Wissenschaft, kde jsou publikovány články s přírodní tematikou, medicínou, chemií, fyzikou a tématy týkající se klimatu. Ve čtvrtek bývá zařazována rubrika o cestování a počasí nazvaná *Reiseblatt*, kde nalezneme předpovědi počasí pro Německo a všechny ostatní členské státy Evropské unie. Dále také články zabývající se cestovním ruchem. A konečně součástí sobotního vydání je rubrika *Beruf und Chance*, v této sekci se čtenář seznámí se všemi důležitými informacemi o tématech jako je kariéra, výběr zaměstnání, hledání zaměstnání atd..

3. Dění na Blízkém východě v letech 2012–2014 očima zpravodajů a komentátorů listu Frankfurter Allgemeine Zeitung

3. 1. Rok 2012

V roce 2012 se FAZ věnoval oblasti Blízkého východu zejména prostřednictvím svých stálých zpravodajů v Jeruzalémě a v Bejrútu⁸⁰. Komentářů, týkajících se událostí na Blízkém východě bylo méně⁸¹. Většina z nich se věnovala dalšímu působení západních armád na území Afghánistánu. Dále také trvající syrské občanské válce a konfliktům v oblasti Gazy. Deník se zvláště zabýval vztahy, které panují jak mezi arabskými státy, tak mezi různými extremistickými skupinami působícími v této oblasti.

Své místo roce 2012 dostalo také téma přistěhovalectví. Deník zaměřil pozornost především k postoji spolkové vlády k této problematice a také k otázkám multikulturní společnosti a s tím souvisejícími protesty proti imigrantům. V roce 2012 ještě nelze hovořit o imigraci, jak ji známe dnes, zprávy jsou zaměřeny spíše na nárůst přistěhovalectví z balkánských zemí a ze zemí východní Evropy, tj. především z Rumunska a Bulharska. Deník se zaměřil hlavně situaci ve své zemi, kde je počet těchto imigrantů zdaleka největší v celé Evropě. Státní instituce však tento nápor cizinců vidí kladně. V zemi, kde rapidně klesá demografický vývoj a také chybí odborné síly na trhu práce, je přistěhovalectví šancí na změnu. Proto se také list věnuje postoji spolkové vlády k přijímání uprchlíků s odbornou kvalifikací. Největší zájem deníku FAZ vyvolalo rozhodnutí tehdejší spolkové vlády o upřednostňování těch přistěhovalců, kteří utíkají před válkou a mají odborné vzdělání. Vláda umožnila těmto lidem rychlejší vyřízení vízových žádostí a podpořila je v začátcích nového života ve své zemi.

Nemalou pozornost listu si také získali imigranti z válečných oblastí Blízkého východu. Neustávající boje v Sýrii nutí mnoho občanů z těchto měst k útěku ze svých domovů. Deník informuje, že více než jeden milion lidí je na útěku. Asi půl milionů lidí našlo útočiště v sousedních zemích – v Turecku, Libanonu a Iráku. Tento problém citelně poznamenal také skupiny Kurdů žijících v této oblasti. Téměř všichni syrští Kurdové se museli vzdát svých domovů, většina z nich našla útočiště ve městě Domiz, nedaleko od

⁸⁰ Christoph Ehrhardt, Michael Martens.

⁸¹ Autory komentářů k dění na Blízkém východě byli Rainer Hermann, Klaus-Dieter Frankenberger a Edo Reents.

hlavního města provincie Dahúk. Uprchlícké tábory jsou však neúnosně přeplněné a další lidé stále přicházejí. Chybí zde základní životní potřeby. Tábory hlásí nedostatek míst, jídla a v podstatě všeho nutného k zajištění základních životních potřeb příchozích lidí. I přes zvyšující se humanitární pomoc ze Západu, se bude tento problém s eskalací bojů v Sýrii nadále zvětšovat.

I když imigrační krize ještě nedosáhla takového rozsahu jako v dalších letech, jisté protesty proti cizincům na půdě Německa se již objevovaly, nesouhlas a útoky se zaměřovaly především proti azylovým ubytovnám, které někteří lidé vnímali se strachem z infiltrace cizinců do jejich země. Deník si již začal všimnout, že se začíná výrazněji projevovat selhání multikulturní společnosti. I když tehdejší spolková vláda vkládala do této politiky velké naděje, list označil myšlenku multikulturní společnosti za utopii, jejíž neúspěch v budoucích letech si její zastánci v „novém“ Německu nechtějí připustit. Podle deníku se selhání multikulturalismu začalo projevovat již mnohem dříve, ale vlády i v jiných státech Evropy tyto problémy pouze zametaly pod koberec, a to hlavně ze strachu z kritiky Evropské unie, protože by to mohlo být vyloženo jako diskriminace. Deník se pozastavuje nad tím, jak dlouho společnost, ve které každý měsíc žádá deset, dvacet nebo dokonce třicet tisíc žadatelů o azyl do země, bude nadále pouze přihlížet těmto novým skutečnostem? Politici, kteří se odvážili klást takové otázky, jsou dnes označováni za poloviční nacisty. Jediný pohled do Holandska, Dánska nebo Norska však ukazuje, že je to nebezpečná hra, ve které se cítí dobře pouze pravicoví nebo levicoví populisté. To se také projevilo v dalších měsících roku 2012, kdy hlas těchto populistů byl stále více slyšet.

Eliminovat tato rizika tak může podle listu pouze regulace dosud víceméně neomezené imigrace, včetně jasného vymezení práv i povinností běženců v hostitelské zemi. S následky integrační politiky, která ignorovala, že přistěhovalectví má za následek zneužívání práv a svobody, se Německo proto potýká dodnes.

Pokud jde o arabské jaro, tak si deník všiml především procesu politických změn v arabském světě, a také vlivu Ameriky na těchto změnách. List věnoval svojí pozornost také otázce případné další intervence USA v arabském světě a růstu nedůvěry mezi muslimy a Západem.

Deník arabské jaro interpretuje jako proces, který není zdaleka u svého konce. Cesta ke změně z autokratických vlád k otevřené demokratické společnosti je blokována četnými překážkami. Tyto překážky představují rozdílné zájmy rozdílných skupin, které na Blízkém východě působí. Pád diktátorů a ve volbách nově zvolení politici

představitelé, nejsou podle deníku zárukou k dosažení demokracie a (zatím) nepřinesli ve většině arabských zemí politický klid. Intervence Západu v arabském světě začíná být, podle FAZu, neodmyslitelnou podmínkou k dosažení alespoň mírových jednání. I když Francie a Velká Británie jsou podle deníku velcí političtí hráči, Amerika je rozhodující mocností, ke které vzhlíží i tyto evropské země. Spojené státy však jen s malou ochotou podporují větší vojenskou intervenci v těchto konfliktech. Zvýšení zájmu Ameriky o dění na Blízkém východě zaznamenal deník po útoku na její generální konzulát v Benghází. Ten vyvolal nemalý rozruch a vznesl mnoho otázek. Podle deníku FAZ to byl pouze jednoznačný signál, že nelibost muslimů k Západu je stále více hmatatelná. Amerika však byla touto událostí zaskočena a došlo na otázky, jak je možné, že se to vůbec stalo, když Spojené státy stály u záchrany města v roce 2011 před režimem Muammara Kaddáfího, a když se podílely na osvobození Libye od diktátora? Odpověď je jasná, většina muslimů nerespektuje Washington jako konstruktivního partnera. Působení Ameriky v Libyi vidí jako jisté ohrožení jejich vlastní autonomie a identity. Deník jako příklad uvádí i situaci v Egyptě: egyptský prezident Mursí vedl své první zahraniční cesty do Pekingu, Teheránu a Bruselu, ale nikoli do Washingtonu. Podle deníku je to pouze výsledek zakořeněné nedůvěry blízkovýchodních zemí k Západu a také nerespektování západních hodnot. I přes to, deník uzavírá, že spojení mezi Amerikou a některými blízkovýchodními zeměmi, hlavně Tureckem, bude zásadní v dalším politickém vývoji v zemích Blízkého východu.

Mimo politického vlivu stoupá také potřeba humanitární pomoci v krizových muslimských státech. V listu se začínají objevovat informace o zhoršujících se životních podmínkách civilních obyvatel, to především v Sýrii, kde občanská válka nabírá na síle. Nemilosrdné boje jakoby přehlušily původní jásot z období arabského jara, a deník se již plně věnuje důsledkům, které sebou tato válka přináší. List si hlavně všimá dopadů tohoto konfliktu na ostatní státy. FAZ upozorňuje, že v budoucnu se rozměr syrské občanské války bude měnit v souvislosti s budoucími možnými spojeními, jak na straně režimu, tak opozice.

Co se týče Sýrie, interpretace deníkem FAZ se nese ve znamení řešení občanské války, kdy se dynamika tohoto konfliktu, a to i ve vztahu k sousedním zemím, zdá být stále náročnější na kontrolu. Deník se zabýval také otázkou budoucnosti Sýrie po skončení války.

Pozornost listu je také věnována postoji Ameriky a Ruska. Dřívější zájem Spojených států a také Ruska spočíval především v geostrategické poloze Blízkého

východu. Tento postoj se však v souvislosti s probíhajícími událostmi postupně změnil. Začaly se totiž projevovat jisté obavy, a to především, že náboženská dynamika poháněná islamistickými hnutími zažehne oheň extremismu také v jejich vlastních zemích nebo v jejich sousedství. Je patrné, že události na Blízkém východě jsou stále více hrozbou i pro ostatní státy.

Nekontrolovatelné aktivity extremistických skupin jsou a v budoucnu dále budou jen velice obtížně řešitelným problémem pro západní svět. Válku v Sýrii novináři z FAZU interpretují především jako dlouhotrvající problém, který si žádá větší intervenci Západu.

V Sýrii stále probíhají demonstrace, které často provází demonstrace a úmrtí. V souvislosti s tímto konfliktem se začínají do popředí dostávat také teroristické organizace jako Al-Káida, an-Nusrá, Hizballáh aj. Pokračující syrská občanská válka přesáhla v roce 2012 území samotné Sýrie a zasáhla také území Libanonu. V severním libanonském přístavním městě Tripolisu spolu bojovali příznivci a odpůrci režimu. Na straně režimu byla nejvýznamnější posilou teroristická organizace Hizballáh. Události byly podle deníku FAZ děsivé: únosy, zátaras, ztráty na životech, nemilosrdné boje. V souvislosti s kritickou situací v Libanonu volá křesťanský politik Samir Geagea státy NATO k většímu zásahu. Libanonský politik není však jediný, kdo žádá o větší podporu ze strany Západu. Syrská národní rada požaduje větší pomoc nejen Západu, ale také Arabské ligy. A to hlavně z humanitárních důvodů, s ohledem na více než 100 až 150 úmrtí za den, které si boje vyžadují. Podle deníku je zásah organizace NATO nezbytný a měla by zasáhnout stejně jako v Libyi v roce 2011. Zůstanou-li všechny geostrategické úvahy stranou, které jsou zcela zřejmé, co podle deníku chybí je zájem, protože neexistuje žádný dobře definovaný politický nebo strategický cíl. Zvýšení humanitární pomoci se však Sýrii během několika měsíců dostalo, syrskému prezidentu byly také zaslány žádosti ke zlepšení přístupu pracovníků Červeného kříže do země.

Opozice v Damašku odhaduje, že rebelové kontrolují již čtvrtinu Sýrie. Z velké části pod kontrolou, má režim přístavní město Lattakia. V letních měsících roku 2012 zaútočili příznivci režimu také na město Azáz, které se nachází nedaleko syrsko-turecké hranice. Některé nepotvrzené zprávy informují o tom, že útok byl mířen především na civilní obyvatelstvo. Město se po útoku ocitlo v troskách a ztráty na životech se odhadují na stovky. Nebyla to však jediná bitva, která otřásla opozicí. Od poloviny července roku 2012 se odehrála další velice významná bitva o syrské hlavní město Damašek. Po silném protiútoky syrských vládních vojsk však byli povstalci vytlačeni z města. Další boje v

roce 2012 probíhaly také ve městě Aleppo. Boje o toto město nejsou stále u konce, opoziční skupiny zde stále vzdorují vládním vojskům.

Podle deníku hrůzné události posledních měsíců však, podle FAZu, zakrývají skutečnost, že pouze negativní a pesimistický pohled na tyto události je neúplný. Příkladem je Libye, Tunisko, nebo volby v Egyptě. To je podle deníku obrovský krok vpřed, a to navzdory všem nedostatkům, které sebou změny přinesly. Všechny tyto konflikty otevřou příležitost k dalšímu rozvoji v muslimských zemích. Podle listu je to nezbytná součást veškerých změn, které v zemích arabského jara nastaly. Důkazem může být také historický vývoj v některých západních státech: Francouzská a americká revoluce triumfovala až po mnoha letech a tisících ztrát na životech.

Velkou pozornost deníku si získaly také konflikty v pásmu Gazy a vyostřené vztahy mezi Izraelem a teroristickou skupinou Hamás. Konflikty v pásmu Gazy byly první konfrontací od nepokojů v zemích arabského jara. Jaké důsledky budou tyto konflikty mít na Izrael a sousední země je podle deníku obtížné vyhodnotit. Jak Spojené státy, jako nejvýznamnější spojenec Izraele, tak Francie, Británie a Německo, uznaly právo Izraele na obranu vlastní země. Tu izraelská armáda započala spuštěním operace Pilíř obrany⁸². Od té doby jsou izraelsko-egyptské vztahy poškozeny; egyptský prezident Mohamed Mursí totiž dal jasně najevo, že stojí na straně Palestinců, nikoliv na straně Izraele.

Izrael se za spuštění této operace setkal s kritikou většiny arabských zemí. Kritika byla směřována především na lidské ztráty, které způsobila minulá operace z roku 2008 Lité olovo, která měla za následek více než tisíc mrtvých Palestinců. Deník však zdůrazňuje, že tyto operace jsou zcela odlišné. Ztráty na životech jsou se spuštěním této operace minimální. Při zkušenosti po operaci Lité olovo deník konstatuje, že vojenský postup nemusí znamenat konec Hamásu.

S každým dnem tohoto konfliktu narůstalo i násilí, hrozilo také nebezpečí, že boje dostanou svou vlastní dynamiku, která může být zastavena jen s obtížemi. Deník zdůrazňuje, že paradoxně právě Hamás může zajistit příměří v této oblasti, a ukončit kolo násilí. S tím přichází také obava, že jiné radikálnější síly by mohly převzít vedení v pásmu Gazy. Ale Hamás podle deníku ztrácí půdu pod nohama, a to hlavně díky silné izraelské ofenzivě, která působivě prokázala svou raketovou obranu a její technologickou

⁸² Operace Pilíř obrany byla operace izraelské armády zahájená 14. listopadu 2012. Cílem této operace bylo zastavit raketové útoky palestinských militantních organizací z pásma Gazy proti území Izraele. Tyto boje vyvolaly mnoho reakcí; blízkovýchodní země podpořily palestinské organizace a kritizovaly Izrael za agresivní jednání, západní země většinou vyjadřovaly podporu Izraeli.

převahu. I přesto Izrael naléhavě potřebuje podporu ostatních států. Nejnovější obrázky mrtvých žen a dětí z Gazy však nenapomohly Izraeli získat nové spojence, ani sympatie veřejného mínění. Izrael doufal ve vojenskou podporu Ameriky, tu však nedostal. Podle listu před vojenskou alternativou také varoval britský premiér Cameron i německá kancléřka Angela Merkelová. Izrael se však domnívá, že vojenské řešení je ta správná cesta a následky jsou zvládnutelné.

Podle deníku nechť prezident Baracka Obamy vychází také z jeho politické strategie, kdy by větší intervence mohla zamíchat s výsledkem jeho prezidentské předvolební kampaně. Prezident Obama nesouhlasil těsně před volbami s žádnými setkáními s izraelským prezidentem. Pokud Obama vyhraje volby, bude podle deníku převažovat „ledovost“ na začátku jeho druhého funkčního období ve vztazích s Izraelem.

Protože Izrael a Hamás spolu odmítly vyjednávat, ujaly se role zprostředkovatelů Egypt a USA. Dne 21. listopadu oznámili egyptský ministr zahraničí Mohamed Kámil a americká ministryně zahraničí Hillary Clintonová uzavření dohody o klidu zbraní, kterou při zprostředkovaných jednáních uzavřeli zástupci Hamásu a Izraele. Ukončení bojů považuje jak Izrael, tak Hamás za své vítězství. Izraelský ministr obrany Ehud Barak pohrozil tvrdšími akcemi, pokud Hamás dohodu poruší.

Ve zprávách deníku nalezneme také téma dalšího setrvání západních vojsk na území Afghánistánu. V případě Afghánistánu, šlo listu především o to, jak bude situace v zemi vypadat po odchodu vojsk NATO, a svou pozornost věnoval také vztahům mezi Afghánci a americkými vojáky. Podle informací deníku, potyčky mezi afghánskou armádou a cizími vojenskými skupinami zcela neskončily. Za rok 2012 bylo detekováno 24 útoků vedených Tálibánem proti afghánské armádě. Při těchto útocích bylo zabito 28 lidí, to je podle deníku o něco méně než v roce 2011. Objevily se také informace o události, která značně poškodila důvěru vojsk NATO ke svým afghánským spojencům. Skupina vojáků zaútočila na stanoviště západních vojsk. Při tomto konfliktu byli zabiti 3 lidé. Deník informuje, že není jasné, zda to byli přeběhlíci z afghánské armády, nebo jiná skupina, která měla na sobě afghánskou uniformu, ale hluboce tato událost otřásla s důvěrou ostatních vojsk NATO. Tento incident bohužel potvrdil, že nastolení klidu v zemi je během na dlouhou trať.

Do hledáčku pozornosti se dostalo také téma odchodu těchto vojsk ze země. To je plánováno na rok 2014. Ale vzhledem k pokračujícím konfliktům v zemi a k prozatímní neschopnosti vlády udržet autoritu na celém území, není možné s jistotou říci, jak se

situace kolem odchodu vojsk NATO bude nadále vyvíjet. V současné době působí na území Afghánistánu 130 000 mužů zahraničních armád, včetně 90 000 Američanů a 4 800 Němců. Odchod západních vojsk bude podle deníku také velkou logistickou výzvou.

Shrnutí

Největší pozornost deníku FAZ se v roce 2012 zaměřila na hledání východisek ze syrské krize a jejích možných dopadů na ostatní státy. I když migrační otázka nebyla ještě tak ožehavá, list si již všiml dopadů na obyvatele postižených států, a to především nutnosti humanitární pomoci ze Západu. Všiml si též role USA a Ruska v těchto konfliktech. Dále pak řešil otázku intervence Západu v Sýrii a věnoval se také vývoji situace v Afghánistánu a dalšímu setrvání vojsk NATO. Velkou pozornost deník věnoval také vlivu teroristických organizací působících v různých částech Blízkého východu.

3. 2. Rok 2013

I v roce 2013 převládalo zpravodajství korespondentů deníku FAZ sídlících v oblasti Blízkého východu nad počtem komentářů k dění v této oblasti. Zahraniční zpravodajství zabývající se konflikty na Blízkém východě zabírá přibližně 30 procent z celkové kapacity zahraničních zpráv. Deník se ve svých zprávách zabýval především stávající a budoucí politickou spoluprací mezi zeměmi Západu, Amerikou a zeměmi Blízkého východu. Dále také situací v Sýrii, především eskalující občanskou válkou. V roce 2013 se zmínky o migraci obyvatelstva objevovaly pouze výjimečně, největší pozornost byla věnována zvažované vojenské intervenci západních zemí na Blízkém východě, jejím přínosům i negativním vlivům.

Oproti roku 2012 se zvýšil počet komentářů. Tento nárůst způsobila především občanská válka v Sýrii, která postupem roku 2013 získala na síle. Komentáře za rok 2013 hledají především možné řešení současných konfliktů, a také se věnují vzájemné spolupráci arabských zemí a Západu. Je zřejmé, že tento konflikt je již nad evropské síly a bez pomoci Ameriky není Evropa schopna najít řešení, nebo alespoň zklidnit situaci. Vytvoření aliance a vzájemná spolupráce je jediným možným řešením, který deník nalézá. Vytvoření aliance je však závislé na jednotnosti západních zemí.

Jak už bylo zmíněno výše, zpráv o v dnešní době eskalující migrační krizi nalezneme v roce 2013 jen minimálně. List se věnuje hlavně postoji Evropy k imigrantům a nejednotné evropské imigrační politice. Dále se také zamýšlí nad pozitivy imigrace.

I když migrace obyvatelstva byla již v plném proudu, zatím stále postrádala širší evropský kontext. Uprchlíci, kteří přicházeli do Evropy, byli většinou z afrických zemí, a to především z Libye, nikoli jako v dalších letech ze Sýrie. Deník udává, že každý pátý obyvatel válkou postiženého státu se stal uprchlíkem. Bohatší lidé si pronajímají apartmány nebo kupují domy v klidných oblastech, ale nikoliv v Evropě, především v sousedních státech postižených oblastí. Zde platí, že čím více peněz uprchlík má, tím blíže ke Středomoří se usadil. Většina syrských uprchlíků se však přesunula do údolí Bikaá ve východním Libanonu, kde žijí v žalostných podmínkách a bez humanitární pomoci. Zde zůstávají ti nejchudší. Západní svět této problematice však nevěnoval velkou pozornost, i když mnoho středomořských států tento problém začalo citelně

vnímat. Migrace obyvatel z válkou postižených oblastí se stala především pro muslimský svět velice tíživá.

I když se zmínky o zvyšujícím se počtu uprchlíků ze zemí Blízkého východu pravidelně objevovaly, pozornost listu směřovala spíše k postoji Evropy k imigraci jako takové. Deník zdůrazňuje, že Evropa má morální povinnost chránit občany, kteří utíkají z válkou postižených zemí. Avšak je důležité rozlišit, jestli jde o ekonomického imigranta, nebo o člověka, který prchá před válkou. To je podle deníku problém, který sebou nese špatná legislativa Evropské unie. Dnes totiž úřady nedělají rozdíl v tom, pokud imigrant žádá o azyl z existenčních důvodů nebo jde pouze o důvod ekonomický, a úspěch získání azylu závisí pouze na tom, kde o azyl žádáte. Nově připravovaný zákon Evropskou komisí má tento proces změnit. Tento nový azylový zákon by měl pevně stanovit předpoklady pro získání azylu, azylové řízení by mělo být také více harmonizováno a zkráceno, mělo by dojít ke zlepšení odborné přípravy pověřených osob, a k dřívějšímu vyřízení pracovního povolení. Nicméně efekt tohoto zákona bude podle deníku znát až v několika příštích letech. Některé státy, především Německo, vyjadřují svůj nesouhlas s přijetím tohoto zákona, neboť dle nich připravovaný zákon spíše migraci obyvatel motivuje, než aby ulehčil administrativní kroky. Deník však zastává jiný názor, jako příklad uvádí Maltu. Ta se v roce 2013 začala potýkat s přílivem migrantů z Afriky, a dle listu by státy jako Německo měly být schopné přijmout některé žadatele o azyl a dobrovolně tak ulehčit menším ostrovním státům ve Středozemním moři, ve kterých začíná být problém imigrace velice závažný.

Avšak imigrace má i druhou stranu věci. Nelze ji brát pouze z negativního hlediska. Němečtí politici si začínají uvědomovat, že neustálý pokles odborných sil a nedostatek kvalifikovaných zaměstnanců technického zaměření se stává zásadním problémem pro německý průmysl. I když v minulém roce již kroky k usnadnění získání pracovních víz pro odborně vzdělané imigranty vláda již učinila, tyto kroky byly směřovány spíše na imigranty z balkánských zemí a valný úspěch se na trhu práce neobjevil. Uprchlíci ze Sýrie a jiných muslimských zemí by tomu mohli napomoci. Spolková vláda tedy upřednostní žádosti o azyl těch, který mají odborné vzdělání. Nejen v Německu, ale v celé Evropské unii, jsou dle novinářů FAZu viditelné rozpory v otázce, jak problém imigrace řešit. Nejednotná a nejasná imigrační politika Evropské unie je podle deníku velkou překážkou v nalezení vhodného řešení.

Největší místo v roce 2013 však dostaly zprávy informující o dění v Sýrii. A to zejména zprávy týkající se vojenské aktivity prezidenta Bašara Assada. Důležitou

otázkou, která v roce 2013 v deníku převládala, byl postoj amerického prezidenta Baracka Obamy. Deník považuje postoj Ameriky za určující v budoucím řešení konfliktů na Blízkém východě. Lze hovořit přímo o pilíři světového řádu. Zároveň mírní nadšení z období arabského jara, je zcela jisté, že proces svržení diktátorského režimu nebude v Sýrii probíhat stejně jako například v Egyptě, a také zdůrazňuje, západní politika je v tomto konfliktu bezradná. Avšak i v Egyptě svržení režimu neprobíhalo bez odporu a nepokojů. V řešení syrské otázky deník připouští, že dobrá rada je zde vsutku nad zlato, všechny varianty i změny, které se nabízejí nejsou jednoznačné, vedle pozitivních stránek, mají i stránku negativní.

Deník se také věnuje politikům, kteří kritizují nečasné zapojení západních sil do občanské války v Sýrii. Dnes již s jistotou tvrdí, že dřívější zásah by nijak dění na Blízkém východě nezměnil. Jako příklad uvádí Libyi, kde sice západní letecké bombardování svrhlo diktátorský režim, ale země je stále v politickém chaosu. Riziko, že se slabé státní instituce rozpadnou a vypukne občanská válka, není v žádném případě odvráceno. Jako další takový příklad deník uvádí Afghánistán, kde se sice po úspěšných akcích v roce 2013 podařilo nastolit relativní klid, západní vojáci zde však pořád setrvávají a pomáhají udržovat vratký mír. Vládní jednotky totiž stále nemají zdaleka kontrolu nad celou zemí a po odchodu západních vojsk, nemůže nikdo zaručit klid zbraní.

List nabídl též zajímavý náhled na postoj k západní intervenci ze strany muslimských zemí. V arabských státech je „západní modernita“ spojována s kolonialismem a vojenskými diktaturami. I když většina lidí touží po změně politických režimů, zároveň však odmítají západní společenské klima. Touží spíše po „islámském modernismu“. Islamisté nedůvěřují západnímu konceptu komplexní svobody jednotlivce; islám upřednostňuje omezené svobody. Podle deníku je nezbytné najít střední cestu, hybridní řešení mezi požadavky islámu a požadavky revoluce. FAZ pokládá Turecko za dobrý model transformace autokratických vlád na liberální. Islám je zde sice součástí politické sféry, ale s jasně stanovenými hranicemi ve veřejné sféře. A s neustávajícími konflikty na Blízkém východě, je jasné, že právě Turecko může být dobrým spojencem Západu v hledání řešení.

Po téměř dvou letech trvající občanské války v Sýrii, je konec stále v nedohlednu. Podle deníku FAZ si do roku 2013 válka vyžádala více než sedmdesát tisíc obětí a více než jeden milion lidí je na útěku. Objevují se informace, že Assadův režim bojuje s povstalci těžkými zbraněmi a bombarduje města bez ohledu na civilní ztráty. Deník se zde pozastavuje nad tím, jestli by včasný zásah Západu v tomto konfliktu nějak změnil

dnešní situaci. Je však přesvědčen, že dřívější intervence by nijak dnešní dění v Sýrii nezměnila. Každá revoluce totiž prochází cyklem radikalizace. Teprve pak se stát může začít stabilizovat.

Již v roce 2013 bylo jasné, že omezení konfliktu pouze na Sýrii bude téměř nemožné, a že tento konflikt poškodí celý Blízký východ. Intervence Západu v tomto konfliktu bude i v dalších letech nezbytnou součástí řešení, které bude mít však nepředvídatelné následky.

Blízký východ se nachází ve zmatku, situace je v mnoha blízkovýchodních zemích velice výbušná a nepředvídatelná, především v Íránu, Sýrii, a Iráku, a také v Izraeli. Deník považuje celkové vyřešení sporů za běh na dlouhou trať. Státní, vzdělávací a sekulární síly, které Západ považoval za pohon arabského jara, se ukázaly jako nedostačující v udržení nebo nastolení pořádku a demokracie v těchto zemích. Noviny již v této době popisují budoucí vývoj po těchto událostech jen velice nejasně a je zřetelné, že nikdo nedokáže odhadnout další vývoj alespoň s relativní přesností. Ze zpráv je jasné, že cesta k demokracii a modernizaci států zemí arabského světa bude velice trnitá. Některé pokusy o demokracii vedly pouze k návratu autoritářských režimů. Po událostech arabského jara se jen malá část těchto států dokázala plně transformovat na demokratický režim. V různých oblastech arabského světa působí různé síly a různorodé zájmy – např. v Sýrii, či v případě sunnitsko-šiiitského konfliktu nebo otázky kurdské samostatnosti atd. Jedná se o velice citlivé a výbušné procesy, které deník FAZ popisuje jako nezvratné pro posun k rozvoji demokracie nebo alespoň ke zklidnění tamních konfliktů. Hlavní příčinou těchto výbušných procesů je podle deníku to, že Blízký východ je etnicky a nábožensky roztržštěn více, než kdy Evropa zažila.

Zprávy také informují o společenských změnách objevujících se především u mladých lidí. Společnosti s vysokým podílem mladých lidí již nechtějí postoupit svou nově nabytou svobodu zpět do rukou autoritářských režimů. Paradoxně však většina obyvatel odsuzuje intervenci Západu. Ze zpráv je jasné, že arabský svět vstoupil do nové éry, i když velice často zalité krví.

Tato různorodost vede v Sýrii k tomu, že velkým problémem jsou podle listu i samotné strany bojující proti syrskému režimu. Opozice je sama nejednotná a shodne se pouze na minimu vytyčených cílů. Mnohočetnost zájmů brání ve shodě a ukazuje se jako překážka v nalezení řešení.

Dalším listem hojně diskutovaným tématem byly dodávky zbraní syrským povstalcům bojujícím proti režimu. Nikdo si totiž nemůže být zcela jistý, že dodané

zbraně nepadnou do rukou džihádistickým skupinám. To však nebyla jediná otázka, kterou dodávky zbraní vyvolaly. V polovině roku 2013 vyšlo na svět varování syrského prezidenta. Prezident pohrozil teroristickými útoky, pokud se nezastaví dodávky zbraní ze Západu. Po této zprávě přibýly informace o varování z teroristických útoků, ale také o zvýšené aktivitě Bašarova režimu. Ze zpráv je jasné, že Západ nebral tuto hrozbu na lehkou váhu, důkazem toho bylo uzavření zastupitelských úřadů některých západních zemí například v Egyptě, Kuvajtu, Libyi a v Jemenu.

V případě Afghánistánu list konstatoval, že zde je zcela odlišná situace než v Sýrii. FAZ se věnoval hlavně udržení pořádku v zemi a trvajícím nejistotě afghánských občanů. Velitel ISAF⁸³ sice informoval, že se počet bojů proti Tálibánu v roce 2013 oproti minulým letům nezměnil, ale Afghánci většinu z těchto bojů mají pod kontrolou. Během tohoto roku začaly také snahy o mírové rozhovory s Tálibánem. Koncem roku 2013 již afghánské bezpečnostní síly převzaly kontrolu nad situací v celé zemi, když do konce roku mezinárodní bezpečnostní síly předaly posledních jedenáct provincií afghánské armádě. Koncem roku se však začíná diskutovat o nevyhnutelné otázce, co bude v roce 2014? Tato nejistota byla spjata s konáním prezidentských voleb a s další mezinárodní vojenskou přítomností na afghánském území a s plánovaným stažením všech amerických vojáků z Afghánistánu do konce roku 2014. Nejistota ve společnosti se projevuje i po relativním nastolení pořádku v zemi. Podnikatelé brzdí velice potřebné investice, vzdělání Afghánci stále hledají způsob jak opustit svoji zemi, a jsou pro to ochotni zaplatit velké sumy peněz.

Shrnutí

V roce 2014 se pozornost deníku obrátila spíše na vzájemné vztahy mezi Blízkým východem a Západem. List se také věnoval procesu svržení diktátorských režimů v některých zemích Blízkého východu a jejich dalšímu vývoji. V deníku nalezneme více rozhovorů s předními blízkovýchodními politiky, kteří se vyjadřovali k událostem na Blízkém východě. Všiml si také role, kterou Západ v těchto procesech zaujímal. V roce 2013 FAZ věnoval zvýšenou pozornost k prohlubující se uprchlické krizi. Noviny zveřejňovaly více průzkumů o stavu v uprchlických táborech a počtu uprchlíků samotných. Pozornost byla věnována také samotným válečným událostem v Sýrii a to především aktivitám Assadova režimu.

⁸³ International Security Assistance Force, mezinárodní bezpečnostní podpůrné síly, byly vojenskou misí v Afghánistánu pod vedením Severoatlantické aliance.

3. 3. Rok 2014

S rokem 2014 rapidně přibylo komentářů nejen k událostem na Blízkém východě, ale především k eskalující imigrační krizi. Komentáře deníku se především snažily najít východisko z této situace.

Pozornost deníku se obrací stále více k Německu, kde je problém imigrace zdaleka největší. FAZ především řešil otázku, jaký vliv bude imigrace mít na Německo. List považuje za nezbytné určité omezení a nastolení kontroly nad celou situací spolkovou vládou. Připomíná, že volný pohyb osob sebou nese také své povinnosti. Západní země mají sice určitou morální povinnost pomoci, pouze pomoc ale nestačí, FAZ považuje za nezbytné také motivovat snahu imigrantů k plné integraci v hostitelských zemích. Tato integrace však neprobíhá podle představ spolkové vlády, představa o zemi, která vítá migranty, ztroskotala na neochotě těchto migrantů se přizpůsobit. Deník je přesvědčen, že to spolková vláda vytváří migrační prostředí a jde zde především o péči státu, která bude určovat další vývoj imigrace. V souvislosti s vývojem situace kolem imigrantů, si začíná mnoho politiků také uvědomovat, že dřívější optimismus spjatý s multikulturní společností není na místě.

Podle novinářů FAZu je již jasné, že přistěhovalecká krize změní Německo, a že tato změna nesmí být ponechána náhodě. Deník se pozastavuje nad tím, jak velká tato změna bude a jestli zůstane Německo takové, jaké ho známe dnes. Spolková republika se zdá být přinejmenším taková, jak si to přejí imigranti. Stoupá kritika přílišné ochoty vlády a jejího vstřícného přístupu k imigrantům. Podle deníku přílišné a trvalé zneužívání solidarity evropských států ohrožuje nejen Německo, ale také jednotu samotné Evropské unie. S postupem roku 2014 se deník na tuto změnu ve svých komentářích hlouběji zaměřil.

List především kritizuje názor ostatních členských států EU, že se Německo dokáže postarat o každého přistěhovalce. FAZ především kritizuje představu o tom, že každý, kdo do země přijde, dostane stejné sociální zajištění, jako ostatní státní příslušníci. Z tohoto důvodu volá po omezení přijímání přistěhovalců do země, které podle deníku vede pouze k úpadku společnosti. List však zdůrazňuje, že prioritní pomoc by měla přijít lidem v nouzi, ale ne každý přistěhovalce přichází do Německa z nouze. Jakékoliv omezení hraničních přechodů se setkává ze stran některých evropských států s velkou kritikou. Deník se však domnívá, že pouze regulace napomůže ke zvládnutí a plnému

podchycení imigrační krize. V této souvislosti FAZ také kritizuje postoj Evropské unie, která se ostře obula do zemí v oblasti Středozemního moře, kde již několikrát došlo k nehodě s přeplněnými uprchlickými loděmi, na kterých zemřelo mnoho utečenců. Podle deníku přílišná náklonnost a přizpůsobování se imigrantům pouze vyšle signál, že cesta po Středozemním moři je bezpečná, a že cesta do Evropy je otevřená. S postupem roku 2014 stoupá počet těchto tragických událostí a světem internetu se šíří obrázky mrtvých z uprchlických lodí. Tyto zprávy rozdělují západní svět na dva tábory. Někteří soucítí, jiní naopak volají po uzavření hranic. Situace se však stále více vyostřuje a je jasné, že změna migrační politiky EU je při řešení nezbytná. Sjednocení evropské migrační politiky by podle deníku mohlo vést k zavedení povinných kvót, což ale v dohledné době nepřichází díky velké kritice většiny (zejména postkomunistických) evropských států v úvahu. Za největší problém považuje deník také to, že pouze část příchozích imigrantů se registruje v zemi, tuto problematiku by vyřešilo doplnění tzv. Dublinské úmluvy o povinnosti přistěhovalců se registrovat v tom státě, kde se usídlili. To by pomohlo jak zamezení ilegálního přistěhovalectví, tak většímu přehledu o nově příchozích imigrantech.

Integrace do společnosti patří, jak do té multikulturní, tak do homogenní kultury. Dnešní Evropa se potýká s problémem, kdy každý, kdo vyjádří antimigrační názor je označován za rasistu. Lze říci, že to dobré je na straně přistěhovalců, a to zlé proti nim. Takže každý, kdo by chtěl dnešní situaci nějakým způsobem změnit, změnou, která nebude nahrávat přistěhovalcům, bude označen za rasistu. Deník připouští, že imigrační extremismus patří k Německu stejně jako migrace samotná, stejně tak jako k islámu nucené sňatky, vraždy ze cti a šaría. Avšak všechny tyto změny jsou tlumeny a považovány za nehodící se do multikulturního Německa. Zde si můžeme ale položit otázku, jak vyléčit tyto antiimigrantské myšlenky, když je tato diagnóza tak vehementně potlačována? V této souvislosti se v roce 2014 obrátila pozornost k organizaci PEGIDA, která zorganizovala několik demonstrací proti islamizaci Evropy. Deník přisuzuje vzrůstající počet demonstrací proti islámu v Evropě především neschopnosti státních orgánů slyšet hlas obyčejných lidí. Při demonstracích nejde pouze o odmítnutí islámu v Evropě, ale hlavně o politickou propagandu, která manipuluje s obyčejnými lidmi a není v souladu s požadavky národa samotného. Pokládá si otázku, zda-li islám, jakožto náboženství které je nepřátelské k Evropě, patří do Německa. Podle většiny Němců takové náboženství do Německa nepatří, a je hlavní překážkou k úspěšné integraci do evropské společnosti.

S rokem 2014 přichází také obrat v přístupu k uprchlické otázce. Četnost zpráv se v tomto roce rapidně zvýšila. V roce 2013 byla velká většina západních států přesvědčena, že neexistuje žádný vážný důvod k nárůstu imigrace. Toto posouzení se značně změnilo v průběhu roku 2014: již v únoru byl zaznamenán 45 procentní nárůst imigrace. Přibylo především imigrantů, kteří přicházejí do Evropy ilegálně. Tlak na vnějších hranicích EU v roce 2014 se neustále zvyšoval. Od ledna tohoto roku bylo zadrženo 42 000 nelegálních přistěhovalců, třikrát tolik uprchlíků jako ve stejném období roku 2013. Deník také očekává, že počet se ještě během dalších měsíců prudce zvýší. Také se změnila struktura uprchlíků, dříve to byli spíše ekonomičtí přistěhovalci, s rokem 2014 však přibylo lidí prchajících před válkou.

Zpravodajství tohoto roku je věnováno také hlubšímu zapojení Západu do konfliktů na Blízkém východě. Deník se věnuje hlavně zvyšujícím se aktivitám teroristických organizací Islámský stát a Hizballáh a jejich aktivitám v Sýrii, Iráku a Libyi. V roce 2014 se pozornost deníku FAZ obrátila především k aktivitám teroristické organizace Islámský stát⁸⁴. Svět se obává jeho rostoucího postupu, tyto obavy byly během pár měsíců naplněny. Tzv. Islámskému státu se podařilo podmanit východní Sýrii a část západního Iráku se dostala také pod jeho kontrolu. Hrozba IS se v měsících roku 2014 projevila v plné síle. Organizace si svými hrůznými činy vysloužila první místo v četnosti zpráv týkajících se událostí na Blízkém východě.

Deník informuje, že tato islamistická organizace rozšířila svojí oblast o více než stovky čtverečních kilometrů. Tři syrsko-turecké hraniční přechody jsou již též v rukou extremistů. Syrská opozice se již neobejde bez vojenské pomoci Západu a volá po silnějším zásahu protiteroristické aliance proti režimu v Damašku. To by však znamenalo hlubší zatažení Ameriky do války, podle deníku to je proti dosavadní strategii prezidenta Baracka Obamy. Deník však vidí arabsko-americké spojení jako nepostradatelný faktor, díky němuž je možné zabránit islamistům v dalším postupu.

V Sýrii se politická i sociální situace během roku 2014 podle listu dramaticky zhoršila. Více než sedm milionů lidí je na útěku, v mnoha regionech byla zničena infrastruktura a téměř každý den probíhají tvrdé boje na řadě míst. Deník tuto situaci popisuje jako katastrofální stav. Údaje o počtech zemřelých, zraněných a lidí na útěku se velmi liší, neboť v nepřehledné situaci v Sýrii není nikdo schopný určit přesný stav, mnoho lidí se pohřešuje nebo je drženo režimem v zajetí. Za dané situace se Nejvyšší

⁸⁴ Dále už jen IS.

vojenská rada Svobodné syrské armády (FSA) obrátila s výzvou o pomoc ke všem „přátelským a bratrským arabským zemím“. Tato prosba byla mířena především na Saúdskou Arábii, Katar, Spojené arabské emiráty, Jordánsko a Turecko. S podporou těchto států přišel i zvrát ve válce. Konec roku přinesl příznivější zprávy než v uplynulých měsících. Klesající počet bojů s IS na pozicích ve východní Sýrii naznačuje, podle FAZu, postup ke klidnějším dnům.

Deník se také věnoval mírovým rozhovorům, které byly započaty již v roce 2013. Rok 2014 však nepřinesl lepší výsledky. Syrské mírové rozhovory v Ženevě byly ukončeny bezvýsledně. Důvodem tomuto zablokování rozhovorů byl spor o dalších krocích, především o změně režimu v Sýrii. Podle zpráv deníku by však měly mírové rozhovory nadále pokračovat po uplynutí několika měsíců.

FAZ však dodává, že pouze změna režimu by znamenala otevření dveří pro úspěšné vyjednávání. Změna režimu v Damašku tj. odchod Bašara Assada otevře prostor pro vyjednávání a hledání řešení, která by mohla sloučit hluboce rozdělenou syrskou společnost. Podle deníku je výsledkem nynější vlády pouze více než 200 000 mrtvých a deset milionů prchajících.

Během několika měsíců roku 2014 extrémisté postoupili také do Iráku a přešli z irácko-syrské hranice k branám Bagdádu. Mluvčí OSN pro lidská práva potvrdil, že přesný počet obětí bombardování není známý. Ale čísla šla do stovek a počet zraněných se odhaduje na tisíce. Bezpečnostní situace v Bagdádu se dramaticky zhoršovala také v dalších měsících. Přibývalo obětí útoků a také počet střetů. Deník informuje, že hrozí kolaps státních institucí, zejména irácké armády.

FAZ dále informoval o obsazení iráckých měst Mosul a Takrít džihádisty. Město Mosul, druhé největší v Iráku, si džihádisté podmanili téměř bez boje. Deník uvedl, že tisíce vojáků a policistů prchaly bez většího odporu. Stejný scénář se odehrával také v provincii Anbar. Deník tyto útoky nepovažuje za poslední a předpokládá, že bojovníci extrémistické skupiny plánují novou vlnu útoků.

Vojenská aktivita IS se dotkla tisíců křesťanů žijících v postižených oblastech. Více než 200 000 křesťanů uprchlo z Iráku před teroristickou organizací. Deník přinášel zprávy očitých svědků, které popisovaly znásilnění a masakry. Kostely byly v této oblasti zničeny a došlo také ke spálení mnoha cenných rukopisů. Po těchto událostech deník označil nynějšího vůdce extremistů z IS Abú Bakra Bagdádího jako silnějšího, než kdykoliv předtím byl šéf Al-Káidy Usáma bin Ládín.

I v roce 2014 se pozornost novin zaměřila k postoji Ameriky k těmto událostem. Přibylo zpráv informujících o obavách ze stále stoupajícího vzestupu IS a s tím souvisejícího hlubšího zapojení americké armády proti dalšímu postupu této organizace. Obavy se zvyšují především proto, že se konflikty dostávají do blízkosti Středozemního moře a tudíž Západu samotnému. To vedlo k rozhodnutí prezidenta Baracka Obamy o větším vojenském zapojení v Iráku i Sýrii. Během roku 2014 bylo do Iráku vysláno několik set amerických vojáků, a to především na sever země, s cílem zabránit genocidě křesťanů a zastavit postup IS hlouběji do Iráku. Americké pozemní jednotky byly podle deníku do Iráku vyslány nikoli k bojové misi proti extremistům, ale jejich úkolem je pouze podporovat a doprovázet iráckou armádu a udržet její plynulý a udržitelný provoz.

Podle deníku je ke zničení IS nezbytný dlouhodobý závazek k široké mezinárodní koalici. Z tohoto důvodu přišel návrh na vytvoření regionálních partnerství, která neslouží pouze pro boj proti IS, ale také v boji proti jiným teroristickým skupinám.

Nelze opominout také finanční stránku, která má v tomto konfliktu nemalý vliv. Již nemálo zpráv v roce 2014 deník věnoval přeběhlíkům, kteří přeběhli z iráckých či syrských jednotek k extremistickému IS. Malé vysvětlení v této věci nabízí porovnání platů amerických vojáků a členů teroristických organizací. Zatímco na platy pro více než 70 000 amerických vojáků bylo vydáno 31,5 milionů dolarů, IS platil svým členům pětinasobek.

Shrnutí

V roce 2014 si můžeme všimnout narůstajícího počtu komentářů k dění na Blízkém východě. Zpravodajství se dostává do pozadí. Deník si také všímá proměňujícího se postoje Ameriky k větší intervenci. List se také více zaměřil na hledání možného řešení, a to především prostřednictvím vytvoření pevnější aliance. Dále se také deník věnoval situaci v dalších blízkovýchodních zemích, a to především v Iráku. Migrační krize v roce 2014 již upoutala větší pozornost deníku, který se v této souvislosti zabýval hlavně otázkou vytvoření společné evropské migrační politiky. Můžeme sledovat větší pozornost i k aktivitám tzv. Islámského státu, který v roce 2014 nabyl na síle a obsadil rozsáhlá území v Sýrii a Iráku. V této souvislosti se FAZ věnoval aktivitám syrského prezidenta Bašara Assada s menší pozorností než v minulých letech. V roce 2014 přibilo v listu analýz a rozhovorů s předními evropskými i blízkovýchodními politiky. Noviny si všímaly také postoje jednotlivých evropských států, jejich vyjádření k migrační krizi i k dění na Blízkém východě.

4. Die Zeit

Die Zeit je nadregionální německý týdeník. Noviny byly založeny v roce 1946 v Hamburku, Die Zeit vychází každý týden ve čtvrtek s tématy z oblasti politiky⁸⁵, hospodářství⁸⁶, kultury⁸⁷, vědy⁸⁸, školství⁸⁹, společnosti⁹⁰, sportu⁹¹ a kariéry⁹². Prostor je také věnován diskusi čtenářů. Nakladatelství a vydavatelství hájí liberální, demokratické a společenské principy. Svým čtenářů nabízí zprávy, reportáže a umírněné komentáře zpravodajů. Die Zeit je nejen důležitým zdrojem informací, ale také dává možnost čtenáři si vytvořit nezávislý vlastní názor na dané téma. Vydavateli listu jsou bývalý německý kancléř Helmut Schmidt a Josef Joffe. Šéfredaktorem je Giovanni di Lorenzo. Politický postoj novin je považován za liberální.

Kromě listu Die Zeit, vydavatelství vydává i další tiskoviny – například vědecký časopis *Zeit Wissen*, studentský časopis *Zeit Campus*, dětský časopis *Zeit Leo*, monotematický časopis *Zeit Geschichte*. Die Zeit se prezentuje také na internetu. *Die Zeit on-line* poskytuje exkluzivní informace o aktuálních otázkách a také nabízí možnost zdarma nahlédnout do starších čísel týdeníku.

Die Zeit má redaktorské kanceláře ve Švýcarsku, Berlíně, Bruselu, Drážďanech, Frankfurtu, Moskvě, New Yorku, Paříži, Istanbulu, Washingtonu a Vídni. Korespondenti listu pracují v Novém Dillí (New Delhi), Pekingu, Tel Avivu, Londýně a Římě. Redakce má dohromady 100 stálých zaměstnanců.

⁸⁵Redaktoři píšící do sekce politika: Lea Frehse, Kai Biermann (narozen roku 1972 v Berlíně), autor knihy BIERMANN, Kai a CIELEWICZ, Erhard. *Flugplatz Döberitz. Geburtsort der militärischen Luftfahrt in Deutschland*. 1. Aufl. Berlin: Links, 2005. Michael Thumann (narozen v Berlíně v roce 1962), autor knihy THUMANN, Michael. *Das Lied von der russischen Erde: Moskaus Ringen um Einheit und Größe*. Stuttgart: Dt. Verl.-Anst, 2002.

⁸⁶Redaktoři píšící do sekce hospodářství: Marcus Rohwetter, Ingrid Weidner.

⁸⁷Karen Köhler (narozena roku 1974 v Hamburgu), autorka knihy KÖHLER, Karen. *Wir haben Raketen geangelt: Erzählungen*. München: Carl Hanser Verlag, 2014. Mely Kiyak (narozena roku 1976 v Sulingenu), autorka knihy KIYAK, Mely. „*Ein Garten liegt verschwiegen ..*“ von Nonnen und Beeten, *Natur und Klausur*. 1. Aufl. Hamburg: Hoffmann und Campe, 2011.

⁸⁸Autoři píšící do sekce věda: Nick Reimer (narozen roku 1966 v Meißenu), autor mj. knihy STAUD, Torlaf – REIMER, Nick. *Wir Klimaretter: So ist die Wende noch zu schaffen*. 1. Aufl. Köln: Kiepenheuer & Witsch, 2007. Hartmut Wewetzer (* 1961 in Salzgitter), autor mj. knihy WEWETZER, Hartmut. *Der Brokkoli-Faktor und andere gute Nachrichten aus der Medizin*. Orig.-Ausg., 1. Aufl. Berlin: Ullstein, 2008.

⁸⁹Redaktoři píšící do sekce školství: Laura Meschede, Marie Gamillscheg

⁹⁰Redaktoři píšící do sekce společnost: Tom Sundermann, Parvin Sadigh.

⁹¹Redaktoři sportovní sekce: Oliver Fritsch, Christian Spiller.

⁹²Redaktorky píšící do sekce kariéra: Anna-Lena Scholz, Sabine Hockling.

5. Dění na Blízkém východě v letech 2012–2014 očima zpravodajů a komentátorů listu Die Zeit

5. 1. Rok 2012

V roce 2012 věnovalo zpravodajství týdeníku událostem na Blízkém východě 30 procent své kapacity. Převládají komentáře nad zprávami⁹³. Die Zeit se zaměřil především na občanskou válku v Sýrii, také na vztahy Sýrie s ostatními muslimskými státy. Všímal si také postoje Západu k případné intervenci v konfliktech na Blízkém východě, hlavně Ameriky, a také se zaměřil na následky, která případná hlubší intervence bude mít. Dalším diskutovaným tématem bylo postavení Turecka a jeho vliv na blízkovýchodní země. List si také všímal procesů politických změn v jiných státech světa a v této souvislosti reflektoval politické změny na Blízkém východě.

Týdeník porovnává vývoj událostí na Blízkém východě v souvislosti s jinými státy. V Americe trvalo několik generací obhájit občanská práva také pro černochoy, ženy, gaye a lesby. A dodnes můžeme říci, že tato práva jsou stále často neúplná. Dále také dodnes nalezneme u některých politiků návrhy na zrušení těchto práv. V jiných zemích, jako je Rusko, Maďarsko nebo Zimbabwe, je zranitelnost demokratického snažení historickým faktem.

Podíváme-li se na arabské jaro v prostoru jednoho roku, vidíme probuzení národů, ale také rozdíl mezi hlukem revoluce a uskutečněním demokratických snah. V Sýrii Bašar Assad reagoval na požadavky svého lidu tím, že proti nim použil zbraně. Podle listu právo a náboženství vykládané extremistickými organizacemi nejdou hladce dohromady. Paradoxně právo na Západě dnes chrání svobodu náboženství, stejně jako všechny ostatní základní lidská práva. Největší otázkou dnešní doby je, jak se zachová dnešní pluralitní společnost, v níž spolu s křesťanstvím a ostatními náboženstvími, si své místo nárokují i muslimové.

V četnosti zpráv týdeníku Die Zeit dominovala situace v Sýrii. List o událostech v Sýrii referuje jako o událostech, které zcela jistě povedou k pádu režimu v Sýrii a s tím související svržení prezidenta Bašara Assada.

⁹³ Korespondenti listu Die Zeit sídlí v Tel Avivu: Jochen Bittner, Etgar Keret, Navid Kermani, Andrea Böhm

Podle novin Západ již nemůže déle pouze přihlížet problému v Sýrii. Navíc v roce 2012 konflikty v Sýrii expandují hlouběji do geografie Blízkého východu a destabilizuje také Libanon a Irák. Nepřehledná občanská válka, mnohočetnost vojenských akcí, a mnoho různých zájmů, to jsou důvody, proč existují obavy, že i po pádu prezidenta Assada, vypukne na syrské půdě vzájemný boj zneprátelených menších stran. Příkladem může být Libye, či svržení a zabití Usáma bin Ládina, které neznamenal vyřešení problému jménem al-Káida. Proto je podle týdeníku důležité aby si Západ ujasnil cíle, kterých chce v Sýrii dosáhnout. A zároveň také vzít v úvahu následky, které s sebou případná vojenská intervence přinese. Týdeník referoval o případné vojenské intervenci jako o nutnosti k ukončení masakrů, zároveň však předkládal obavu, že i po pádu režimu nenastane v zemi klid.

Masakry vedené režimem například v syrských městech Hula nebo Homsu, šířily strach ve světě a udržovaly loajalitu jeho stoupců. Lidé se v roce 2012 nemohli cítit bezpečně nikde, na ulicích, ani ve veřejných budovách. Zpráv o vládních vojácích, kteří zabíjeli v nemocnicích zraněné povstalce, o lékařích, kteří byli svévolně zatýkáni, bylo během měsíců roku 2012 stále více. Dokonce i syrskému Červenému pŕlmesíci bylo zakázáno poskytovat zdravotní péči zraněným povstalcům. Týdeník zdůrazňoval, že pomoc zraněným a nemocným, je základní lidskou povinností, bez ohledu na to, komu je pomoc poskytována. Země se již v roce 2012 nachází v katastrofální humanitární situaci, která se bude nadále zhoršovat.

Situace v zemi se však zhoršovala nejen z humanitárního hlediska, v Sýrii bylo podle týdeníku nejen zakázáno se negativně vyjadřovat proti režimu, a také demonstrovat a protestovat. V této souvislosti se týdeník stále více zaměřoval na téma větší intervence Západu v syrské občanské válce. I když je Evropa i Amerika v této otázce velice nejednotná, Die Zeit dal jasně najevo, že je to především pro ukončení zabíjení civilistů nezbytné. Avšak malá pozornost Západu s sebou nesla své následky: mnoho syrských opozičních aktivistů se negativně vyjádřilo k západnímu postoji. Die Zeit vystihl jejich pocity těmito slovy: „*V případě nouze můžete poznat své opravdové přátele*“.

Masakry, jako ve městě Hula vedly v minulosti k zásahu mezinárodního společenství NATO. Příkladem může být Kosovo⁹⁴. Nicméně syrská opozice marně doufala, že události v Hula změní postoj Západu k případnému vojenskému zásahu. Také

⁹⁴ NATO spustilo 24. března roku 1999 operaci Spojenecká síla. Cílem této operace bylo ukončení násilí proti Albáncům žijícím v Kosovu a vyřešit humanitární krizi v zemi.

otázka pomoci v podobě vyzbrojení syrských povstalců, se stále častěji v roce 2012 objevovala na stránkách listu. Die Zeit informoval, že důležitým aspektem v ukončení krveprolití páchané syrským režimem, je vojenská výzbroj povstalců, která je podle listu nedostatečná. Nejvíce vojenského arzenálu na pomoc opoziční syrské armádě, pochází z Kataru a Saúdské Arábie.

List informoval, že opozice vyzvala k vytvoření humanitárních a bezpečnostních zón. Podle týdeníku to však nebylo slučitelné s assadovým režimem, domníval se totiž, že režim nebude žádné podobné kompromisy respektovat. Navíc při minulých pokusech o jednání s opozicí prezident Bašar Assad odmítl uznat jako partnera k jednání právě opoziční syrskou armádu. Zkušenost ho naučila také to, že vzpoura nabírá na síle tam, kde se uvolní sevření. Jako příklad týdeník uvedl město Hama. V červnu roku 2012 se režimní vojska z tohoto města stáhla. V okolí města pak začaly demonstrace několika tisíců lidí proti režimu. Assad bez jakéhokoli soucitu vtrhl se svou armádou zpět do města proti demonstrantům. Týdeník se domníval, že ochranné pásmo by mělo stejný osud. Všechny mezinárodní zkušenosti ukázaly, že tyto zóny často skončily utrpením. Nejvíce do očí bijící příklad je ochranné pásmo Srebrenice⁹⁵, ve kterém došlo v roce 1995 k masakru.

List si také všímal změněné nálady v syrské společnosti. V roce 2011 byla pověst prezidenta Assada mezi občany velká, v roce 2012 se však situace změnila. Demonstranti pálili jeho plakáty, nazývali ho zločincem a vrahem dětí. Podle listu byly v roce 2012 před syrským prezidentem osudové rozhodnutí. Povstalcům se v roce 2012 podařilo dostat pod kontrolu více a více vesnic a měst v Sýrii. Opoziční armáda přebírala kontrolu nad celými městy, kurdští rebelové pak převzali moc ve městech na severovýchodě země, křesťané se také připojili k povstání. Prezident Bašar Assad podle listu již v roce 2012 ztrácí kontrolu nad svou zemí. Noviny si také všímaly, že každý další krok, jak na straně opozice, tak režimu, dostává nesmírný význam.

Diskutabilní také zůstávalo postavení Turecka v tomto konfliktu. Noviny upozornily, že Turecko nemá zájem riskovat ozbrojený konflikt se sousedními zeměmi. Pro tento postoj podle listu existují tři důvody: od začátku syrské občanské války uprchlo více než 30 000 Syřanů do Turecka a nyní žijí v pohraniční oblasti. Vojenský konflikt by

⁹⁵ Srbské město, které bylo stanovištěm vojsk OSN. Roku 1995 zde bylo zabito vojskem Republiky Srbské přes 8 000 lidí.

sklouzl také do vnitrozemí, kde není v žádném případě žádoucí. Obě země jsou také ekonomicky propletené. Turecko se obává, že Bašar Assad by mohl podnítit Kurdy proti Turkům. Z výše uvedených důvodů vyplývá, že dynamika konfliktu by tak ohrozila nejen vnější, ale i vnitřní bezpečnost celého Turecka. Podle listu se postoj Turecka vůči Sýrii zformuloval už v průběhu arabského jara. Osobní pocity politiků a strategické úvahy hrály v této otázce největší roli. Strategie Turecka lze popsat jako: co nejméně problémů se sousedy. Expandující turecké hospodářství potřebovalo klidné prostředí, nikoliv vyhrocené politické vztahy se sousedními zeměmi. Turecko se tedy stalo v roce 2012 spíše hostitelskou zemí opozice. Vláda v Ankaře pořádala konference, kde se setkávaly opoziční strany a plánovaly zde další kroky proti Assadovi.

List si také všímal postavení Ruska v tomto konfliktu. Rusko podporovalo zločinný režim, noviny to přisuzovaly upadající morálce moskevských politiků. Rusko v roce 2012 dále podporovalo prezidenta Assada a podle listu mu tímto dalo „licenci k zabíjení“. Jedná se o nový, donedávna nemyslitelný jazyk při jednání s Ruskem. Rusko totiž varovalo Západ před zásahem v Sýrii, Západ se k tomuto varování postavil se strachem z rostoucích cen ruské ropy.

Syrská občanská válka je také příležitostí pro oživení působnosti extremistických skupin, a to především pro Al-Káidu. Příkladem může být situace v Iráku, místní odnož Al-Káidy, „Islámský stát v Iráku a Levantě“, uveřejnila na svých internetových stránkách informaci, že iráčtí bojovníci právě přijíždí bojovat do Sýrie. Jordánské hnutí Muslimští bratři svolává džihádisty na celém světě pro boj v Sýrii s cílem svrhnout prezidenta Assada. List to interpretoval jako infekci islamistického povstání, která již naplno začala.

Týdeník se věnoval také situaci v Iráku. Po stažení amerických vojáků se mnozí obávali obnovení chaosu v zemi. Události v Iráku vedly k zažehnutí sunnitsko-šíitského a kurdského nacionalismu. Irák trpěl více než třicet let diktaturou Saddáma Husajna a především potlačováním hlavně šíitů a Kurdů. To nebylo podle listu do roku 2012 překonáno. Irák je proto považován za vrchol sporu mezi oběma islámskými vírami. To se také odráží v irácké politice. Irácký premiér Málíkí⁹⁶ obvinil politika Akbara Hášemího z terorismu, ten byl okamžitě interpretován jako strůjce konfliktu mezi šíity a sunnity, protože Málíkí je vedoucí šíitský politik a Hášemí vedoucí politik sunnitský. Důsledkem této politiky je podle listu neefektivní, především ale zkorumpovaný stát.

⁹⁶ Hasan al-Málíkí (naroz. 20. června 1950), irácký politik, který byl premiérem Iráku od roku 2006 do roku 2014. V současné době zastává funkci viceprezidenta Iráku.

List věnoval svojí pozornost také situaci v Íránu. A to především kvůli strachu z íránského atomového programu. Týdeník informoval, že Evropská unie vydala proti Íránu ropné embargo. Jedná se o nejostřejší sankce proti zemi, která opírá svůj státní rozpočet z 80 procent z příjmů z vývozu ropy a zemního plynu. K embargu patřily také obecné ekonomické sankce, ty způsobily, že zahraniční firmy měly zakázáno působit v Íránu, a také zakazovaly transakce s íránskými bankami. Evropská unie tím chtěla docílit zvýšení transparentnosti a spolupráce Íránu s mezinárodním společenstvím. Výsledek ropného embarga bude podle listu znám v dalších několika měsících.

List si také všímal situace kolem přijímání uprchlíků ze zemí Blízkého východu a také z Afriky. V Německu koncem loňského roku žilo 571 000 uprchlíků. Německo se nyní drží mezi průmyslovými zeměmi na horní pozici v počtu cizinců na svém území. List také informoval, že v roce 2012 Německo přijímá více než dvakrát tolik lidí než Spojené státy, Francie a Velká Británie dohromady. Avšak podle listu není situace v Německu zdaleka tak vážná jako v jiných státech. Téma imigrace obyvatelstva se v novinách neobjevuje v evropském měřítku jako v dnešní době. Noviny se spíše zaměřovaly na migrační situaci uvnitř Blízkého východu. Celosvětově je na útěku 44 milionů lidí. Ale jen velmi málo z nich dostane šanci hledat útočiště za Západě. Zůstávají v sousedních zemích, které často mají své vlastní problémy a humanitární situace je v nich katastrofální. Mezi 20 státy s největším počtem uprchlíků je dvanáct z nich klasifikováno jako nejméně rozvinuté země světa. Do Pákistánu a Íránu totiž uprchlo 2,6 milionu afghánských uprchlíků, kteří opustili svou zemi před Tálibánem. Sýrie je domovem statisíců Iráčanů, kteří uprchli po americké invazi. List si všímal, že hostiteli největší populace uprchlíků jsou tedy Pákistán (1,7 milionu), Írán (887 000) a Sýrie (756 000). List však také upozorňoval, že vzhledem k tomu, že se situace především v Sýrii v blízké budoucnosti nezlepší, je zde možnost, že v dalších měsících se otázka přistěhovalectví stane velice palčivou i pro Evropu.

Shrnutí

V roce 2012 můžeme sledovat vývoj situace v Sýrii a v souvislosti s tím, také zhoršující se humanitární krizi v zemi. List se věnuje postavení Ruska a Turecka v syrské občanské válce a také vysvětluje jejich roli v tomto konfliktu. Syrská občanská válka má také vliv na jiné události na Blízkém východě. Do středu zájmu se dostávají teroristické organizace, které do té doby byly v útlumu. Velkou otázkou v roce 2012 byl íránský jaderný program, který v tomto roce spustil celosvětovou vlnu debat. V Iráku můžeme

také sledovat vnitřní politickou nejednotnost. List se také věnoval otázce imigrace v zemích Blízkého východu, zde však upozorňoval spíše na problém, který imigrace působí zemím v tomto regionu.

5. 2. Rok 2013

V roce 2013 se list věnoval především roli Ameriky v konfliktech na Blízkém východě a také jejímu vlivu na blízkovýchodní země. Týdeník také zkoumal vnitřní prostředí jednotlivých stran jednotlivých konfliktů. Zkoumal také dopady syrské občanské války na ostatní země Blízkého východu. Dále se zaměřil na hledání řešení v hrozbě iránského jaderného programu. Zpravodajství se věnovalo také situaci v Afghánistánu. Začínaly se již objevovat zprávy o zvyšující se migraci obyvatel do Evropy. Tato témata byla interpretována z větší části skrze komentáře korespondentů sídlících v Tel Avivu. Zpravodajství zde ustupuje do pozadí.

List se zaměřil na roli Ruska v syrském konfliktu. Hledal především motiv, které Rusko vede k podpoře syrského režimu. V roce 2013 dále dodávalo Rusko syrskému režimu hlavně zbraně. List se však pozastavoval nad tím, jaký motiv má Rusko na podpoře prezidenta Assada. Zisk z prodeje zbraní jako motiv podle listu není úplný. Sýrie představuje spíše symbol v boji o vliv. Zde Moskva mohla ukázat, že USA a NATO nejsou všemocnou silou a jasně tím dává najevo svůj postoj proti Západu. List to interpretuje jako strategickou hru, přehlídku moci, kde situace v Sýrii slouží pouze jako zprostředkovatel této politické strategie.

Jistého obratu si list všímal také v postoji Ameriky k syrské občanské válce, ta podle týdeníku chtěla provést vojenský útok proti režimu, v reakci na údajné používání jedovatého plynu proti civilistům v Damašku. List to interpretuje jako signál, že Washington je rozhodnut pro větší intervenci v Sýrii. Povstalci již nebyli v roce 2013 schopni bez pomoci Západu dělat další kroky, a to především z důvodu nedostatečného zbrojního arzenálu. Dodávky zbraní režimu, jak bylo zmíněno výše, přicházely hlavně z Ruska a dále také z Íránu.

Otázka americké intervence se stala v roce 2013 ožehavým tématem. List informoval, že Barack Obama se potýkal s problémy i ve své vlastní zemi. Zejména republikáni sledovali po celá léta jen jeden cíl: aby Obama selhal. Důležitou otázkou podle listu bylo, jestli budou schopni se společně dohodnout na vojenské operaci. Prezident Obama se potýkal s morální otázkou případné vojenské akce a kritikou na domácí politické scéně. Podle listu prezident Obama musel vynaložit mnoho sil na přesvědčování, Amerika je totiž unavena válkou. Prezident podle listu vyhrál své dvě volební kampaně, protože skončil války v Iráku a Afghánistánu a žádnou novou nezačal.

Kritika proti vojenské intervenci v Sýrii však nepřicházela pouze z politické scény. Většina Američanů byla skutečně zděšena použitím syrského jedovatého plynu, které mělo za následek více než 1 400 mrtvých, nicméně odmítá odvetný úder, a to bez ohledu na to, zda Amerika provede odvetu sama nebo společně se spojenci. Prezident Obama tak musí přesvědčit odpůrce o správnosti své politiky. Mnoho demokratů totiž chce, aby Amerika zůstala mimo bojové světové konflikty a zapojovala se pouze do obrany vlastní země. Obliba těchto politiků podle listu roste, a je docela možné, že v jejich řadách vznikne nový prezidentský kandidát. Většina oponentů, včetně zejména mnoha demokratů, patří do skupiny skeptiků, kteří stále trpí traumatem z války v Iráku. Skeptici se ptají proč riskovat zatažení amerických vojáků do války a ohrožovat jejich životy. V této souvislosti se prezident Obama rozhodl, že nepoužije pozemní jednotky. Pouze několik desítek dálkově ovládaných raket a vzdušnou sílu. Nicméně, odpor je nadále silný, a to nejen v Americe. Arabská liga, která podporovala akce v Libyi, se tentokrát drží zpět. Váhání přicházelo i ze strany Evropy. List interpretuje politiku Západu jako naprosté selhání. A to především se svou strategií nezasahování v Sýrii.

Syrská občanská válka vstoupila do třetího roku. K masakrům, jako tomu bylo ve městě Hula, kde bylo zabito v květnu 2012 více než sto lidí Assadovou armádou, v roce 2013 dochází každých několik týdnů. Podle listu existuje vážné riziko, že nejhorší fáze války teprve přijde. Tato válka se stala v posledních měsících válkou ničení. Nálety na město Aleppo patří podle listu mezi nejvážnější od dob vietnamské války. Celý národ žije v bunkrech a sklepech, bez elektřiny a vytápění. Nemocnice a pekárny jsou záměrně bombardovány. List se vyjádřil, že žádné politické řešení v této situaci neexistuje. Podle listu již bylo prolito příliš mnoho krve a není zde prostor pro zdlouhavé debaty o vojenském zásahu. Bez vojenské intervence je stále více pravděpodobné, že Sýrie vůbec nepřezijí jako stát. Opoziční skupiny potřebují však větší podporu, a to především finanční a vojenskou. Jedna věc je jasná ve všech možných nejasnostech, které s sebou tento konflikt přinesl: Assad v této válce nemůže vyhrát. Podle listu získají v dlouhodobém výhledu jeho oponenti převahu.

Jistou roli zde hraje i Assadova strategie. Podle listu si Assadova propaganda pouze velmi účinně hraje s obavami západních zemí. Pro mnoho lidí, kteří se dívají na události Blízkého východu z dálky a pouze skrze masová média, je občanská válka zahalena v politickém oblaku a morálním zmatku. Lidé stěží rozlišují mezi dobrem a zlem. Mnoha lidmi cloumá nedůvěra ke zprávám, které přicházejí ze Sýrie. Lidé si kladou otázku, zda-li je možné v tomto zmatku získat ze Sýrie opravdu věrohodně

informace. Ohromný počet již více než 100 000 mrtvých, mučení a masakry již nepůsobí na západní svět tak dramaticky, jako tomu bylo v počátcích nepokoje. Dokonce i již potvrzené zprávy o použití chemických zbraní v Damašku nevedly k větší reakci západních mocností. Spíše se automaticky polemizovalo o věrohodnosti této informace.

Pozornost listu se v roce 2013 obrátila také na samotnou syrskou opozici. Zde si list všiml vzrůstající radikalizaci mezi jejími členy. Mezi odpůrci režimu jsou i islámští militanti, kteří podle listu představují teror pro jejich zemi a hrozbu pro budoucnost země. Týdeník se obával, že radikalizace na povstalecké straně je tak pokročilá, že nemůže nastat v zemi mír ani po svržení diktátorského režimu, ale zažehne jen další spirálu násilí. List však zdůrazňoval, že za radikalizaci syrských rebelů je částečně zodpovědné chování západních zemí. Doposud totiž nepřišla opozici větší pomoc ze Západu, podle listu není tedy divu, že radikalismus jako alternativa je pak atraktivnější. Dalším vysvětlením pro rostoucí radikalismus na straně opozice je podle listu sám prezident Assad. Je tím, kdo poprvé rozdmýchal v Sýrii násilí, a tím kdo pohání dynamiku bojů dodnes. V březnu roku 2011 nezačal konflikt jako vzpoura občanů, ale pokojnými demonstracemi. Byl to právě Assad, kdo se rozhodl pro násilné potlačení projevů občanského nesouhlasu, místo zavedení reformy a demokratizace syrské vlády. Prezident Assad tímto zvolil válku proti svým vlastním lidem.

List zdůrazňoval, že i když rebelové nemají žádnou těžkou vojenskou techniku, neznamená to, že jsou morálně nadřazení. Ale to nic nemění na skutečnosti, že nejhorší aktivity vedoucí ke zničení jejich vlastní země byly provedeny ze strany vedení v Damašku. Vojenské prostředky, které režim používá, nevyhnutelně způsobují vysoký počet civilních obětí. Zabíjení tak velkého počtu lidí nebylo podle listu záměrem režimu, ve skutečnosti mělo jen rozšířit strach mezi lidmi a rozdmýchávat teror. Assad chtěl podlomit syrskou společnost a tím také páteř celé revoluce.

Zpravodajství listu informovalo, že opozice nyní ovládá asi 75 procent z celkové plochy země. Díky nepřehlednosti a stále se měnící situaci se mohlo pouze odhadovat, že 50 procent všech Syřanů žije v osvobozených oblastech. V každé oblasti, s výjimkou Homsu, existovala vojenská, soudní i policejní rada. Nicméně tyto instituce postrádají autoritu. Pokud úřady zadržely zloděje, nevěděly co s ním dělat. Podle listu je jediná možnost k nastolení pořádku v osvobozených oblastech zabránění letectvu syrského režimu dalšímu bombardování. To by také umožnilo humanitárním organizacím snadnější přístup do země. Vzhledem k nedostatku humanitární pomoci docházelo také k oslabování důvěryhodnosti syrské opozice. List to interpretoval pouze jako výsledek

neschopnosti poskytnout základní potřeby, jako jsou potraviny a léky. Obyvatelstvo pak ztrácelo důvěru v opozici. Podle interpretace listu by Západ měl poskytnout humanitární pomoc přímo do osvobozených oblastí, a také poskytnout protiletadlové zbraně. Podle listu je to jediný způsob, jak napomoci syrské opozici, zlepšit humanitární situaci v zemi a v této souvislosti také podpořit revoluci.

V souvislosti se syřskou občanskou válkou se list začal také věnovat notoricky známé a nebezpečné džihádistické skupině Al-Káida, která podle listu napříč Blízkým východem zvětšovala v roce 2013 svůj vliv. List informoval o útocích na izraelské cíle a také o údajném plánování mezinárodních teroristických útoků. Al-Káida rozšiřovala v roce 2013 svojí působnost do sousedních zemí. Jako příklad list uvedl, že byli zatčeni v Jordánsku džihádisté, kteří byli vyslanci Al-Káidy, k útoku na diplomatické instituce v Jordánsku. Podle listu aktivity tohoto druhu budou s rostoucím napětím stále více pravděpodobné. Chaotické podmínky na Blízkém východě pomáhají teroristickým skupinám k lepší působnosti na nadnárodní úrovni.

To vše ukazuje, že hlavně syřská občanská válka destabilizuje celý region. Následky tohoto konfliktu se začínaly dotýkat i sousedních států. V roce 2013 není rostoucí vliv teroristických skupin jako je Al-Káida s ohledem na masivní každodenní umírání v Sýrii tím nejpálčivějším problémem. Podle listu však hrozba extremistických skupin bude růst do té míry, kdy se vyrovná hrozbě masakrů v Sýrii.

V roce 2013 se zvýšila hrozba íránského jaderného programu. List této problematice věnoval více prostoru než v minulém roce. Případné jaderné vyzbrojení Íránu by sebou neslo hrozbu pro celý region. A zamíchalo by s rovnováhou sil tamních států. Pozornost týdeníku byla v této souvislosti zaměřena hlavně na Izrael.

Se vzrůstající hrozbou, došlo k jednání amerického prezidenta Baracka Obamy s premiérem Izraele Benjaminem Netanjahuem. Přestože vztahy mezi oběma zeměmi se v bezpečnostních otázkách výrazně zlepšily, přesto zde byla citelná nedůvěra u izraelské veřejnosti. Izraelci si však byli vědomi toho, jak existenciálně důležité jsou vztahy s USA. Prezident Obama během těchto jednání zdůraznil svůj závazek zajistit Izraeli plnou politickou, vojenskou a morální podporu. A pokud jde o íránskou hrozbu, měly by USA znovu potvrdit své odhodlání udělat všechno pro to, aby se zabránilo Íránu získat jaderné zbraně. Vzhledem k této hrozbě byly zavedeny během měsíců roku 2013 jistá opatření. A to hlavně skrze politické embargo. Politické embargo je součástí mezinárodního tlaku, který by měl Teherán odradit od svých jaderných plánů. USA se znovu vyjádřily, že budou bránit Íránu získat jadernou zbraň a v případě potřeby také zasáhnou silou. Podle

interpretace listu byl rok 2013 rozhodujícím obdobím pro řešení jaderného sporu s Íránem.

Se zavedením embarga také v roce 2013 stoupá ilegální obchod s jadernou technologií. Navzdory přísnějšímu embargu byla kontrola dodávek, především německé technologie do Íránu, velice obtížná. V měsících roku 2013 se přišlo na 136 porušení embarga⁹⁷. List interpretuje ilegální obchod jako ohrožení politické důvěryhodnosti tohoto opatření a poškození snah o mírová jednání. Pokus o zabránění dovozu jaderného arzenálu do Íránu podle listu selhal a rostoucí napětí mezi Íránem a Izraelem se v dalších měsících stává stále hmatatelnějším. V dalších měsících roku 2013 byli američtí a íránští diplomaté spolu dále v kontaktu. Podle listu bylo velice pravděpodobné, že budou probíhat další jednání a možná tak začíná rozhodující fáze v řešení této hrozby.

Pozornost týdeníku Die Zeit se znovu v roce 2013 obrátila k situaci v Afghánistánu. Ve srovnání s minulým rokem však zpráv o situaci v Afghánistánu výrazně ubylo. Ze zpráv listu je jasné, že je to především zásluhou zmírnění bojů v zemi a relativním nastolením pořádku. Týdeník interpretuje bezpečnostní situaci v Afghánistánu jako pokračování ve stabilizaci. Ve 23 z 34 provinciích měla v roce 2013 převzít kontrolu afghánská armáda. Počet bojů proti Tálíbánu v měsících roku 2013 také klesal, s tím také počet obětí západních vojsk. List však informoval, že afghánské síly trpí vážnějšími ztrátami na životech vojáků než západní vojska. A také klesající počet obětí z řad západního vojska v roce 2013 má své důvody. Západní vojska se totiž přímo nezapojují do bojů mezi afghánskou armádou a Tálíbánem. Slouží spíše jako podpůrný mechanismus v obnovení autority afghánských institucí. Ke slovu se dostalo také úplné stažení západních vojsk ze země. To bylo podle listu plánováno na rok 2014.

V roce 2013 narostl oproti minulému roku počet zpráv týkajících se imigrace obyvatel z blízkovýchodních zemí a Afriky. List si především všímá situace ve státech, kde se počet žádostí o azyl zvýšil nejvíce. Podle listu se především v Rakousku a Německu zvyšuje počet osob žádajících o azyl. V této souvislosti se Evropská komise rozhodla pro „mapování“ uprchlíků v Evropě. To mělo také napomoci k většímu přehledu o pohybu imigrantů v Evropě. Co se týče situace v Rakousku, počet žadatelů se odhadoval na 3 000, ale čísla nejsou podle listu zdaleka konečná a lze předpokládat, že se budou během dalších měsíců zvyšovat. Počet žádostí o azyl stoupl také v Německu.

⁹⁷ Írán získal v roce 2013 kolem 180 kilogramů na 19,75 procenta obohaceného uranu. Odborníci odhadují, že 240 kg by bylo dost na získání jaderné výbušniny. Írán vyvážel uran do Ruska, kde byl dále obohacen a navrácen zpět do Íránu.

V roce 2013 požádalo o azyl 5 500 lidí. Se vzrůstajícím přílivem cizinců se začínaly také objevovat projevy xenofobie. Příznivci politické strany Nationaldemokratische Partei Deutschlands vystoupili v Berlíně a jasně se vyslovili proti přílivu imigrantů do Německa. Obyvatelé Německa uznávají, že imigranti mají důvod opustit své domovy, avšak většina z nich je proti usídlení v jejich sousedství.

Imigrační situace se hlavně zhoršuje v Turecku. Turecko je již v roce 2013 zahlceno více než 600 000 uprchlíky ze Sýrie a v zemi bylo stále hmatatelnější rostoucí sociální napětí. V této souvislosti Evropská komise zahájila jednání s Tureckem. Turecko se zavázalo k větší pomoci příchozím uprchlíkům a Evropa k uvolnění vízové povinnosti pro Turky. Dohoda s Tureckem byla podle listu jen další cihla v budování pevnosti jménem Evropa. Charity také poukazovaly na to, že jen lidé z Evropy jsou oprávněni požádat o mezinárodní ochranu. Ti, kteří pocházejí z Eritreje, Afghánistánu nebo Turecka by skončili ve slepé uličce.

Shrnutí

Situace v Sýrii se v roce 2013 stala pro mnohé velice nepřehlednou a složitou. Můžeme si všimnout vzrůstající nejednotnosti samotné syrské opozice, ale také rozpačitosti Ameriky, která se brání většímu zapojení do války. Dále si také můžeme všimnout strategických politických her, které sebou tento konflikt přináší. List si také všimá stále se zvyšující radikalizace a obnovy aktivit teroristických organizací. Všechny tyto události týdeník interpretuje jako hrozbu další destabilizace Blízkého východu. Rok 2013 byl také zásadní v řešení íránského jaderného programu. Jednání mezi Amerikou a Íránem byla stále častější a jisté řešení přišlo se zavedením ropného embarga. Velké změny můžeme pozorovat v Afghánistánu. V listu se již neobjevovaly zprávy o nekonečných konfliktech, lze říci, že dochází ke stabilizaci. Otázkou však zůstává, co sebou v otázce Afghánistánu přinese rok 2014.

5. 3. Rok 2014

Die Zeit se v roce 2014 věnoval především situaci v Afghánistánu, Sýrii, Íránu a Iráku. V Iráku a Sýrii hlavně v souvislosti s teroristickou organizací Islámský stát. Velká pozornost byla také věnována uprchlické krizi, která v roce 2014 rapidně získala na síle. I v roce 2014 převládaly komentáře nad počtem zpráv. List se především věnoval vývoji konfliktů a politického dění ve výše uvedených státech. Nejvíce vzrostl počet zpráv o organizaci Islámský stát, která v roce 2014 ukázala světu svoji sílu. Nemalá pozornost byla věnována také ostatním džihádistickým organizacím, které ve světle syrského konfliktu zvýšily svoji činnost. V novinách také můžeme pozorovat, že syrský režim se dostává co do počtu zpráv do pozadí v souvislosti s postupem organizace Islámský stát. List v tomto roce nastiňuje i možný budoucí vývoj zemí na Blízkém východě. Dále si také všímá amerického vlivu na Blízkém východě a analyzuje její možné spojení v blízkovýchodních konfliktech.

Co se týče situace v Afghánistánu, můžeme v roce 2014 pozorovat velké změny, které v Afghánistánu nastaly. Zpravodajství z tohoto státu se již zdaleka tolik nevěnuje krvavým střetům mezi vládou a Tálibánem. Ze zpráv týdeníku je jasné, že Afghánistán pokročil do nové fáze politické stabilizace. V letech 2012–2013 týdeník informoval především o válečné situaci v zemi, rok 2014 byl zcela odlišný. Zpravodajství listu si všímalo hlavně budoucího vývoje, a to v souvislosti s volbami nového prezidenta. Vzhledem k rapidnímu snížení bojů proti Tálibánu se mnohé v zemi změnilo k lepšímu. List se v tomto roce obracel hlavně k budoucí nové vládě, do které je jak ze strany Afghánců, tak Západu, vkládána velká naděje. Podle listu by se hlavně měla snažit o dosažení úplného zajištění míru a stability země, a také bojovat za jednotný Afghánistán. Všichni prezidentští kandidáti se zavázali k podepsání dohody s USA. S volbou nového prezidenta přicházela také nová naděje v ekonomicky prosperující stát. Válkou unavený Afghánistán totiž velice utrpěl v ekonomické sféře. S odchodem amerických vojáků také přišel o nemalou finanční podporu, která s sebou americká intervence přinášela. Afghánci především doufali, že zahraniční obchodníci začnou znova investovat v tomto regionu, místní obyvatelé tím získají práci a jejich finanční situace se zlepší.

Nicméně radost pocíťovaná Afghánci na lepší zítřky přehlušily vlny násilí. Před volbami byly v Kábulu spáchány útoky na úřad volební komise. Útočníci při těchto násilnostech zabili 15 lidí. K zodpovědnosti za útoky se přihlásil Tálibán. Chtěl tím zabránit současným politickým změnám a především Afgháncům znemožnit přístup

k volebním urnám. I přes občasné bombové útoky list interpretuje situaci v Afghánistánu jako nestabilnější za poslední tři roky.

Interpretace zpráv a novinek z Íránu je zcela odlišná od situace v Afghánistánu. List interpretuje situaci v zemi jako šířící se chaos. Íránský režim vytvářel technické předpoklady pro jadernou bombu, jeho bojovníci bojují na straně syrského diktátora Assada. Vůdci v Teheránu podporovali libanonský Hizballáh a palestinský Hamas, organizace, které chtějí zničit Izrael. Podle listu existují dva myšlenkové proudy, které vysvětlují, proč se Teherán vyzbrojuje jadernou zbraní. Jedna z nich tvrdila, že jde o získání dominance v tomto regionu. Druhá tvrdila, že mulláhové chtěli bombu, aby se stali nezranitelní. Tyto motivy mají svůj důvod v historii země. Od revoluce v roce 1979, mulláhové žijí s vědomím, že Západ popírá právo na jejich existenci. V roce 1980 podporovali bývalého iráckého diktátora Saddáma Husajna ve válce proti revolučním změnám v zemi. Podle listu je velice důležité pochopit záměry, které stojí za výstavbou jaderné bomby, pro nalezení vhodného kompromisu nebo řešení.

Dalším problémem bylo podle listu to, že íránský režim se nejevil jako monolit. V zemi dodnes existuje několik konkurenčních center moci. Mezi nimi jsou extremistické síly, které chtějí sestavit jadernou bombu s cílem vnutit svou vůli v celém regionu. V roce 2014 je podle listu prezident Hasan Rúhání pouze zlomek síly, která usiluje o smíření se Západem. Rúhání již v minulosti uvedl, že nemá v úmyslu vést s někým válku. Podle listu je důležité, aby prezident dále usiloval o zlepšení vztahů se Západem, tím oslabovat moc extremistických skupin. To by podle listu zabránilo té nejhorší možné variantě, vytvoření chalífátu ze strany islámských extrémistů.

Ale tento týden začíná finále nadnárodních jednání o jaderném programu Íránu, a dobrou zprávou je, že dohoda je možná. List informoval, že úspěšné vyřešení íránského jaderného programu může mít vliv i na jiné konflikty v regionu. Existuje totiž nebezpečí, že jaderné zbrojení Íránu by mohlo vyvolat jaderné pokušení například též v Saúdské Arábii, Egyptě a možná i v Turecku. Také Izrael by mohl cítit nutnost preventivních opatření. Podle listu naděje na průlom v dalším kole jednání nejsou špatné, protože sankce proti íránskému finančnímu sektoru zanechaly své stopy. Pro jejich odstranění se zdá být Írán ochoten přistoupit na omezení obohacování uranu.

V neposlední řadě se USA kvůli nevyřešené jaderné otázce snaží Írán izolovat. USA by mohly pracovat na snížení napětí mezi Saúdskou Arábií a Íránem, a po dohodě pak zahrnout Saúdskou Arábii do boje proti IS. Dohoda s Íránem by byla historickým průlomem. List se domníval, že touto cestou lze také získat nového spojence. Avšak

jaderná otázka není jediný konflikt mezi Západem a Íránem: země podporuje syrského prezidenta Assada, dále i teroristické organizace jako je Hizballáh a Hamás. Dokud se tento postoj nezmění, nelze podle listu přemýšlet o Íránu jako o „spojenci“.

Velká pozornost listu v roce 2014 byla věnována organizaci Islámský stát, která stále rozšiřovala oblast své působnosti do geografie Blízkého východu. Největší boje byly vedeny v Sýrii a Iráku. Boje v Sýrii si vyžádaly již více než 140 000 mrtvých, a více než devět milionů na útěku v sousedních zemích. Podle listu plánuje Amerika velkou intervenci, pokud IS rozšíří svůj „chalífát“ směrem k Jordánu.

List interpretuje další vývoj jako „válku proti terorismu“. Obrazy ukřižování, poprav a jiných zvěrstev páchaných IS se v roce 2014 zvyšovaly. Barack Obama nyní rozhodl o silnější podpoře umírněných syrských povstalců. Boj je v roce 2014 veden nejen s režimem, ale také s IS. Americký nový zásah na Blízkém východě se setkal s prvními úspěchy. Bombardování pozic IS v Iráku významně přispělo k zastavení dalších masakrů, páchaných džihádisty v Bagdádu a Erbilu, hlavním městě autonomní kurdské oblasti v severním Iráku.

Vláda v Bagdádu se snaží Kurdy a sunnity politicky sjednotit. Vedle bojů proti IS je všemi zeměmi v regionu sdílen zájem na zachování územní celistvosti, a to i pokud jsou hranice kresleny z koloniálních časů a jsou to tedy špatné hranice. Většina zemí v regionu jsou etnicky a nábožensky smíšené a multietnické. Všechny země v regionu se potýkají s úkolem nutnosti zajištění ochrany menšin a jejich kulturní samostatnosti v rámci svých hranic.

K jistému zvratu došlo také v Sýrii, a to v souvislosti s použitím chemických zbraní syrským režimem. Syrská vláda totiž souhlasila s odevzdáním veškerého svého arzenálu chemických zbraní OSN. Spojené státy na oplátku upustily od vojenské intervence. Možná, že by se režim zhroutil po několika leteckých úderech, Obamova Amerika však vede války proti své vůli. Proto Obama využil příležitost nemuset zasahovat.

Irácké město Anbar je dalším městem po Mosulu, které bylo doslova zaplaveno džihádisty Islámského státu. Guvernér této oblasti v bezvýchodné situaci požádal ústřední vládu o zahraniční pozemní jednotky. Několik měsíců roku 2014 neměly letecké údery proti postupu IS v této oblasti téměř žádný účinek. V provincii byl vydán zákaz vycházení. Téměř 80 procent území provincie Anbar bylo pod kontrolou IS. Podle listu je jen otázkou času, kdy získají kontrolu nad provinčním hlavním městem Ramadí.

Dalším městem, které se v roce 2014 ocitlo v bojích, je město Rojava v severní Sýrii. V jedné z těchto oblastí v Ajn al-Arab, se kurdské jednotky s americkou vzdušnou podporou bránily před útoky IS. Zde žijí s výjimkou Kurdů také Arabové, Arméni a také desítky tisíc syrských křesťanů.

Co se týče uprchlické krize, list se již nevěnuje tomu, jak příliv uprchlíků zmírnit, ale především jak se vypořádat s ohromným počtem příchozích. V této souvislosti se zprávy věnovaly hlavně situaci v Německu.

Azylová politika Spolkové republiky nebyla nikdy tak komentovaná jako právě v roce 2014. Německo má světově nejvíce žadatelů o azyl, více než 120 000 v roce 2013, v roce 2014 pak 200 000. V žádné jiné zemi neprobíhá v této souvislosti tak živá diskuse o této problematice. Velkou skupinou žadatelů o azyl kromě Syřanů či Iráčanů, i když se jejich země objevují každý večer ve zprávách jako válečné zóny, jsou podle listu Srbové. Vzhledem k stále narůstajícímu počtu uprchlíků v zemi chybí kapacita ubytovacího zařízení a potřebné finance. List si zde klade otázku, kdo si vlastně zaslouží ochranu spolkové vlády. V této souvislosti týdeník formuluje důležité pravidlo, které by mělo být aplikováno při schvalování víz, tj. otevřené dveře pro lidi ochotné pracovat a naučit se německý jazyk. List dále informoval, že počet Němců schvalujících udělení azylu je v případě Srbů 0,2 procenta a u Syřanů 95,7 procenta. Podle listu však bude přibývat těch, kteří pomoc skutečně potřebují. Podle listu je třeba na uprchlíky pohlížet také z jiného úhlu pohledu. Nejen jako na lidi v nouzi, ale jako na mladé rodiny a budoucí občany Německa, kteří dokáží omladit nejen německá stárnoucí města.

Vzhledem k eskalaci a charakteru bojů v Sýrii bude těch, kteří opustili své domovy z ohrožení života, stále přibývat. Tyto uprchlíky charakterizuje list jako “pravé“ uprchlíky. Jsou to lidé, kteří pomoc opravdu potřebují, a na které by se měla evropská azylová politika zaměřit především. Kolik jich v budoucnu přijde, nikdo nedokáže odhadnout. Čísla se budou vyvíjet v závislosti na politickém vývoji na Blízkém východě.

Zatímco počet uprchlíků stále roste, imigrační krize se stává pohonem pravicových stran a xenofobních nálad. Co se změnilo, a to zejména, je také nálada obyvatelstva. Stále více lidí odmítá porozumění s uprchlíky a to v souvislosti se zvyšující kriminalitou. Začal se také šířit strach z „neznámého“, z cizí kultury, z cizího náboženství a taky z odlišných způsobů života. Lidé si začínali klást také otázky, proč vynakládat daňové peníze na pomoc cizím lidem. Mnozí podle listu věří, že vstřícná azylová politika je v této souvislosti bezmocná a povede pouze k oslabování Západu.

Vzhledem k těmto skutečnostem list referuje, že přijímat uprchlíky je jen prvním krokem. Druhá, mnohem těžší fáze je podle listu jejich integrace. Na to je třeba vynaložit nemalé peníze, vést rozhovory s podnikateli a různými sdruženími. Důležitým aspektem je také dobrovolnická práce s uprchlíky. Uprchlíci potřebují pomoc s administrativními kroky, lékařskými a mnoha dalšími nezbytnými záležitostmi. Globální tok uprchlíků do Evropy je podle listu jednou z největších výzev nadcházejících let.

Konflikty na Blízkém východě nahrávají různým extremistickým skupinám. Jednou z největších zbraní teroristů jsou média. Ta mají tendenci zvětšovat jejich omezené arzenály, a tím také nadměrným způsobem zvětšovat hrozbu z toho plynoucí. Další živnou půdou extremistů jsou vojenské intervence. V minulosti většina z nich vyvolala následnou vlnu terorismu. Války v Afghánistánu a Iráku vedly ke svržení diktatur, ale také zhoršily etnické, náboženské a sociální konflikty. Tyto národní a často i místní konflikty přímo posilují propagandu teroristických skupin, jako je například Tálibán. Ty se nakonec prezentují jako náboženské elementární síly. IS, který se usídlil v čele obnoveného sunnitského povstání proti šíitům v Iráku je jen dalším nejnovějším příkladem. Skupina není monstrem s téměř nadpřirozenými schopnostmi. Jedná se o dobře organizovaný zločinecký syndikát, který těží z únosů a loupeží. Jeho bestiální surovost, popravy, mučení a následná videa on-line přidávají na dojmu neporazitelnosti. IS žene náboženské poslání. Jeho rekruti bojují s pocitem náboženského významu.

jako další příklad list uvedl nigerijskou teroristickou skupinu Boko Haram, která má co do činění se selháním státu v Nigérii. Somálské skupiny al-Shabaab, které jsou často označovány jako větve východoafrické al-Káidy, se vynořily z nábožensko-politického hnutí, stejně jako kdysi Tálibán v Afghánistánu.

Teroristická síť Al-Káida profitovala ze státního zhroucení Iráku a Sýrie. Dříve často zmiňovaný konec al-Káidy v roce 2014 následuje znovuoživení. Udržuje silné větve v Egyptě, Libyi, v Africe a na Arabském poloostrově. Syrsko-irácká větev pod názvem Islámský stát v Iráku a Levantě (ISIL) se v roce 2014 ukázala jako velká hrozba. V Iráku IS provedl v posledních měsících lavinu bombových a sebevražedných útoků. Tyto teroristické akce napomáhaly teroristické síti udržovat v mezinárodních médiích obraz ohromné síly, které mohou udeřit kdekoliv a kdykoliv. Ale pravdou je, že není zdaleka tak mocná, jak se může zdát. Těží z chaosu a absence respektovaných státních institucí.

Někteří nazývají teroristickou skupinu Islámský stát rakovinou, která si razí svojí cestu přes Blízký východ. Jiní ji označují jako monstrem, které šíří strach a teror. Ale

skutečný název podle listu je chobotnice. Zvíře s mnoha rameny odráží způsob, jakým IS pokrývá blízkovýchodní oblast. Tato chobotnice jedná ve vlnách, na několika frontách, s různou intenzitou a velmi flexibilně.

Shrnutí

V roce 2014 můžeme sledovat velké změny, které nastaly v Afgánistánu. Tyto změny vítají především obyvatelé, kteří touží po zklidnění nepokojů, ale hlavně po zlepšení ekonomického stavu země. Do nové vlády jsou vkládány velké naděje, list apeloval především na snahu k politickému sjednocení všech menšin, které se v zemi nacházejí. S ohledem na předchozí roky lze podle listu říci, že politický vývoj v Afghánistánu se ubírá správným směrem.

Zpravodajství z Íránu se zaměřovalo hlavně na jeho jaderný program. V roce 2012 a 2013 se Západ snažil o řešení tohoto problému, který měl dopad na celý blízkovýchodní region. Řešení Západ našel v uvalení ropného embarga. V roce 2014 můžeme pozorovat, že toto opatření přineslo posun ve zmírnění hrozby, kterou sebou íránský jaderný program doprovázel.

Dále se list věnoval roli Ameriky, která v roce 2014 získala na významu. Amerika, která se v předchozích letech bránila vojenské intervenci, bude i v dalších letech hrát klíčovou roli v hledání řešení nejen syrského konfliktu.

Otázkou příštích let zůstává také politický vývoj v Sýrii a Iráku. Ohrožení ze strany Islámského státu bude dále sílit i pro ostatní blízkovýchodní země. Další palčivým problémem zůstává také otázka kurdské samostatnosti.

Problémem, především pro Evropu, i v dalších letech zůstává otázka imigrační krize. Za roky 2012–2014 můžeme sledovat, že se situace s každým rokem rapidně zhoršovala. A tento zhoršující se trend lze očekávat i v letech nadcházejících. Pozornost se stále více obracela k postoji Německa při přijímání uprchlíků ze Sýrie a Afriky. Dále se také začalo debatovat o změnách v azylové politice celé Evropské unie. S navyšujícím se počtem uprchlíků v Evropě můžeme pozorovat také růst xenofobie. Je velice pravděpodobné, že výše uvedené tendence se budou stále prohlubovat. Úkolem Evropy do budoucích let je nalézt rovnováhu mezi požadavky obyvatelstva a povinností pomoci uprchlíkům. Dále pak učinit nezbytná opatření, která povedou ke umírnění xenofobních nálad ve společnosti.

Závěr

Provedená rešerše a analýza obou vybraných německých periodik ukázala nejen postupnou proměnu názorů a postojů novinářů těchto listů i německé společnosti ke klíčovým otázkám vážícím se k vytčené sledované problematice, tj. migraci a migrační krizi, selhání multikulturalismu a hledání cest úspěšné integrace, blízkovýchodním konfliktů a jejich komplikovanosti. Tomu však předcházely kapitoly předložené bakalářské práce věnované přiblížení a pokusu o pochopení těchto problémů, zpracované na základě dostupné české i německé literatury.

Mapováním imigrační situace v Německu jsem zjistila, že integrace migrantů do německé společnosti zdaleka není jen fenoménem dnešní doby. Avšak až s přílivem posledních přistěhovaleckých vln se Německo začíná potýkat s problémem neúspěchu multikulturalismu. Tento negativní trend můžeme sledovat nejen v Německu, ale také v ostatních státech Evropy. V posledních několika letech se rozhořely debaty o tomto problému. V souvislosti s tím se některé politické strany v Evropě snaží přiživit na strachu lidí z neznámého. Ve volbách profitují populistické politické strany, které zdánlivě hájí veřejné mínění. Je však patrné, že lidé jsou ovlivněni médii a politické strany, které se negativně vyjadřují proti imigraci a neschopnosti vlády vyřešit tuto situaci, se na tom pouze snaží vytěžit co nejvíce.

V další kapitole věnované dlouhodobému potýkání křesťanství a islámu si můžeme všimnout, že střet mezi těmito světově nejrozšířenějšími náboženstvími, existuje již 14 století. Tento neopominutelný fakt mi ujasnil mnoho nejasností. Dnešní konflikty mezi Západem a Východem mají hluboké historické kořeny. Dříve jsme nenazývali situaci na Blízkém východě jako konflikt mezi Západem a blízkovýchodními zeměmi. Byly to náboženské důvody, které vyvolávaly konflikty. V některých zemích Blízkého východu existuje zakořeněné odmítání západních hodnot, to je především zásluhou výše uvedeného důvodu. Rozdílné hodnoty islámu a západní společnosti se zdají být zcela neslučitelné. Je však důležité poznamenat, že záleží na výkladu islámu. Někteří muslimové žijí v Evropě a respektují naše hodnoty. I když je nevzali za své, jsou schopni respektovat odlišnosti a přizpůsobit se odlišné kultuře. Dnes tedy můžeme sledovat, že už to není souboj mezi dvěma náboženstvími, ale mezi západními hodnotami a islámem.

Důležitým milníkem v politickém vývoji blízkovýchodních zemí bylo arabské jaro. S touto událostí nastaly velké změny. Lidé vyšli do ulic a demonstrovali proti

autoritativním vládám ve svých zemích. Společenský nesouhlas vedl v některých státech ke svržení režimů. To můžeme sledovat například v Egyptě. Úspěch Egyptanů motivoval i občany Sýrie, Alžírsko, Jordánsko, Bahrajn, Libye a Jemenu. Arabské jaro proběhlo i v jiných státech, ale bez většího politického významu. Jak bylo zmíněno výše, protesty arabského jara vedly k pádu režimu v Egyptě a také v Libyi. Vláda v Sýrii se však snažila tyto demokratické tendence svého lidu potlačit vojensky. To vedlo k občanské válce, která zemi sužuje dodnes. V konfliktu v Sýrii je zapojeno mnoho stran a zájmů, to je jeden z problémů, který brání v nastolení klidu.

S politickým nepokojem na Blízkém východě obnovilo činnost několik teroristických organizací. V letech 2012 a 2013 hlavně Tálibán a Al-Kaida. V roce 2014 můžeme sledovat masivní vzestup teroristické organizace Islámský stát, původně odnože Al-Kaidy. Islámský stát se projevil jako ohromná síla, která se během roku 2014 dostala do několika států Blízkého východu. Problémy způsobila především v Sýrii a Iráku. Posílení islamistických tendencí je zásluhou také intervence Západu v blízkovýchodních konfliktech. Jak bylo zmíněno výše, radikálnější výklad islámu západní hodnoty odmítá. Západ, a především Amerika se staly klíčovými hráči v řešení syrské občanské války. Se vzrůstajícím vojenským nepokojem můžeme v mnoha blízkovýchodních státech sledovat zhoršující se humanitární situaci. Západ tedy posílil humanitární pomoc postiženým zemím a také zvýšil vojenskou intervenci. Objevovaly se debaty o správnosti této intervence, ale je jasné, že jiné řešení neexistuje. A to v souvislosti na zvyšující se počet mrtvých civilistů. Katastrofální humanitární situace byla mj. příčinou velkého přílivu imigrantů do Evropy. Ze začátku nepokojů můžeme sledovat, že migrace obyvatel byla problémem především pro blízkovýchodní země, kdy se migranti pohybovali uvnitř regionu. S postupem let 2013 a 2014 a s prohlubováním konfliktů hlouběji do geografie Blízkého východu, se imigrace přesunula od Evropy. S největšími problémy se nejprve potýkalo Turecko, Itálie a Řecko. V roce 2014 se však začalo více diskutovat o Německu, jako o imigrační zemi. Evropská unie v souvislosti s navyšující se počtem imigrantů do Evropy začala jednat o možných řešeních. Tím měla být jednotná evropská azylová politika a v neposlední řadě kvóty na přerozdělování uprchlíků. Tato strategie se setkala s velkým odporem několika evropských zemí. Problémem také bylo, že imigranti nechtěli zůstat v jiných zemích než v Německu.

Hrozbou se v letech 2012–2014 stal také iránský jaderný program. Jaderný program se stal hrozbou pro celý blízkovýchodní region. Při hledání řešení této hrozby

byla klíčovým hráčem Amerika. V roce 2014 se situace zlepšila. Zásadou zavedení ropného embarga proti Íránu byl omezen dovoz obohaceného uranu.

S postupem let 2012–2014 můžeme také sledovat změny, které nastaly v Afghánistánu. Západní vojska pomohla tamní vládě s nastolením pořádku v zemi a získáním autority na celém území. Po odchodu vojsk NATO se objevila obava o budoucnost této země. Ze sledovaných listů však můžeme vyvodit, že je velká možnost stabilizace země. I když Tálibán je stále aktivní a občasné bombové útoky se stále objevují, situace je mnohem klidnější než v minulých letech. V dalších měsících bude záležet hlavně na nové vládě, jak se postaví k pokračování ve stabilizaci a demokratizaci.

Listy Die Zeit a Frankfurter Allgemeine Zeitung se shodly na několika řešeních. Západ by měl ukončit zabíjení civilistů. Shodu nalézáme také v názoru, že je zde velká hrozba pokračujících nepokojů i po svržení syrského režimu. A to zásluhou vzestupu teroristických organizací v regionu. Řešení problému imigrace obyvatel do Evropy je stále v nedohlednu. Oba listy se zaměřovaly spíše na hledání vhodné azylové politiky Evropy. Tento problém bude podle obou listů přetrvávat i v dalších letech. Nedořešeným problémem zůstává také otázka kurdské samostatnosti.

Řešení výše zmíněných otázek bude otázkou dalších let. Listy se snažily najít vhodné řešení s ohledem na historická a náboženská fakta. V této souvislosti je důležité zdůraznit rozdíl mezi německými a českými listy. České listy se seriózností a kvalitou nedají porovnávat s těmi německými. Český tisk až na nečetné výjimky nehledá řešení ani východiska z konfliktů na Blízkém východě. Die Zeit i Frankfurter Allgemeine Zeitung analyzují a vyhodnocují mnohé informace a na základě těchto informací nabízejí čtenáři prostor pro vlastní mínění, ale také jejich vlastní názor. Na jedné straně oba německé listy svým způsobem dobře odhadly a předpověděly budoucí vývoj v oblasti i v otázce migrace, na druhé straně však vývoj některé jejich názory a odhady velmi rychle překonal a odhalil jako příliš optimistické a nereálné. To však také patří k novinářské práci. Zajímavé by jistě v této souvislosti bylo podrobné porovnání obrazu blízkovýchodního dění v některých českých listech s těmi německými.

Seznam použité literatury a zdrojů

Primární zdroje

F.A.Z.-Archiv Suche. <http://fazarchiv.faz.net/>. [online]. 4.5.2016 [cit. 2016-05-04].

Dostupné z:

http://fazarchiv.faz.net/?q=&search_in=q&timePeriod=dateFilter&DT_from=01.12.2012&DT_to=01.12.2014&KO=politik&crxdefs=&NN=&CO=&CN=&BC=&submitSearch=Suchen&sext=1&maxHits=&sorting=&toggleFilter=&dosearch=new#hitlist.

Die Zeit: Jahrgang 2012. <http://www.zeit.de>. [online]. 5.5.2016 [cit. 2016-05-05].

Dostupné z: <http://www.zeit.de/2012/index>.

Die Zeit: Jahrgang 2013. <http://www.zeit.de>. [online]. 5.5.2016 [cit. 2016-05-05].

Dostupné z: <http://www.zeit.de/2013/index>.

Die Zeit: Jahrgang 2014. <http://www.zeit.de>. [online]. 5.5.2016 [cit. 2016-05-05].

Dostupné z: <http://www.zeit.de/2014/index>.

Sekundární zdroje

ČECHUROVÁ, Jana a Jan RANDÁK. *Základní problémy studia moderních a soudobých dějin*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2014. České dějiny (NLN, Nakladatelství Lidové noviny: Ústav českých dějin Univerzity Karlovy). ISBN 978-80-7422-309-9.

HUNTINGTON, Samuel P. *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu*. V Praze: Rybka Publishers, 2001. ISBN 80-86182-49-5.

KROPÁČEK, Luboš. *Blízký východ na přelomu tisíciletí: dynamika přeměn v muslimském sousedství Evropy*. Praha: Vyšehrad, 1999. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 80-7021-298-5.

SAUER, Martina, HALM, Dirk a STIFTUNG ZENTRUM FÜR TÜRKEISTUDIEN (Hrsg.). *Erfolge und Defizite der Integration türkeistämmiger Einwanderer Entwicklung der Lebenssituation 1999 bis 2008*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2009. ISBN 9783531918723.

SAUER, Martina a Dirk HALM. *Altersvorsorge der türkeistämmigen Bevölkerung in Deutschland: Fakten, Meinungen und Unterschiede zu Deutschstämmigen*. Köln: Dt. Inst. für Altersvorsorge, 2010. ISBN 9783934446403.

Internetové zdroje

BBC. <http://www.bbc.com>. [online]. 4.5.2016 [cit. 2016-05-04]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-12371994>.

BBC. <http://www.bbc.com>. [online]. 4.5.2016 [cit. 2016-05-04]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-12371994>.

Bobošíková vytáhla novou politickou kartu: boj proti mešitám v Česku. *iDNES.cz/Zprávy*. [online]. 4. 5. 2016 [cit. 2016-05-04].

Dostupné z: [http://zpravy.idnes.cz/bobosikova-vytahla-novou-politickou-kartu-boj-proti-mesitam-v-cesku-1j1 /domaci.aspx?c=A100920_114040_domaci_kop](http://zpravy.idnes.cz/bobosikova-vytahla-novou-politickou-kartu-boj-proti-mesitam-v-cesku-1j1/domaci.aspx?c=A100920_114040_domaci_kop).

Die Zeit. <http://www.zeit-verlagsgruppe.de>. [online]. 4. 5. 2016 [cit. 2016-05-04].

Dostupné z: <http://www.zeit-verlagsgruppe.de/wp-content/uploads/2014/09/pressemappe-september-2014.pdf>

Die Zeit. *wikipedia*. [online]. 4.5.2016 [cit. 2016-05-04]. Dostupné z: https://de.wikipedia.org/wiki/Die_Zeit.

Euroactiv. <http://www.euractiv.com/>. [online]. 4.5.2016 [cit. 2016-05-04].

Dostupné z: <http://www.euractiv.com/section/uk-europe/news/after-merkel-merkel-merkel-too-says-multiculturalism-has-failed/>.

EUROSTAT. <http://ec.europa.eu/eurostat/>. [online]. 4.5.2016 [cit. 2016-05-04].

Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Countries_of_origin_of_%28non-EU%29_asylum_seekers_in_the_EU-28_Member_States,_2013_and_2014_YB15_III-de.png.

Independent. <http://www.independent.co.uk>. [online]. 4.5.2016 [cit. 2016-05-04].

Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/refugee-crisis-human-traffickers-netted-up-to-4bn-last-year-a6816861.html>.

liberation. <http://www.liberation.fr/>. [online]. 4.5.2016 [cit. 2016-05-04].

Dostupné z: http://www.liberation.fr/france/2011/02/11/sarkozy-estime-que-le-multiculturalisme-est-un-echec_714298.

Metro. www.metro.se. [online]. 4.5.2016 [cit. 2016-05-04].

Dostupné z: <http://www.metro.se/nyheter/yougov-nu-ar-sd-sveriges-storsta-parti/EVHohs!MfmMZjCjQQzJs/>.

Michael Thumann. *perlentaucher*. [online]. 4.5.2016 [cit. 2016-05-04].

Dostupné z: <https://www.perlentaucher.de/autor/michael-thumann.html>

Srebrenický masakr. *wikipedia*. [online]. 4. 5. 2016 [cit. 2016-05-04].

Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Srebrenick%C3%BD_masakr

VIKZ. www.vikz.de. [online]. 4. 5. 2016 [cit. 2016-05-04]. Dostupné z: <http://www.vikz.de/>.

Zeit online. <http://www.zeit.de>. [online]. 4.5.2016 [cit. 2016-05-04]. Dostupné z: <http://www.zeit.de/2015/09/christian-wulff-angela-merkel-islam-deutschland>.

ZMD. [zentralrat.de](http://www.zentralrat.de). [online]. 4.5.2016 [cit. 2016-05-04]. Dostupné z: <http://www.zentralrat.de/>.

Seznam příloh

- Obraz č. 1: Budova novin Frankfurter Allgemeine Zeitung ve Frankfurtu nad Mohanem
- Obraz č. 2: Holger Steltzner – Vydavatel novin Frankfurter Allgemeine Zeitung
- Obraz č. 3: Berthold Koulet – Vydavatel Frankfurter Allgemeine Zeitung
- Obraz č. 4: Jürgen Kaube – Vydavatel Frankfurter Allgemeine Zeitung
- Obraz č. 5: Werner D’Inka – Vydavatel Frankfurter Allgemeine Zeitung
- Obraz č. 6: Budova novin Die Zeit v Hamburku
- Obraz č. 7: Josef Joffe – Vydavatel novin Die Zeit

Přílohy

Obraz č. 1: Budova novin Frankfurter Allgemeine Zeitung ve Frankfurtu nad Mohanem

Zdroj obrazu: Budova redakce Frankfurter Allgemeine Zeitung. <https://cs.wikipedia.org>. [online]. 4.5.2016 [cit. 2016-05-04].

Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Frankfurter_Allgemeine_Zeitung#/media/File:FAZ_Building_2.jpg.

Obraz č. 2: Vydavatel novin Frankfurter Allgemeine Zeitung Holger Steltzner

Zdroj obrazu:– Redaktion – FAZ. <https://www.google.cz/>. [online]. 4.5.2016 [cit. 2016-05-04].

Dostupné z:

https://www.google.cz/search?q=Holger+Steltzner&biw=1366&bih=651&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjAhPWu6sDMAhXE1hQKHxcnBmsQ_AUIBigB#imgrc=qZB1BOTXxiD_YM%3A.

Obraz č. 3: Vydavatel Frankfurter Allgemeine Zeitung Berthold Kohler

Zdroj obrazu: Berthold Kohler – Redaktion – FAZ. <https://www.google.cz/>. [online]. 4.5.2016 [cit. 2016-05-04].

Dostupné z:

https://www.google.cz/search?q=Berthold+Kohler&biw=1366&bih=651&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiG8sW15sDMAhVItxQKHQv6DxAQ_AUIBigB#imgrec=0MGwmcSNJ2-CuM%3A.

Obraz č. 4: Vydavatel Frankfurter Allgemeine Zeitung Jürgen Kaube

Zdroj obrazu: Jürgen Kaube – Wikipedia. <https://www.google.cz/>. [online]. 4.5.2016 [cit. 2016-05-04].

Dostupné z:

https://www.google.cz/search?q=J%C3%BCrgen+Kaube&biw=1366&bih=651&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiX_bXy5cDMAhUDVVRQKHWqfBbwQ_AUIBi#imgrc=BifolCpoHW_YtM%3A.

Obraz č. 5: Vydavatel Frankfurter Allgemeine Zeitung Werner D'Inka

Zdroj obrazu: Werner D'Inka – Wikipedia. <https://www.google.cz/>. [online]. 4.5.2016 [cit. 2016-05-04].

Dostupné z:

https://www.google.cz/search?q=Werner+D%E2%80%99Inka&biw=1366&bih=651&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjf_-Kk5cDMAhUBvxQKHRq8A2YQ_AUIBigB#imgsrc=kH_xTDFUQ9ESM%3A.

Obraz č. 6: Budova vydavatelství týdeníku Die Zeit v Hamburku

Zdroj obrazu: <https://upload.wikimedia.org/>. [online]. 4.5.2016 [cit. 2016-05-04].

Dostupné z:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/bc/Pressehaus_am_Speersort_in_Hamburg-Altstadt.jpg.

Obraz č. 7: Vydavatel týdeníku Die Zeit Josef Joffe

Zdroj obrazu: Josef Joffe. <https://de.wikipedia.org/>. [online]. 4.5.2016 [cit. 2016-05-04].
Dostupné z: https://de.wikipedia.org/wiki/Josef_Joffe#/media/File:Josef_Joffe.jpg.

